

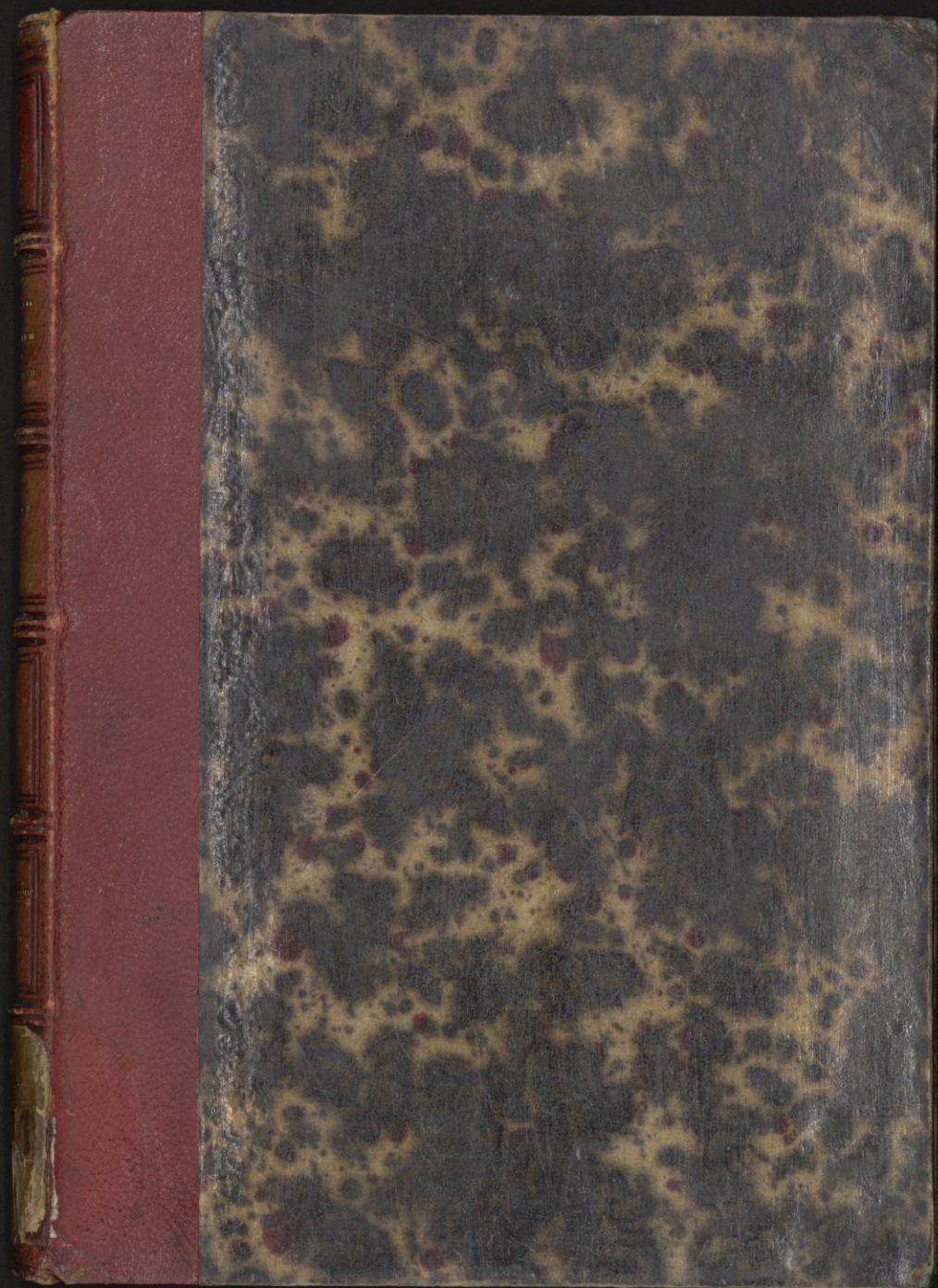

THE
FOURSEVEN
KINGDOM
PAPER
CONTRA
FESTIVANTI
& A.

1690

LIBRARY
MAY 1912

60

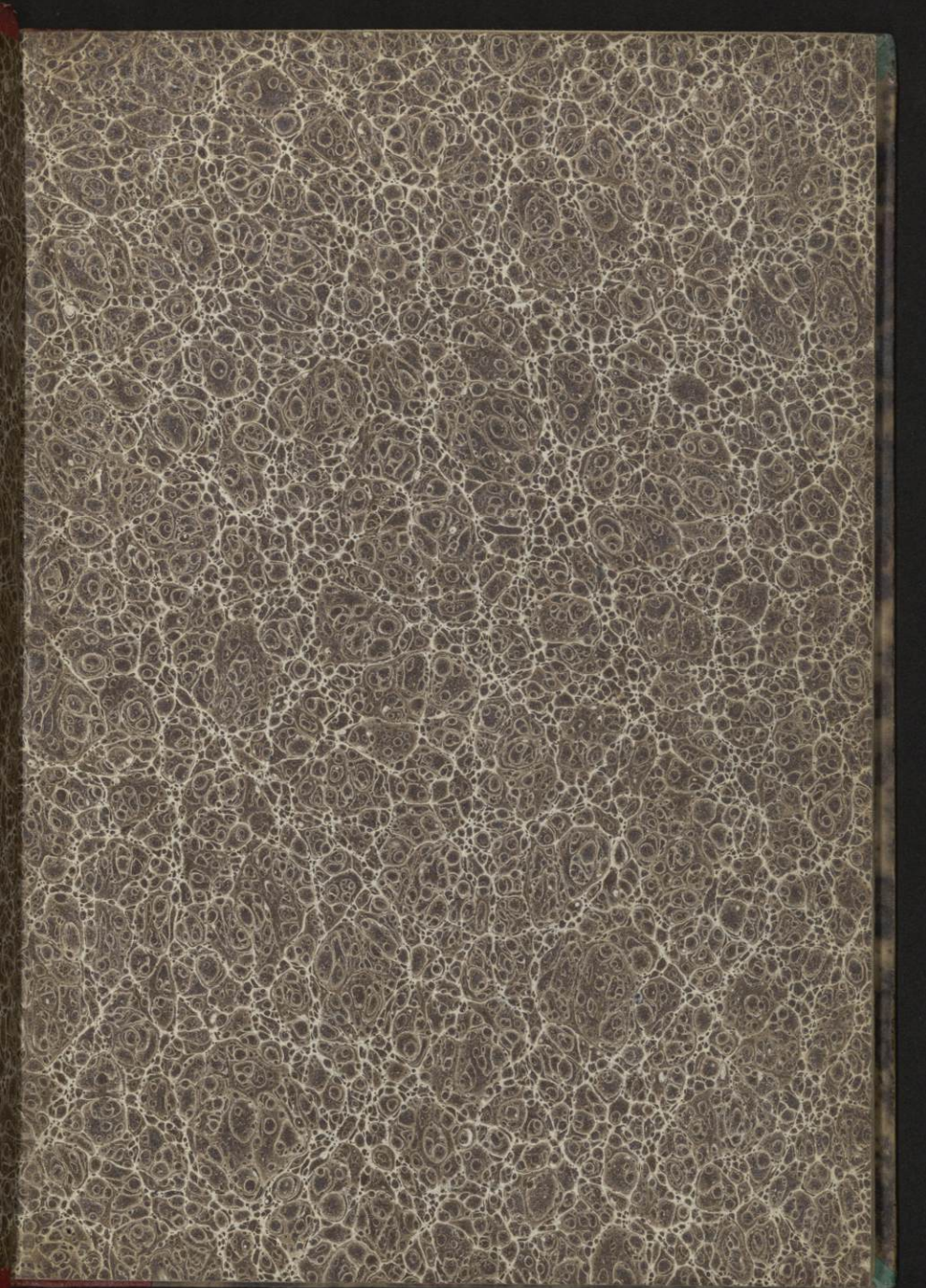

~~29568~~

~~A~~

1170 1171 X

3

1170 1171 X

607 XVème s. n. 580.

Cet exemplaire contient 52
feuilles numérotés par moi.

57

1798

1798

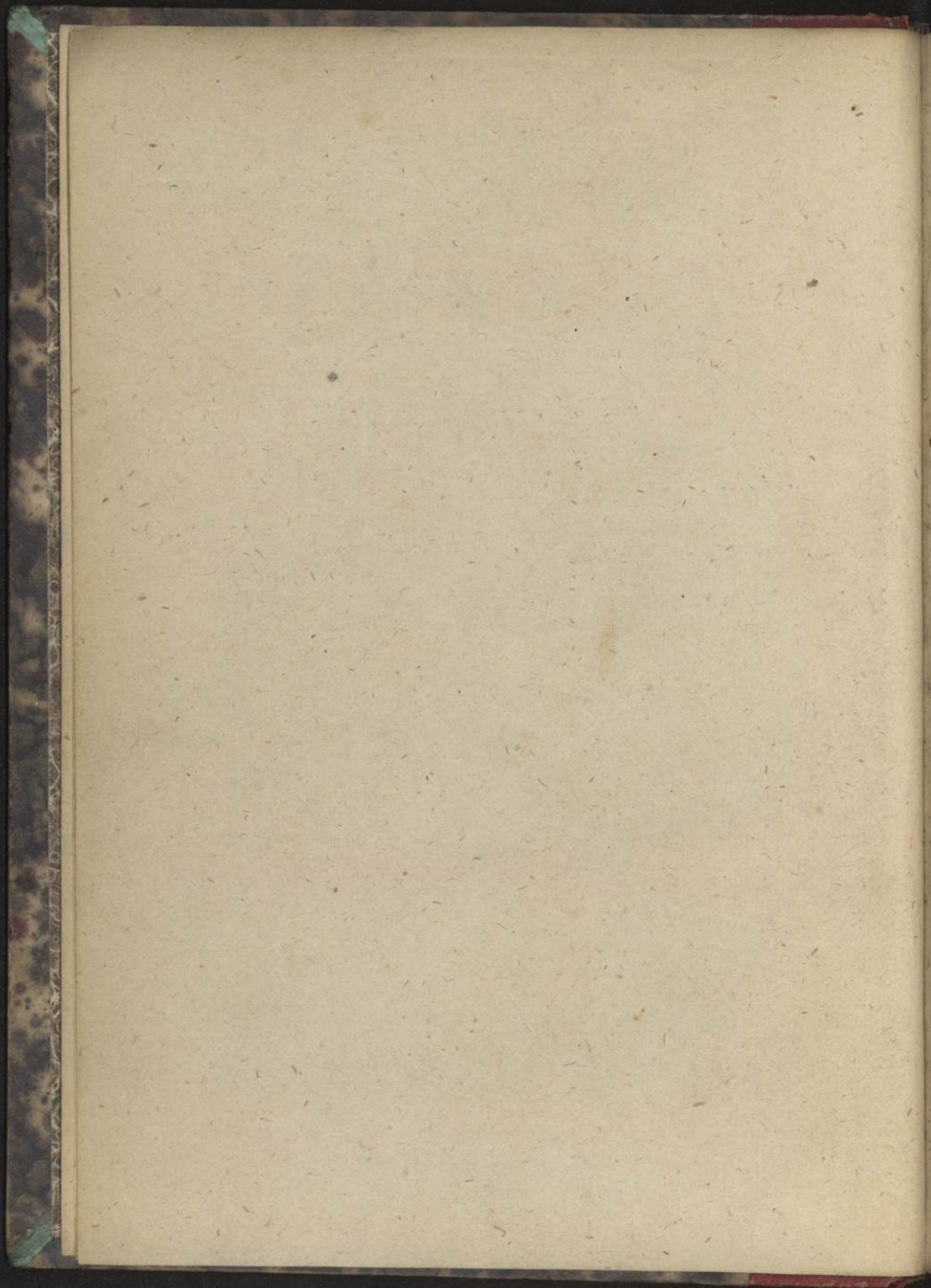

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
PRESS

1911

Tractatus contra pestilentiam
thenasmonem et dissinteriam.

107

university of Toronto
Library

**Verba mea auribus percipe dñe
Et in veritatē dirige itellectū meū**

Situr piissime deus et misericors/ oīum rerum fabrica
tor, et syderum conditor. Cūmū bonum et indeficiens : a
quo cetera procedunt, et a quo riuī et flumina mie et gra-
tie decurrūt et rutilant: a te tanq̄ a principio sine fine et
sine principio opera cuncta sunt inchoāda. Ad te ergo humilissime
ac deuotissime me conuerto: vt de tua benignitate et largitate/ac p-
pter tuam bonitatem et miam infinitam secundare et illuminare:
semper et ubiqz pauperulum intellectū meum digneris. vt te sem-
per diligit et benedicat anima mea. et in me splendeat tua inestimā-
lis gratia: ita vt possim in via veritatis: ppter reipublice vtilitatē
et ad tui altissimi honorem istum parūssimū tractatum recte ac
fideliter adimplere.

Capitulum primū de causis pestilentie.

e Cause pestilentie vt alias scripsimus: in quodam opusculo qd
composuimus de quadam rabiosa febre pestilētiā q̄ in duo
decim horis patientes cum calore et sudore continuo interfecit/ bat/
cuius febris aduentus incepit sua vexilla extendere in anglia in ci-
uitate londonia: decimanona die mensis septembris anno domini
1484. in qua die. T. A. U. L. D. G. in T. posuerūt. Ex qua febre
pestilētiā plusq̄ quindecim milia hominū ab hoc seculo morte re-
pentina tanq̄ ex pūgnitione diuina recesserunt. multiqz sine mora
per vicos deambulantes absqz confessione obierunt. Et hoc post eclī-
psim solis in arietem sub dominio martis decimasepta die marci
anni precedentis elapsam: multi mali denotaturā ex qua scripsim⁹
ea que postea ad manū et oculum apparuerunt. Etiam post cōiun-
ctionē saturni et iouis in scorpionē in anno precedenti celebratam
cuius coniunctionis effectus mundi oīno transierunt/ nec multozū
alioz que non sunt ex presenti negotio. ¶ Deo ad ppositū sunt lo-
gineque aut pinque. vt supra. Cause igitur prime longinque. vt
vult Auicenna. 4. Sunt forme et figure celestes in isto inferiori se-
cundū suam influentiē/ facientes in subiectis de necessitate actiōes

Cande ptholomens positione nona centilogii. Vultus huius se-
culi sunt subiecti vultibus celestibus Teste Auicenna suo primo.
Complere debemus de aliis mutationibz aeris non naturalibz ne
qz cōtrariis nature. quia scdm res celestes: et res terrestres eueniūt
CAndehaly abeu. Et cum multe ex stellis in vno contiguntur lo-
co. et ē. multa bona/aut multa mala ex eoz copula frequēter eueni-
unt. quod cōfirmante Auicēna primo. Ille vero res que sequitur
celestes: sunt sicut ea que stellaz causa accidit. **Q**uis ergo veridi-
cus negare vellet quin corpora inferiora per superiora gubernētur?
Videmus autem per accessum solis in lignis: et per ipsius reuolu-
tiones/ōia animātia calesieri/humectari/infrigidari/et delicari.
Et per illum illuminātur celum. stelle et oīa in mundo eressentia
Quare Haly dicit: qz quādo sol intrat aliquod signū: illuminat/cla-
rificat/et viuificat ipm. Et qm ab eo recedit: ipm dimittit in simili-
tudine corporis defuncti. quia est aīa **A**t dicit abeuragel/istius mū-
di. Ipse enim est lumen et candela celi. per eum mouetur omis res
se mouens. per eū nascitur oīs res nascens. creciscit solis et matura/
tur fructus. ipse enī est spūs celi magnus. et est melior et nobilior oī-
bus aliis planetis: et in nobilitate altior. **S**eptē planetaz medius
sicut rex sapiens qui manūtenet: per sensū regnū suū. Et per oīa la-
tera attingit. Et per ipm: vt refert Haly. fiunt planete orientales/
sive occidentales illuminātur et cōbursūtur/ et augmentū recipiūt
et detrimentū. ipsiqz oī anno in reuolutione annozū mūdi officia
sua disponit. Dedit marti suā militiā. Joui sua iudicia. Saturno
regnum. Collectionē reditū veneri. Mercurio scribaniā. Et lune
enūciationē. qz luna defert mādata ipsi quo estqz precipit. qd ydiote
et vulgares per experientiā cognoscūt. qui scdm augmentū et detri-
mentū lune/egritudinū dispositiones/fluxus maris et reflexus/at-
qz egrotantū mortē aut salutē: solo experimēto absqz sciētia oī die
pnościant. **Q**uare pr inceps suo quarto magnifice dicit. Et princi-
pū omnīū horū sunt forme ex formis celi faciētes illud esse neces-
sariū. cuius euentus ignoratur a medicis. ab astrologis autem scitur.
Quare voluit intelligi qz ex eclipsibus/consūtionibz/et oppositiōi-
bus/speciebz ac reuolutionibz predictoz planetaz in signis: ī ista
elemētari regione caulentur pestilencie furiose/ mutationes diuer-
se/ac multa mala et innumerabilia accidētia ratione predictazum
inuentiariū celestī in isto inferiori agentīū. quod cōfirmatur p-
uosticoz primo. **E**st etiam quodam celeste in quo oportet ipm me-

dicū preindere. cuius si tanta sit prudentia, admirabilis, nimisq;
stupenda, et cetera. Unde messahala. Simile est opus planetarum in
hoc mundo: magneti et ferro. Agens autem est corpus celeste na-
tura mediante elementari. de generatione aialis. 4. Sicut in aere
et omnē videmus humidorū naturē stantā et pmutatā scdm vētorū
motū et stationē. Quare nō immerito dicimus inferiora a superioribus
regi et gubernari. Hic nāq; motus sine mūdus q̄tinuus ē supiori/
bus stationibz ex necessitate: vt ois ipsi virtus gubernetur ide. Me-
thauorū p̄cipio. Et sic diuersis diuersi morbi, regionibz, alteratio-
nes et accidētia in isto inferiori oī anno accidūt rōe solis, planetarū
et aeris: vt pbat Ptho⁹ ca. 2. quatriptiti. Nulli dubiū esse credim⁹
eo q̄ sol et aer in terrenis oibus opantur. et q̄ nō solū terre ex quat-
tuor anni t̄pibus alteratōes adueniūt / corporūq; mutatiōibz rē. Et
sic p̄iceps pf̄sidiissime dixit: q̄ qñ figure celestes sunt agentes / et di-
sp̄ositiones terrestres recipiētes: fit magna humedatio in aere. Et
tunc multiplicātur multi mali vapores fetidi, vaporosi, et corrupti
in aere: q̄ inficiūt / corrūpūt, et putrefaciūt aerē et ipsi⁹ substantiā
cū debili qualitate caloris: q̄ est aeris pp̄ria dispositio pestilentis.
Q̄ si caliditas esset feruētissima, et multū fortis: tūc humedatio cel-
saret et putrefactio. Ut vult Auid in suo primo: q̄ putrefactio q̄ ae-
ri accidit: sit similis putrefactiōi aque remollētis fetide. Febres ex
go pestilētie vere nō sunt ille q̄ fiūt ex aere sicco. q̄ aer sicco coleri-
cas facit febres pp̄rie cum calore. et cetera. et iste febres indisponūt / ne
colera accēdatur in corpore. Sed febres pestilētie vere: vt ait auid
4. ex aere fiūt / turbido, grosso et vaporoso: p̄pter calozē venenosū
putredinalē humido giunctū. Q̄ humiditas pp̄rie ē materia putre-
dinis. Et sic q̄cūq; quattuor humorū putrefcūt: dū illoz putrefactio
sequitur ipsi⁹ aeris putrefactionē: ex illo hūore putrefacto dici d̄z febr̄
pestilētial. Sed si colera esset putrefcā ex feruore et incendio aeris
tāq̄ calid⁹ et sic⁹: dici debēt febr̄ colerica: nō aut pestilētial. id̄ theo-
rice. h. d̄z pestilētia q̄ est mutatio aeris i corruptionē et putredinē p̄-
pter egressionem a temperamento in eius substantia et qualitate.
Scdm vero principem. Est putrefactio que accidit aeri similis pu-
trefactioni aque remollitionis fetide. Ingrossatur autem aer et re-
mollitur velut aqua in qua ponuntur iulquiamus, pelles ouium /
et cicuta, eruca et canapus, linum, vel similia. Et ides notanter di-
cit Auicenna: q̄ aer non putrefcit vllomodo / scilicet putredine pro-
prie dicta que sit sibi forma: sed improprie putrefcit. quia sibi miscē
a. iii.

tur vapores putridi et corrupti. et ex hoc toti aggregato ex aqua et aliis vaporibus accidit qualitas mala et infecta venenosa / nostra corpora corrumpens et interficiens. ¶ Sed forte aliqui dicere vellet: quod aqua et aer sunt corpora simplicia: et ideo non putrescunt. Cōsequētia non videtur vera. quia aqua et aer que nos circundant non sunt corpora simplicia: immo sunt composita. tamen sūt multum simplicia: cum illa compositione elementis propinqua et separata a natura mixtionis mixtorum compositorum. quia aeris et aque non est putrefactio vera: sicut est putrefactio animalium et cadaverum. sed est receptio vaporum et fumorum putridorum in se ad partes minimas et profundas: quare fetet et putrescit substantia aeris. Et in hac aeris putrefactione maligna non apparet necessario aeris excessus in calore vel frigore. sed solum sufficit venenositatis sue putredinis venenose nostris complexionibus contraria: que proprie vocatur pestilentia aeris. Et ita cum inuenit materiam in corpore dispositam: suam maliciam venenosam in illam imprimat. Quia putredo non est aliud nisi corruptio humorum et liquidorum corporibus eueniens propter bullitionem ac turbationem caloris extranei. Secundum ysaac febrium quinto. Quare dicit Halley. Non infirmantur omnes homines apud mutationem substantie aeris. et cetera. Et hoc est propter indispositionem materie. At vult Galienus febrium primo. Febris pestilentialis fit propter humores aptos ad putredinem existentes. Nulla enim causarum sine patientis aptitudine agere aptanata est. Agens enim solum cum peruenit: et patienti non est preparatio / non accidit inde actio et passio. Sicut aristoteles particula prima problematum. de morbo visitantium et frequentantium cum in firmis. et cetera. Dicit quod quandoque illi non sunt parati ad recipiendam illam infectionem. Et ideo ex tali passione non leduntur. At habetur secundo de anima. Quia agentium actus sunt in patiente disposito. Videmus autem coagulum vel aliquid quod acerbum in substantiam lacteam tempore breui actionem imprimere. et hoc ratione materie dispositae. Ideo sufficit dicere quod aer fetidus / infectus / et corruptus requirit dispositionem materie antequam corpora nostra proprie infecte et corrumpere valeat. Quod sentit Auicenna quarto: dicens. Et preparatio corporum ad illud est: ut sint plena malis humoribus et cacochymia: manifestum est quod inspiratus et putrescibilis aer ipsa corpora corrumpit. Si vero enchymus fuerit: nichil aut parum ipsum pestilentie aer reddit. Et

dicit Aristoteles in problema . Propter quid in pestilentiali consti-
 tutione: hi quide moriuntur, hi vero minime. Chimia autem no natu-
 rales qui contra calorem naturalē sunt: cum ebullierint/ seseqz turbaue-
 rint. et ced. fit eoz ebullitio contra actionē nature: q̄ ebullitio et tur-
 batio/ cum no fuerit actione nature: sepe eius p̄manet in ea/ neqz di-
 uiditur neqz expellitur. Unde fit causa cōuersionis ad corruptiōnē
 et putrefactionē. Quia humiditas cum dicit ysaac: cum dilatat naturā et
 eliquat eā diuidit in exterioribz faciens eā currere inuenit locū ca-
 lozis quo possit ebulliri et turbida fieri. tū mundū digestionē aplēs
 nec partē laudabilē ab illaudabili diuidēs. sed miscēs utraqz corrupit
 et putrefacit eā. Quia putredo no est aliud nisi corruptio in humo-
 ribus. Antiqui eni concordati sunt: ut p̄ senex ypcras: q̄ si i quat-
 tuor sp̄ibz anni aer corrūpitur: generatur in illo anno pestilētie et
 mortales. Et maxie in autūno. At habet tertia astozismoz. In au-
 tūno acutissime fiūt egritudines: et maxie mortifere. Et tōz qz aer
 est magis paratus ad recipiēdū malā dispositionē. et tunc corpora
 sunt magis parata. et rōe resolutionis facit a caliditate p̄cedēti: i qua
 calor naturalis fuit multū debilitatus. et corpora valde extenuata
 et rarefacta. Et tū p̄pter indigestionē passūptoz fructū et similibz.
 Et diuinus ypcras dixit. Estate et autūno cibos grauissime ferūt
 Quia sp̄ibus illis exalatur et dislygitur naturalis calor. et sic debilitā-
 tur digestio/ ac crudificatur. quare multiplicant multi mali humo-
 res apti ad recipiēdū aeris infecti corruptionē. Et sic causat pesti-
 lentia a causa longinqua: ut dult noster princeps: q̄ principii om-
 nia hōz sunt forme ex formis celi: quoz euentus ignoratur. Ex qua
 pestilentia multi homines subito simul eodēqz tēpore ab hoc secto
 euanesctūt. Et ad hoc magis parati sunt repleti/ sanguinei, et coleri-
 ci/ rarefacti ac bene complexionati: propter magnam resolutionem
 in ipsis factam. Et citius periclitant illi qui subtiliores habent hu-
 mores. et qui magnam habent porozum raritatem. Et ratio est. q̄
 spiritus in eis citius resoluuntur: et i eis maior sequitur resolutio/
 quare fortius debilitantur. Et quāuis dicere velimus: q̄ isti sint
 paratiores et velociore ad recipiēdum influentiam predictam.
 non tamen est negandum quin omnes aliquando cuiuscūqz com-
 plexionis sint/ ratione contagiositatis morbi/ et dispositionis ma-
 terte possint infici et corrumpi ex fumis malis/ et vaporibus bene-
 nolis aerem et humozes corrupentibus. sic aer inspiratus expirat⁹
 et attractus ab eis iā corruptus et infectus/ illos inficit et corrūpit
 a. iiii

Et sic multi subito ab illo morbo pestifero tanq̄ a napello: morte
repentina moriuntur et recedunt. Ex quibus sequitur q̄ medici in
firmos visitantes, parentes et famuli illos custodientes: cum ma-
gna cautela aduertere se debent in electione et correctione predicti
aeris infecti. Quia vt vult Auicenna quarto: multi inficiuntur p̄
pter assiduam frequentationē cum infirmis. Quare dicit. Et com-
municat multitudini hominū. Et sic omnes semper timere debent
frequentationē locorum infectorum et loca infecta suspecta et cor-
rupta fugere/dimittere et euitare. Quia homines in predictis locis
cōmorantes: in periculis et naufragiis sepeliuntur. Sicut dicit priu-
ceps scda primi. Ex aere vero putrefacto sepiissime in corporibz ac-
cidunt et adueniunt accidentia scena. Lum enim putrescit/scilicet
aer. putrefacit humores: et incipit humorem putrefacere qui a cor-
de circūdatus est. quoniā ad ipsum propinquius accedit q̄ ad aliū.
Unde confiliator differentia. ii4. Veritas nanqz videtur q̄ aer
plus immutat vitalia: naturalia vero amplius aqua. Et sic princi-
palis lesio aeris corrupti et infecti declaratur circa vitalia mēbra:
vt illa perire faciat. Sicut dicit Gordonijs in suo primo. Et ita
corrumpuntur corpora humana. quia aer corruptus vadit ad cor:
et ambit totum corpus: vt ipsum interficere queat. Et sic illi qui
sunt rari et qui maiorem quantitātē aeris infecti attrahunt: citius
inficiuntur et pereunt pestilentiali morbo. Quare ysaac februm
quinto dicit. Aer infectus suple: nocibilior est cibus et potibus. q̄
velociter perforat ad cor et pulmonem cum flatu attractu sine vl-
la remotione. Item materiā que ex continenti nos impossibile fit
fugere. sed necessarium vti ea que presens est. nono de ingenio. Et
ratio est. quia aer immediate fere cordi occurrit. id secundum eius
dispositionem imutatus omnino: dicendū tamen primo q̄ pulmo
modicam alterationem inducit: cum sit mēbrum mole/laxum/faci-
le passibile: maxime cum aer in eo modico permaneat tēpore. Quod
satis confirmans mesue. Omniū nanqz nocuementosū aduenientū
um corpori: primus occurfus est ad cor velut ad basim vite. Eius
nanqz natura in plurimum et vehementiori extat armonia. Et sic
quando aer est infectus omnes maxime cauere debent a receptōne
illius propter suam maliciam cito naturam penetrantē: et sua ve-
nenositate breuiter et subito perneantem. Et theozice quinto. Et
practice primo. Aer est vna causarum fortium in mutatione: p̄ptea
ineuitabilē ad eum necessitatem. Quia aer amplius cibus: et potibz

immutat proprie relatione ad virtutem facta regitiam que in corde
fūdatur 11. Et sic dicimus cum principe: q̄ aer infectus scdm hunc
modū venit ad cor. et corrūpit complexionē spiritus qui est in ipso
et putrescit quod circūdat ipsum de humiditate. vt accidat caliditas
egressa a natura: et spargitur in corpore toto. Et quis illa caliditas
non percipiatur egredi quantitatiue: tamen multū egreditur qua-
litatiue: propter suam venenolā maliciam complexioni hu mane con-
trariā. Et si queratur quare illa caliditas exterius non extēditur
nec tactū percipitur. dicatur q̄ illud accidit quādo putredo humo-
rum similis fit aeris putredini. Et sic fiunt febres pestilentiales ab
aere infecto/turbido et grosso/vapozoso. quia aer putridus magis
nobis continuus est in impressione: et statim cor petit et pulmonē
vt naturam corrumpere et interficere inde possit et valeat. Et sic
causatur pestilētia aeris proprie dicta: quīs diuersis vocabulis di-
citur pestilētia epidimīa et vndimīa. Tamē quantū ad presens
capitulum intelligitur de pestilētia aeris. Cuius causa prima et
sectiua fit ex formis celi et ipsius dispositionibus in isto inferiori in-
fluentibus. Sicut princeps Aboaly ardue perscrutauit: cum dixit
Et principium omnī horum sunt forme ex formis celi: cuius eue-
tus ignoratur a medicis: ab astrologis autem scitur. Et hoc suffi-
ciat de causa longinqua pestilētie.

Ca. ii. de causa pestilētie propinqua.

p **Quā** diximus de causa longinqua pestilētie: in hoc presen-
ti capitulo dicere volumus de causa propinqua. Tamē di-
cere volumus q̄ cause propinque pestilētie absoluantur a causa lō-
ginqua: causatiue/dispositiue/vel effectiue. sed cause pestilētie ma-
terialiter magis eueniunt a causa propinqua. Igitur cause pestilē-
tie propinque: vt plurimū sunt terrestres. sicut quādoq; prae pu-
tredines accidunt in interioribus visceribus/et cauernis profundis
terre: ratione serpentū/colubrum/et draconū mortuorū. vel ppter
alia animalia mortua in predictis visceribus et cauernis infecta et
corrupta. aut propter mineras sulphureas/plumbeas/vel similes
venenosas. vel propter carbonēs in terra crescentes: vt in certis
regionibus vidimus. Siue propter cretam/argentum diuī/aut
alia mineralia venenosa nostris complexionibus contraria. Quā

et aque venientes decurrentes et transeuntes p loca predicta: sunt
sufficientes cause ad generandum pessimos morbos mortiferos et
pestilentiales / ac etiam catarrhos ydropiles et fluxus ventris exco-
riatiuos. quorum euentus ignoratur: nisi recte et ardue speculan-
tibus. Et sic cibaria panis ac brodialia ex predictis aquis confecta
et preparata: sunt sufficientia ad corrumperendum corpora nostra:
et ad causandum varias ac diuersas egritudines atq; morbos pesti-
lentiales. et ad ista oculos non habemus. Nunquid dicit Galen?
Nullum dubium est bonus cibus bonum generare sanguinem: et
malus cibus malum sanguinem: Et vt vult philosophus. Alimen-
tum conuertitur in substantiam aliti. aliter reparatio humidi radi-
calis locum non haberet. et cetera. Et sic ratione predictorum multi
infiniti ad multas et varias omni die perueniunt egritudines. quo-
rum euentus illis est ignotus: et per hoc pereunt. i cetera. Ultra sunt
alie aque de quibus non curamus: et quibus medici (vt credo) ma-
la ab eis venientia et procedentia nescirent pnuunciare. Que aque
sunt sufficientes ad inficiendum corrumperendum et interficiendum
vnam vnius regionis maximam partem. Et sunt ille aque pernicio-
se / venenose / et corrupte: in quibus ponuntur et proiciuntur imsi-
dicie et putrefactiones domorum / latrinarum, et cloacarum, et sur-
perfluitates coquinarum, tinctorum et fulonum / ac etiam viscera
boum / piscium et porcorum: nec non piscium infectorum, animali-
um mortuorum / atq; stercoreum hominum: ex fluxibus et peste mori-
entium imerguntur corruptiones. ac etiam in predictis aquis mis-
tificantur diuersa vasa fetida. lauantur pannilinei lixiuati inho-
nesti / atq; omnes homines tam magni q; parui omni hora tam de
die q; de nocte: omnia sua fetida faciunt negocia. Et multi multa a-
lia innumerabilia et inhonesta / corrupta et infecta omni die facit
vsualia atq; in predictis sunt proiecta: ex quibus calamus scribe-
re non sufficit propter mala occasione predictorum infrequentia.
Quare omnes medicine professores qui pro conseruatione generis
humani in vtriusq; longis temporibus studuistis in hoc presenti ne-
gocio: huic et caritatiue ppt reipl vtilitate oib; vob; iuoco auxiliifi
voce incessabili: et nobiscu deo clamem? ad bona i recta inficia: vt ca-
ritate reipl. xpianoz fratru nroz fauore, et omnipotentissimi amoze
vt in hoc, bene, recte et fideliter prouideatur. Et cu in hoc statu fu-
erint: non labor erit: immo honor et gloria. Niquid magnas mer-
cedes in celo demeruit: qui gentis plurime in hoc mundo vitam p

longauit? Nunquid videtis nobiles et maguos viros cum paupe-
 ribus omni die breuiter mori et obire: quorum magna pietas exi-
 stit? ¶ Pro vobis ergo et pro aliis qui in istis casibus potestates
 habetis et corrigere potestis: in nomine ipsius boni iesu/ predicto-
 rum vicia emendetis et corrigatis. ¶ Deus scit qualis biera et cir-
 uisia cordialis/qualis panis confectus / et qualia cibaria ex istis a-
 quis cocta preparata et confecta: quod/quantum et quale nutrimē-
 tum in nostris corporibus present. Et ideo non est mirandum si
 multi ex diuersis egritudinibus infirmantur et detineantur. Alii
 qz tanq̄ a pestilentiali morbo et morte subitanea moriantur et re-
 cedant. Nunquid bonus princeps puteorum aquas. malarum fer-
 rarum et paludosorum locorum vituperat. ac etiam aquas per lo-
 ca plumbea transeuntes: acquirentes ex plumbo naturam veneno-
 sam sufficientem ad generandū dissinteriam et fluxus ventris san-
 guineos excoziatiuos . et multa alia de aquis dicit: que lōga essent
 ad recitandum. Sed in hoc loco de allegationibus non curamus. qz
 omnes docti viri et experti in hac facultate: huius presentis sermo-
 nis veritatem cognoscunt. Quare non in hac ciuitate sola prou-
 deatur. sed per oia loca in quibz xpianoy copia frequētat oī āno in
 iesu nomie et ipsius amore: bona et recta iusticia manum et oculos
 ad hoc extendat et dirigat. non solum pro ista egritudine nunc re-
 gnante: sed etiam pro aliis egritudinibus celestibus superuenien-
 tibus secundum influentias celestes ratōne diuersorum motuum ce-
 lestiu corporoy oī anno gtingētū: nostrorū corporoy alterātū et ad di-
 uersas egritudies disponētū. Et nisi oipotētissim⁹ hoc puidat: tū
 mēdū ē de aliis piccoliorib⁹ egritudibz aliarū influētiaz rōe: et eclipssi
 futuray: ex pūti negocio nō exūtū. Ex qbz rebz iexposiō astrologi
 piti ex solaribz marcialibz et sat̄ninis suo loco tibi declarare potēt.
 Sūt inq̄ alie aq̄ ex qbz fetide corruptōes eleuāt: sic sūt paludose sta-
 gnose et laciuales q̄ ad p̄ditas reduci pūt: ex qbz eleuāt fumi et vapo-
 res ifecti et corrupti: rōe quoy vapor aer inficit et corrupit. et inde
 ex ipsi⁹ expiratōe: vt dictū est/ nrā ificifitur corpora. Altra sūt alie
 cause p̄pique: vt sūt terre i qbz crescūt herbe venenose corrupētes aerē
 sic cicuta/laureala et euruca papauer nigr⁹ iulq̄amose vrtice/ arbores
 nucū et ficū et siles. q̄re debēt i circūferētia domoy nobilitū et citatū
 ad posse evitari. Sūt et alie cause p̄pique: et aliqui nō multū p̄inq̄
 sicut qū vēti deferūt et portāt fumos/ vapores putridos et corruptos
 a diuersis loq̄ ad loca diuersa: i qbz loq̄ corpa fuerit iterfecta et occisa

nō sepulta nectumulata. vt Auicenna. 4. quare loca ad q̄ illi vapores putridi/corrupti et infecti pueniunt: inficifitur et corrupiuntur et ideo generatur pestilentia/fluxus vētris et similes. Et sic potest aduenire ex multitudine animalium brutorum mortuorum aerē inficifit: quorum enētus vt predicatur ignozatur, ab indoctis suple. Etiam tēpore fertilitatis: vt vult Auicenna et omēs sequaces/causatur pestilentia et fluxus ventris et similes. Quā mortalitas, id est corruptio aeris corrumpit arbores/segetes, et fructus. et sic homines illos fructus comedentes inficifitur et corrupifitur. quare generatur magna pestilentia et fluxus ventris. et cetera. Igitur bonū et vtile consiliū in hoc esset providere: q̄ tāta fructuum copia in hac p̄fati ciuitate similiterq̄ in aliis dimitterētur locis. qz bonū p̄ticulare nō debet p̄cedere bonū publicū generale, nec dimitteōdū ē ḡniale p̄ p̄ticulare. Deus eiicit q̄ tales v̄ditores q̄ fructus poma, et pruna, et vnas oī die v̄dunt pl̄ de pecunia vigilat: q̄ de sanitate curēt. quare in hoc vigilet qui rei publice habēt custodiā. quia nunq̄ fit magna copia fructuum, quin ex illis comedentes infirmitatibz diuersis detineatur. Sunt iterū alie cause valde p̄pinque: quibz aer inficifit et corrupitur, et cōmuniūssimū fit inter mulieres et acillas (si v̄itatē audeo dicere) q̄ filios + filias corā oī hostio: in vsu reuerētie sua inhonestia facit facere negocia. q̄ res dilissima ē et turpissima corā generosis nobilibz et trāseuntibz: in nobilibz ciuitatibus vti tali infamia: cū aialia bruta. vt cati et canes qui ratione carent sua sordida cooperire praedicent. Absurdum enim est honestis personis talibz vti. dimittantur ergo: cum aer inde proueniat malus et infectus. Sūt inq̄ alie cause propter res viles corruptas et infectas/proiectas in diuersis locis/vicis et stratis villarum et ciuitatum. vt sunt cati/canes mortui. et cetera animalia mortua infecta et corrupta, ac etiam thesauri stercorei ex pluribus diebus accumulatorum de nocte ab ollis et vasis suis in vicis et stratis proiectorum: ratione quarum superfluitatū, ac etiā aliarum infectionū et imundiciarū ex domibz piscatorū et carnificū venientū. atqz oīm preparatū cutes, pelles et cortigiolas quorum oīm p̄scriptorū rōne/et eorum aliorū cōsimilium generatur sumi vapores et infectiones cordibus nostris horribiles apti et sufficientes ad interficiendum transeuntes per vicis: et ad inducendum pestilentias peruersas et venenosissimas. Et quia nulli dubium: vt dicit Philonium, quin corruptio generalis aeris fortificetur per particularem infectionem et corruptionem. Et sic

7

et simi remedii eet ass predicat abstinere: et precepto supior et iusticie
 sub magna emēda vicos et stratas oī nocte hora .ix. aut .x. purgare
 et mūdificare. et cū aquis claris purificare atqz lauare. Et non de
 die quia vapores et infectiones ratione caloris citius mouerentur
 Ultra congregatio populi et diuites et pauperes omni hora deam
 bulantes per vicos immediate ratione materie dispositae possent i
 fici et corumpi: et subito mori. vt multotiens ante istud tempus
 plures deambulando vidimus mori. ideo de nocte melius et secu
 rius fieret. et nō in mane quā corda hoīm sunt apta. Sunt alie cau
 se: vt est frigiditas conculcans hūiores interius quare hūior nō pōt
 fieri debita resolutio. etiā ppter opilatōes poror. ac ppter hūiores
 grossos viscosos: rōne quoqz partes laudabiles nō sequestrātur ab
 illaudabilibz. et sic de aliis similibz: que theozicis et speculantibus
 pro studio dimittūtur. His igitur bene et mature masticatis nobi
 lissimus princeps abohaly ardue dixit. Et principii oīm hor: sunt
 forme ex formis celli: quoqz enētus ignoratur ab idocis. siuple. quia
 verba sua magna cōtinuerūt secreta. Et parce michi si plix⁹ fui: qz
 egritudines iste sunt tā venenose et pniciose qz cū difficultate maxi
 ma dodiores viri et exptiores innadere et resistere possūt: ideo non
 tedeat causas cognoscere ignarus medicus qz morbu ignorat ic. Et
 qbus oibus desit et primos amātes et diligētes: vos q potestatis ha
 betis. caritate re ipublice et oīpotentissimi amore. in hoc oculos ad
 uertere dignemini. et iusticie mansū imponere. cum ex hoc bona cō
 surgat fama: saltem amore illius qui omnī bonor est verus et bo
 nus retributor. Et hoc sufficiat de causa ppinqua pestilentie.

Ca. iiii. de signis febris pestilentialis.

p **Q**uā dixim⁹ de caus pestilētie nūc dicēdi ē de signis febr pesti
 lētiat. Princeps eiusuo. 4. diē. Hec febr ē qeta exter⁹ q tur bās
 iter⁹. qre vult itelligi q i egrotāte et laborāte pestilētiāli febre: nō
 sp pcpit calor excessiu⁹. nec in extremitatibz sui corpor seruoꝝ mul
 tū intēsiu⁹. Et rō ē qz febris pestil. suā radicē hz circa cor. et ipsi⁹ sps
 vt sūdāmētā nature interficere queat. quare diē Et caliditas ei⁹ ē de
 hemēs iter⁹ inflāmās et p turbās: exterius vero mīd. dulē. / s suavis
 vt plurimū: et qeta tactui spēaliter. qz calor ī febre pestilētiāli mul
 toties tāgēti medico nō iuenit excessiu⁹. nec ipsi⁹ p d calor excessiue

7
elevator. Et sic potest dici q̄ febris pestilentialis sequitur aeris iſe
cti putredinē. q̄ sicut in aere infecto et putrefacto nō precipitur excel
ſiua caliditas: sic nec in febre ab eo genita: sequēte ipsius aeris pu
tredinē. Ex qua precipit inflāmatio fortis scdm plurimū pdēs: qd̄ est
q̄tra dictū. Est q̄eta exterius. Sed hoc non est p̄pter excessiui calozē
gradualiter intensū necessario elevator. Sed ē p̄pter malignos va
pores fetidos et horribiles putridos et corruptos iuxta regionē cor
dis et pulmōis. quare magnificat, exaltat et q̄strigit ipsi⁹ egrotantē
anhelit⁹: p̄pter calozē extraneū /et flāmā circa ipm cor. Vel pōt dici
q̄ illa magnitudo q̄titatine fm̄ multitudine vaporū multozū q̄ pprie
magnitudo nō est exaltatio /id ē in gradu altū elevator. Scdm plu
rimū pdens: vt dicit Auid. Et hoc est rōe maximi nocumēti exātis i
corde. occasione materie venenose expirate: ipm cor corripens et i
terficiens. ex quibz precipitur caliditas et inflāmatio fortis. qd̄ pōt
dici qualitatiue magis q̄ q̄titatiue: q̄uis vtrūqz possit dici. q̄ ma
gis nocet q̄ faceret si minor esset q̄titatis. ideo scdm plurimū pdēs
id ē interficiēs. Et pprie cū putredo eius q̄firmata fuerit. qd̄ ex fetore
anhelitus cognosci poterit. tunc enī cū illa infectio et corruptio
virtutē vite sp̄m̄ et calozē inatū destruat et deiciat: febris illa ad ex
teriora extēdi nec expādi nō valet. vt extremitates inde q̄at et inflā
mare possit. quare dicit princeps. nō precipit eger. nec tangēs calozē
supple exterius. tū interius interficit et corripit: p̄pter nocumētū
qd̄ virtuti accidit vitali. Et sic esset maior necessitas vaporū putrido
rū expulsiō: q̄ calozis seruētis remissio. Et in tali febre sitis efficiē
vehemēs rōe vaporū putridozū circa sp̄alia multiplicatoz. quozū
etiā cōmunicatiōe inflāmatur os stomachi atqz debilitatur. Et ap
paret siccitas lingue p̄pter ascensū vaporū putridozū: et ipsoz ve
nenositate. Et sic lingua redditur arida, nigra, et aspra. et corroditur
atqz vlceratur: p̄pter maliciā fumozū ascendentiū liguā /os/ et pala
tū corrodetiū. qd̄ in tali febre est prauū signū p̄niciōsū et mortifex
Et nō alteratur pulsus neqz vrina alteratiōe magna: imo aliquē et
multoties. vt tpe nostro vidimus. vrina est sicut hois sani. cū ypo
stasi. colore et sedime laudabilibz. Et cū hoc patiens tendit ad mor
tem subitā et velocē. Et sic medici cauere debēt in iudicatiōibz vri
narū. q̄ vt plurimū decipitur: imo vt dicit gentilis in cognoscen
do tales febres /et medicamina ordinādo: oportet inuestigare quo
modo febris occidit subito apparentibz signis bonis. Et vt narrat
de galalo. qui de tali febre in die septima. gētili et aliis suis dimisit

baculum. in quo oia signa ante septimū laudabilia apparebāt. Nichilominus illi tanti viri in suo iudicio fuerūt variati ac decepti in suis applicatiōibz q̄ egritudinē nō cognouerūt. donec ipm̄ mortuū i suis p̄ntiis videret. Et post modicū t̄p̄is magna et crudelis delecta fuit pestilētia. Quare princeps dicit optie. Et hēsit ēt medici inesse eius. idz in curatiōibz et suis pulchris p̄missionibz. qz multi p̄mittūt quod nō habēt et nesciūt. Vt postea dicitur. Et sic possum⁹ dicere ad p̄positū: q̄ illud p̄tingit p̄pter debilitatē calozis et spūs i vite radice. nō valētis se ad exteriora extēdere: in locis quibz caloz et pulsus habēt p̄cipi. Et ideo nō apparet pulsus multū elevat⁹ nec alteratus. qz velox. spissus. et submersus: p̄pter ip̄ofētā nature in cōplentis licet caliditas interior sit multa et fortis: a qua v̄t pluri mū pulsus ille p̄cedit. Tū cōsiderandū est in pulsu. t̄p̄a febris. fortitudinē ipsius. et furiositatē illius materie. qz q̄n signa prava et furiosa in principio apparent cū tremore cordis sim̄ copi et alienatōe mētis. anhelitu frequēti. vomitu et singultu vel suspiriis. et similibus: t̄sic vir doctus et expertus habebit iudicare de pulsu. scdm̄ q̄ accidentia erūt magis intēsa vel remissa. qd̄ practicatibz dereliquitur. Tamē hui⁹ varietates pulsus cognoscēs: docuit ad anhelitū recurrere. q̄ si fetet anhelitus: morietur ille patiēs. qz ē signū q̄ materia est iā cōfirmata in corde. Et vrina est sicut hois sani tenēs cōditōes satis laudabiles. Cuius rōem reddit dyn⁹ dicens: q̄ vrina ē epatis supfluitas. et venay virtute alteratiua mediāte q̄ p̄cedit in ipsas venas ab epate. Nocumentū aūt principale in febriz pestilētiaibus non est circa epar. sed est circa cor: tanq̄ ad basim vite. Et ideo supfluitas que ab epate deciditur: nō alteratur alteratiōe magna. quare vrina nō est signū securū in talibus febriz. Sed pōt omēs cōditiones vrine sane tenere satis laudabiles. Et cū hoc patiens in extremis laborat. et nō mirandū. Nūquid videtis ptificos et leprosos habētēs vrinas satis laudabiles: et tū egritudines illesūt mortales: ideo cōsidera. Variatur inq̄ vrina in febriz pestilētiaibus diuersis modis. Aliq̄n̄ eī redditur aquosa: propter defectū calozis i se. Aliq̄n̄ etiā cruditate materie colerice a natura non regulate. Aliq̄n̄ etiā vrina est subtilis. clara. liquida. et tenuis a melācolia: rōne frigiditatis dominātis. et calozis naturalis extingentis. Et sic multotiēs dū egrotans preparat iter suū: vrina ipsius apparet sana. Sunt iterū p̄ plurima alia signa. v̄t nausea. casus. appetit⁹ et splenis magnitudo. subeth paralisis et ydropilis siue mollificatio sin⁹

copis propter nocumētū in corde. alienatio propter vapores ledētes cerebri. paralisis ac etiā debilitas magna propter defectū virtutis aīalis. Et ex leſione accidentiū mēbriū alioꝝ cōpatientiū illi ex vicinitate propinqua ſūt. Et aliquando accidunt aſata parua ru-bea/liuida et ſubalbida. et alia aſata venenola/furioſa et fraudulēta: et ſimilia que vt plurimū cito apparent in corporibz. et ſubito aliqui euaneſcunt. In aliquibz etiā ſit diſpoſitio ſimilis ydropici/fluxus ventris et vigilie prolixe: propter vapores cerebri ledētes et corporis molliſicatio ſūt. Et iā alia ſigna habētur ab exeuntibus. quia egeſtiones ſunt diuerſe. aliqui ſpumole/liqueſcunt et ſetide/colerice vnicuoſe ac melācolice. et iſtis ſimiles. Atqz etiam multotiens euomūt humores diuerſos: vt eſt colera melācolia/ et ſimiles. Et iterū multi ſudant ſudoꝝe valde fetido: ſicut vidimus in illa febre peſtilētiā rabiola: de qua in principio huius preſentis mēſiōnē fecimus. Ex qua febre patientes in duodecim horis moriebant hiſ ſignis apparentibz: rubedo faciei et oculoꝝ/ſudoꝝe fetidus: vniuerſalis in tanta copia a bſudabat: qd mēbra apparebāt quaſi coda. Et in illis qui ſanabātur. exiture colerice apparebāt vt varioli pſi-genteſ/ adurētes/ et mordicantes in modū ſaliſ et fornicay. Et ſic medicis iterantibus et in diuerſis locis practicantibz: multa ac diuerſa ſigna apparebūt/ que nō ſunt oīa in libris ſcripta. qz antiqui patres noſtri nō potuerūt in ſcriptis oīa redigere nec maſticare. Et ſic ſi alia fuerint ſigna: iſtis predeceſſibz poſſūt theoꝝice reduci. idē pro pſenti de ſignis febris peſtilētiā tibi ſufficiat.

Ca. iiii. de ſignis peſtilētiē future.

i ſub capitulū future peſtilētiē erit tanq̄ pnoſticū: qñ ſigna ſubſequeſtā vel eoz plura apparuerit. Quis multoties magna adueniat peſtilētiā que ſunt nō poſſe cauſe intelligi nec ſigna: niſi prius cognoſcātur motus diuerſi ſtellarū et eoz cōiunctiōes ad inuicē que in ſuis circulis ſiūt/et qualitates atqz eoz loca. Ex qbus aſtologi habēt intelligere et pnoſticare: ſicut dicit Ptho⁹. Optim⁹ aſtologus multū malū prohibere pōt: qd ſcđm ſtellas venturū eſt/ cū eius naturā preſcriuerit: ſic enī premunit eū cui malū venturū ſūt. Et ſic debemus ſigna peſtilētiē ſumere. quedā a cauſa/ et quedā ab effectu: vt vult Auic⁹ ſuo quarto cū dicit. Et de rebz que currunt

cursu causarū. et ceteri. A causa nāqz puenit dispositionis intentio et
 febris. Et si causa illius pestilētie fuerit manifesta: vt dicit princeps/
 indicat indicatōne cause qz demonstrat eos qui sunt causa. Et tunc
 vidēt sp̄ia a sua natura mutata valde. qz meliora et saniora sūt sp̄a
 illa q̄ sua obseruāt naturā. Ut dicit ypod. 2. afforismoy. Mutatio
 nestēpoy maxie generāt morbos. et specialiter in autūno et estate
 qz in illis sp̄ibus corpora nr̄a alterātur valde et debilitātur. Et di
 gestio vt plurimū crudificat et corrūpit. Sicut notauit ypod cū di
 rit. Estate et autūno cibos grauissime ferūt. Quare ex assumptiōe
 multoy et diuersoy cibarioy et fructuū indigestoy multiplicantur
 multi mali humores et chimi in nostris corporibz: q̄ sufficit + p̄t
 esse causa dispositiōis febris pestilētiā. Et frequēter cū illa tēpo
 ra fuerint mutata et in equalia a natura sua. et autūnalioy. qz autū
 nus inter oīa āni sp̄a est magis infectiuus et infirmitatū p̄ductiu⁹
 Ut dicit pater senex. In autūno acutissime fiunt egritudines: et
 maxie mortifere + ce. Et sic cū videbis cursus stellay et lāpā dum p
 aerē/et flāmas ignis/vel similitudines stellay cadentis/aut colum
 nas ignis in aere. aut ignes saltātes in aere in modū capray saltan
 ritū/ aut cū apparuerint stelle et comete vt plurimū ex dñio martis
 facie in aere: tunc iudicare poteris pestilentia futuram. non q̄ illi
 ignes significēt pestilentia tanq̄ ab exalatione calida et sicca pdu
 ctū: nisi fuerint coniuncti cū multis euaporationibz. Sicut dicit Ari
 stoteles. Qū ex terra multus vapor ascendit: fit annus pestilentie
 Et sic isti ignes autūni malicia demonstrant et siccitate ipsius super
 flua. Ex quo sequitur q̄ autūnus siccus: ad malas et prauas dispo
 nit egritudines. Qz illi vapores calidi et sicci qui tanq̄ sup̄ ignes
 fiunt: faciūt aerem inferiorē siccū. et sunt eiusdē speciei. Et ideo il
 li ignes: vt dicit princeps currūt cursu causarū: non intelligēdo q̄
 illi qui sunt circa extremū ignis faciāt hoc p̄rie. Ut habet. 4. Me
 thaurorū. sed illi qui sunt in hoc spacio/cū illis eiusdē speciei. Sūt
 et alia signa que rōne breuitatis remanebūt in exposita. qz intelli
 gentibz sunt satis facilia. Ut cū modo est frigus/modo caloz/modo
 tenebrositas/modo claritas. mutatiōes sp̄m diuerse. Vt cum signa
 pluuie apparent: et in multis diebz/et nō pluit. Etia qm̄ nebule ele
 uantur in aere: et fit aer grossus/spissus/et caliginosus. ac etiā qm̄
 fumi et vapores extranei fetidi in aere consurgūt/ ex quibz aer in
 grossatur et turbificatur. Et quis videat q̄ pluere debeat: nō plu
 it. sed excicatur in aere et in belaminibz nubium ipsius: et pluit vt
 b. i.

puluis vel pruiana, et forte cum odoribus horribilibus. Et sic oīa
ista predicta indicant pestilentiam futurā. Et similiter cū estas est
calida/vel cum non est vehementis caliditatis: sed maioris humidi
tatis vel spissitudinis in matutinalibus/et iam apparuerunt ignes
et columnae predicti in aere: et post vilitationes et insuflatores ven
top australium et subsolarior: tunc expedare debemus pestilentiam
futuram. Et cum viderimus etiam abundantiam variolae et multi
plicationē morbilior et carbuncolor: quorū apparitione cognoscere
poterimus principium infectionis aeris. Quia pueri et iuvenes citi⁹
inficiuntur: et facilius in illis actio celestis pducit effectum/ ppter
tenderitatem humorum in ipsis contentorum ac dispositoꝝ. Quia
agens habet agere scdm aptitudinem materie disposite. Ideo caue
re debemus post aduentum predictorum morbiliorum et variolar.
quia sunt tanq̄ vexilla et principia magne pestilentie. Et sic nota
te aduentum illoꝝ tanq̄ pestilentie offertorioꝝ. Sed ppter q̄ pau
ci sunt scientes nec thesaurum medicine cognoscentes/ ac suam ma
trem despicientes: ideo negligunt medicinā que mater est nature.
Quapropter fiunt tanq̄ abortiui: et subito sine patre/ id est sine re
medio ab hoc seculo ex istis pestilentis moriuntur et recedunt. Ideo
principia pestilentie notate/ diligate, et videte. quia paucis est ami
ra: et diuites sine mora cum pauperibus interimit. Ceterum sūt
alia signa: vt cum homines in estate de nocte quiescere nequeunt. ⁊
famen magnam caliditatem non percipiunt. Et hoc est ratioe pes
sime putredinis. et aliquando aer infrigidatur in nocte valde. et a
liquando aer putridus/ infectus/ et inspiratus ledit cor: quibus febrem
non faciat. et ideo fit reuerberatio caloris ab exterioribus ad infe
riora: et sic de nocte infrigidantur extremitates/ et interiora calefi
unt. C Sunt inq̄ alia signa secundum semitam societatis causarum
non q̄ sint cause: sed causis associantur. Ut vult princeps. Sicut
est apparitio et multitudo ranarum paruarum et crynoidarum su
per faciem terre trepidantium ex corruptionibus procedentium.
Et similiter serpentum a cauernis terre exennti⁹. ppter magnā pu
tredinē in visceribus terre existētem. Et si causa pestilentie occulta
fuerit: ab effectu sumenda sunt ipsius signa. Si fuerit ab aere infe
cto et corrupto: videbis muscas/ vermes/ et araneas et alias res si
miles in segetibus/ fructibus/ et arboribus nascentes et multiplicā
tes: que demonstrant corruptionem aeris. Et si fuerit a causa cele
sti: tunc volatilia moriuntur/ nidus suos dimittunt/ atq; oua ⁊ pul

los suos derelinquunt/ ac illum aerem infectum et corruptum fu-
giunt. Et si ab aquis procedat causa: tunc videbis pilces mortuos
in magna copia/ infectos atqz corruptos. Sunt inq̄ alia signa/ que
studentibus dimittuntur. Ut de vere et yeme i cet̄. sed ista pro pre-
senti dulciter transibunt: cum sint principalia.

Ca. v. de preseruatione pestilentie.

m Edicus enim melius, fortius/ et securius humane nature in-
uamentum preskat in preseruando ne ipsi nature accidentia
aduenaunt scena: plus q̄ facere possit in medicando/ postq̄
actualiter egrotare ceperit/ et iam infecti fuerint humores. Concoz
dati autem sunt philosophi: q̄ aer inter omnia elementa in conser-
uatione sanitatis et nature requiritur bonus in qualitate i substā-
tia. Sicut princeps sc̄da primi. capitulo de mutatiōe qualitatis aer-
ris. et capitulo de elemētis. Qd̄ cōfirmatur p̄ Auerroym. Colliget
6 vbi dicit. Sed cum sit in vno aut in alio: tunc p̄parata sunt. corpo-
ra recipere egritudines siles illi cōplexioni. Qd̄ itep sentit Auicen.
loco alegato: vbi dicit. Aer calidus dissoluit et laxat. Et tu ibi rōne
breuitatis de aliis qualitatz p̄lege ic̄. Quare volumus dicere q̄
principes et magnates/ diuites et paupes/ iuuenes et senes cuiuscūq̄
qz sint regionis in cognitiōe et electōe aeris boni et laudablis ma-
ximā debēt habere sollicitudinē. et specialiter in t̄pibz infectis et pe-
stilētia corruptis. Qz egritudines pestilētiales que fiūt a corrupti-
one aeris: sunt egritudines mortifere. qz aer corruptus vel putrefa-
ctus velociter cor attingit. Colliget. 4. Quare dū predictus aer fu-
erit infectus et corruptus/ et corpora nostra fuerint disposita: nulli
dubiū quū fiat actio et passio sc̄dm magis et minus: sc̄dm materie
aptitudinē. Qz plures sunt indispositi p̄pter puritatē h̄mōz. At re-
fert Auerroys. 4. Colliget. Et scias q̄ nō ois hō egrotat p̄pter muta-
tionē aeris: sed illi qui ad hoc sunt apti. Et sic in eligendo p̄didum
aerē/ magna et ardua requirit̄ sc̄ia: vt est astrologoz et medicoz. qz
i possibile ē p̄ oibus in gnali aerē p̄prium et queniētē sc̄dm eisdē locū
eligere. tū ad h̄rū medic⁹ sua sc̄ia cause puidere debet. Sicut p̄ fleg-
maticū aer calidus et siccus. p̄ colericū frigidus et humid⁹. et sic de al-
Et iā i oibz egritudibz taliter cōsiderare debem⁹: q̄ ip̄e aer n̄ sit mltū
ic̄clusus i q̄litatibz suis. nec multū grossus aut tenebros⁹. neqz sit ille
b. ii

81
cui admiscetur fumi et vapores corrupti et horribiles: sed sit clarus, invidus et defectus: ut hoies a longe loca distantia videre possint: quod est signum verissimum claritatis et puritatis aeris. Et omnino cauere debes in temporibus corruptis et infectis: a fame siti atque a magna et frequenti attractione aeris. quia cantando / laborando et currendo, sufflando, venando et vociferando: fit magna attractio ipsius aeris qui cum infectus fuerit: aer immediate cor pretere poterit et pulmonem. Ex quibus sequitur quod multi subito moriuntur et pereunt: dum populus in iratur inde / et non est mirandum. Quare medici solliciti esse debent in visitando infirmos infectos, et multum cauere debent: ne intrent ipsorum cameras clausas, dum sunt calefacti et sudantes: ne aer infectus sua corpora subintrare possit ratione raritatis pororum / et magne attractionis aeris et frequentie anhelitus. Et sic ante suum aduentum predicatum cauerat faciant fenestras aperire: et cum appropriatis aere rectificare ut nostri moris est. quia de aere scribere dies non sufficeret. At aristoteles in suis pbleumatibus demonstrat. Sed pro presertim istud caput obliuioni noli tradere: cum nature humane sit maxime necessarium. Quia non propter lucrum: sed propter reipublice utilitatem scripsimus. Et si longum uenias christum: paululum requiesce postea lege. Natura enim non ueratur in diuitias accumulando, nec fatigatur in illas computando, sed cum diuitie parum plunt: dum corpus infirmatur / moritur, aut sepelitur. Sed diuites ad hoc oculos uertere nequeunt: credentes semper uiuere. Et sic de scientiis aut uirtutibus ueritatem negligunt: que cum illis demonstrantur et predicantur tanquam ex trifatoribus garrulant: rident. Quis in laqueis mortis suspendantur. Ut ait iob. Et non est qui de manu tua possit eruere. Ergo quantum poteris longa uita cum bono et recto regimine corporis et anime, prodest determinata expectando: et non abreuiando ipsum occasione malorum tuorum et regiminis. Et propter quod diuites emuli et superbi parum de ueritate scripturae sua corpora fatigant aut debilitant, ideo pauperibus istud presertim scribitur: qui medicis magnas pecunias parcere nequeunt. Igitur ad propositum et cum ex predicto aere infecto uidebis mortalitatem insurgere: summum et utile remedium est in principio locum fugere / et regionem dimittere. Quia ut dicit Basilius. Quanto longius fueris: tanto securius esse poteris. Qui est in fracia: in britania non leditur nec infirmatur. Et qui est extra bellum: in bello non occiditur. Et sic illi qui ante infectionem et corruptionem: salutem qui in principio recedunt / nullum melius remedium possunt insequi. Sed quia omnes sic facere nequeunt: ideo studere debemus in ipsorum pre-

servatione. Primo enim cum omni mundificatione domoꝝ suarũ
 sicut ante diximus: q̃ corruptio generalis aeris, p̃ particularẽ forzi
 ficatur. Igitur m̃dificẽtur latrine, cloace, et domoꝝ canales; coq̃
 ne/vasa: et loca oĩa sordida ipsarũ domoꝝ: ita q̃ in omĩbus domibz
 non sit aliqua res, aut locus fetens. Q̃ per aliquam infectionẽ exi
 stentem in aliqua domo: potest in vno hoĩe febris pestilentialis ge
 nerari, sufficiens magnã gentẽ: plurimã interficere. Sicut refert
 gentilis cum dyuo. qui talia suo tempore viderit. Ex quibz conclu
 ditur q̃ mulieres in pluribus locis vigilare debent in m̃dificatio
 nibus et purificationibz domoꝝ suarũ: cum res sit vtilissima et ho
 nestissima, ac etiam dimittere illã consuetudinẽ turpissimã et inhy
 nestissimã, suorum pueroꝝ sua negocia sordida facientĩĩ coram no
 bilitibz, generosis et transeũtibus in vicis et stratis ciuitatũ/cum ta
 bulis et cathedris suis se dentĩĩ: quod turpissimũ est opprobriũ et
 opus vilissimũ (si veritatem audeo dicere). Nunquid ṽt volũt do
 ctorez; redolentia sunt cordis confortantia: sic olentia et male redo
 lentia erunt cordi nocentia. Malus est ille per quem malum venit
 Corrige ergo illud/cum ex hoc tibi veniat malũ: sicut tuis vicinis
 adueire potest. Et cum aer ex mixtis fuerit nebulosus/caliginosus
 et infectus: homines non surgant de mane, nec fenestras siue hostia
 aperiant, donec aer fuerit clarificatus, aut cum corrigentibz infra
 scriptis rectificatus. Et non exeant aliqui de domo tẽporibus illis
 absqz degentaculo vel aliquo alio remedio preassumpto. Et simili
 ter fiat quando venti subsolani et australes erunt dominãtes et in
 sufflantes: de regione ad regionem malos vapores transferentes:
 ṽt refert Galienus febrĩũ primo. Et si infectio aeris a causa supio
 ri fuerit: tunc locus habitadõnis sit circa terrã, nõ tamẽ in loco reu
 matico. Videmus autẽ malefactores in cavernis/et fures in carce
 ratos spibus pestilẽtie euadere. qz parum ab aere leduntur. Et si a
 caula inferiori et terre pueniat pestis: tũc habitẽt loca alta, et i do
 mibus suis teneãt: ṽt plurimũ altiora loca et cameras, et sint fene
 stre habitadionũ aperte circa poliũ articũ et plagã septẽtrionalẽ. Et
 hoc fiat cũ consilio medicorũ et astrologorũ peritorũ. Q̃ plura iter
 media aduenire possunt que pro presenti longum esset scribere. Et
 habetur terciõ Tegni, de regimine conseruatiuo et pmutatiuo. Le
 ge ibi. Validiora em̃ corpora i. C. Post aerẽ vero in q̃seruatiõẽ na
 ture hũane requĩt magna scia in electõẽ aquarũ nr̃is corpibz fuitẽtĩĩ
 Q̃m̃ aqua est, principalis elemẽtũ p̃ q̃ dimẽto et p̃paratõibz ciborũ et

alimentoꝝ nostris corporibus conuenientiffi. Sicut dicit aristo
tiles pbleumatiffi particula prima. Quia aqua fit nobis delut esset
nutrimentiffi. facit enim nutrimentum per mēbra transire. Suffici
enter enim facit nutrire mēbra. qz dispergit nutrimentum per corpus.
sed tñ non nutrit: cū sit corpus simplex. At habetur cō. de element
Corpus enim simplex nō cōuertitur ad formā sanguineā recipiendā/
neqz ad formā mēbri hñant: nisi cōponatur hoc est misceatur cum
nutriētibz q̄ueniētibz. Et sic aqua erit substātia q̄ liq̄faciet et subtili
abit nutriēs: vt citius currat ad venas et foramina corporis. Et non
pōt fieri cōplementum nutrimenti in nostris corporibz absqz ei⁹ aque
auxilio. At habet scda sen. pri. Aqua vnū existit elementoz: q̄ sola a
qua iser oīa elemēta habet p̄p̄tiffi / i / p̄p̄tietatē. Vt in eo qd̄ comedit et
bibitur / i / gredit scz aqua: nō q̄ nutrit. sed qz nutrimentum penetra
re facit / et eius redificat substātiā. Versi est si ipsa aqua fuerit bona
et electa. sed si fuerit mala et corrupta: tñc erit causa infectōis et cor
ruptionis multarūqz prauarū egritudinū. Quare aristotē primap
bleumatiffi dicit mutationē aque esse egritudinalē: cōparādo eā ad
aeris mutationē. Qz sicut aer pluribz modis corrumpitur aut altera
tur: simili modo potest fieri de aqua. Quia aquarū plurime sūt spe
cies. Quedā est dulcis bona. amara vero et salsa mala. Alia leuis
bona / grauis autē cōtraria mala. Alia est subtilis optima / altera ve
ro grossa pessima. Alia inq̄ est clara optima / et alia est cōtraria tur
bida nequissima. et sic de similibz: vt habetur primo et scdo nostri
principis. Sed in aere nō reperit̄ur tot diuersitatuū modi. Qua
re oīm principū medici regales / et qui magnarū gentiū sunt regen
tes ac vitas eoz gubernantes: circa electiones optimarū et cōueniē
tium aquarū / ardue et profundissime sine negligentia laborare de
bent. Et ratio maxia in hoc loci optinet pfundū. Quā aqua pluri
mū vt̄mur: cōsumādo eā nostris necessitatibz. Vt in pulmētis / po
tagiis liquidis et brodialibus nostris. ac etiā in pilces bulliēdo et
carnes decoquēdo. et in oīa nostra cibaria preparādo / panē cōficiē
do / balneādo / bibendo: et nostra corpora purificādo. Quare iterum
nō minime solliciti esse debemus erga ipsarū aquarū electionē: maxi
me dū corpora nostra in sanitate q̄seruare desideramus. Tḡitur vt̄
diuites / paupes et nobiles aquā possint eligere bonā: et fugere ac
euitare malā / cōditiones principales elegātiffi et meliorarū aquarū
scribere volumus: viā Princ̄ insequēdo sui primi sen. scda. C. Aque
vero q̄ sūt aliis meliores: sūt aque fontiffi / hoc z bonoz et nō maloz

fontifi. sed illoꝝ qui sunt terre bone et libere: sicut illi qui pcedit a bono territorio et mediocriter alto et bñ currētes. qz ex illoꝝ cursu bonitatē acq̄rit et nobilitatē. ¶ **C**Secdo q̄ principii illoꝝ fontifi pcedat a meridie, tendēs ad plagā septētrionalē / aut ab occidēte vsus orientālē regionē. ¶ **C**Tercio q̄ aque q̄ accipiūtur ab illis fontib⁹ sint distātes et remote ab inceptiōe et principio predictoꝝ fontifi. qz in eaz decursu purificātur et subtiliātur ab illis q̄ a terra obtinuerūt. ¶ **Q**uarto q̄ illi fontes sint soli et ventis apti et discoopti. qz ex illis aqua depuratur et nobilitatē acq̄rit. ¶ **Q**uinto q̄ aqua illoꝝ fontium non sit currens, super loca totaliter petrosa, sed supra loca mixta ex luto et petra / non lutosa nec paludosa: ex quibus bonitatē acq̄rere valeat. ¶ **C**Sexto q̄ illa aqua non sit stans in loco fetido / siue quiescens, sed debet esse in continuo motu laborans siue decurrens. Quare omnes aque generaliter cōmōzantes in suis locis non laborantes: reprehenduntur et vituperantur. ¶ **C**Septio q̄ illa aqua predictoꝝ fontium sit cito ab igne calefactibilis, et ab ipsius remotiōe refrigerabilis. Et per hoc demonstratur leuitas aque et ipsius subtilitas. At habetur quinta affozismozum. Que cito calescit et cito infrigidatur: leuissima est / aqua suple. ¶ **C**Octauo q̄ sit aqua subtilis clara et liquida / siue limpida. Et per illud cognoscere possumus facilitatem digestiōis ipsius. ¶ **C**Nono requiritur q̄ illa in hyeme sit calida / et in estate frigida. quia hoc significat calozis naturalis fortitudinem constrictam in hyeme in predicta aqua. Et in estate non permittit calozem extraneum in predicta aqua subintrare. Ideo illa aqua est laudabilis. ¶ **C**Decimo requiritur q̄ illa aqua non sit participans aliquo extraneo colore / sapore / siue odore. Sed requiritur q̄ sit dulcis / clara, et munda: a loco laudabili extens. ¶ **C**Undecimo requiritur q̄ sit valde leuis in suo pondere respectu aliarum aquarum. Quia aqua ponderosa bonitate caret. ¶ **C**Duodecimo requiritur q̄ illa aqua sit genita ex subtilioꝝibus et leuioꝝibus vaporibus: specialiter aqua pluuie que debet colligi dñ paulatim cadit ex agitatione nubium et impulsione tonitruoꝝ tpe estiuali. et ista aqua ab auctoꝝibus laudatur valde. tamen cito alterationem recipit: cum subtilioꝝ sit et magis aerea et passibilis. Quia ex diuersis aquis est genita et eleuata atqz composita. sed cū bullitur corrigitur ipsius malicia. Ralis enim tercio almāfoꝝ dicit Aqua conseruat humozes in corpore: que cum cibū subtilians pe-

netrare facit. Sed ppter q̄ aque conuenientes nec laudabiles in oibz locis et regionibz nō semp ad placitū haberi possūt: ideo ipsaz loco accipiātur aque cisternaz/ductū et putealiū. Quis sint male respectu aquaz a fontibz currentibz. qz sūt cōstricte: carētes aere et motu terrestritates lōgo tpe recipiētes. quare nō pōt fieri qn̄ p̄tici pent aliquali putrefactiōe/ qn̄ extracte fuerit et cōmote virtute cogēte: ideo m̄sificētur et depurētur ingenio et arte. vt nostris cozpozibus minus noceāt. Sicut habet. 2. Riū. cap. Aqua. lege ibi. Et ex istis sūt deteriores q̄ p loca plūbea trāsēūt. aut q̄ in locis plūbeis residēt. qz ex plūbo acquirūt maliciā et naturā venenosā. quare sūt sufficiētes ad cauandū et generandū fluxū vētris dissinteriā idz fluxū sanguineū et oppilatōes splenis et siles. At vult p̄iceps suo primo ac scdo. Dicimus ei q̄ aqua frigida cuiuscūqz q̄dicionis sit pectori nocet valde: spēat̄ frigidō. qz coartat āhēlētū et materiā grossā flegmaticā et viscosā in ipso cōtentā expullioni facit inobediētiā. āplius hūitibz oppilatōes est nocina valde. Et illis sūt q̄ ap̄ stemata hūit in visceribz. Nocet inq̄ stomacho frigidō et debili. qz crudificat et debilitat digestiōnē: et calorē naturālē destruit. Et illi q̄ in potu aquā frigidā assuescūt: nocet eis/ vt paupes faciūt/ cui⁹ p̄tetas. qz nō nutrit. Et sic isti vt plurimū icurrūt tremorē/ stuporē et sēsus obliuionē: nisi q̄plexio fuerit foris et calida. ⁊ nocet neruis frigidis valde. Lege sexta tertiū Prind de stupefactiuis Et multa alia mala ex potus aque frequētia cōi p̄lo oibz diebz eneniūt. vt tpe nostro pluries vidimus. sicut ydropisis/ gutta et palisis/ fluxus vētris colerica et catarrus/ appopltria/ litargia et tussis/ difficultas anhelitus/ calculus et debilitas digestiōnis. et sic de q̄silibz quoz lōgū et set recitare. Et sic paupes q̄ istis q̄dictis detinētur egritudinibz vel ab aliis s̄ilibz a frequētia pot⁹ aq̄ quātū erit possibile abstinē debēt Sed aliquā aqua ḡfortat oēs virtutes in opatiōibz suis: qn̄ sunt cū equalitate. scz digestiuā/ retentiuā et expulliuā. At vult Prind suo scdo. Tpe ei princeps nos docuit rectificare aquas turbidas et grossas. c̄p de gseruādo iter agentē: vtendo alleis post sūptionē q̄dicta/ r̄ū aquaz /que est res valde cōueniēs pauperibz/ et nō est illis difficile. qz alleū est tiriaca rusticorū. Et sic per predicta oīs vir doctus cognoscere poterit q̄ quādo aqua fuerit impura/ infecta aut corrupta: tunc notabiliter poterit mutare/ alterare et corrumpere nostra cozpoza et disponere influētie putrefactibili et pestilentiali. Ideo

respiciat in hoc et caritate prouideat: qui bonū reipublice regimen et custodiā habēt. Ut illi qui bieras faciūt et ceruicias cōponūt. ac etiam panifices/coci et similes qui omēs panes et cibaria faciūt; cōdiūt et cōponūt ex predictis aquis infectis, olentibus et corruptis, sercorinis supfluitatibz; q̄ a talibus infectionibz oīno abstineant: cum illud sit et possit esse destructio et perditio multarū gētium atq; nobilium personarū. Ex quibus rebus magna pietas exiit: q̄ propter lucrum quarūdam personarum particularium inficiatur vna religio. Non tantum enim labor erit dum ad hoc assueti fuerint. Quomodo enim potest fieri q̄ corpora nostra in sanitate conseruentur: quando alimenta que recipimus sunt infecta et corrupta; q̄ in substantiam aliti habent conuerti. Pessima enim medicina est que corpus habet inficere et corrumpere. Ideo de aqua tibi sufficiat. et si vltra cupis: lege primo et scdo principis, et habebis intentum. Quod dies non sufficeret ad scribendū ea que de aqua sunt necessaria. sed principalia pauperibz sufficiunt: quibus scribere p̄soluimus.

p **D**istq̄ scripsimus de illis que possunt naturā in generali magis ledere/debilitare siue inficere: inter oīa inuenimus colitum vni ex fortioribus nature hūane debilitatiuū; ac ipsius caloris naturalis extinctiuū. Ut habet. 6. Colliget. Et plurimi sapientū p̄hibent vsū coitus in cōseruatione sanitatis. Quod desiccet corpus: virtutes debilitat et euaporat. Quod confirmat nostri q̄siliatorū differentia i 24. Cū enī excesserit mensurā; licet nō tāta eo quātitas vt sāguis flebotomia; vel aliter euacuetur. Vehementior tū inde virtutis accidit dissolutio. Theozice. h. Quare noster princeps vicesima terciū Coitus euacuat de substantia cibi postremi. quare debilitatē afferit: cuius sile nō afferūt alie euacuationes. Et euacuat de substantia spūum reni plurimā p̄pter delectationem. Et sic stulti inuenes atq; senes diuersorū ordinū multarūq; facultatū filo capti; et tentatōibus inebriati: legē ac precepta oipotētissimi negligētes; ac dicētes se diros potētissimos: illi verbo nō mechaberis; obligatos. Et vltra q̄ sileo q̄ veris predicatozibz dimitto. Non curātes illi de aie et corporis p̄ditōe; insequētes illud verbū Prind. Coitus bonus est ille q̄ fit in hora quā supfluitatū sequitur euacuatio et cet. nō respiciētes ad dictū cōmentatozis: vbi dicit. Sollicitudo diuina cū nō poterit facere sc̄dū in diuiniū aīal p̄manere: miserta est in dādo ei virtutē qua possit p̄manere in specie. Et sic deus p̄misit coitū fieri in cōseruatione indiuidui: magis autē speciei; sc̄dū legem et cōditiones in

matrimonio requisitas. Et cum ita factū fuerit debite vt decet: red-
dit hominē alacriorem/leniorem: et melius dormientem/ingenio-
siozem/minus irascibilem et audaciorē. Excitat calorem naturalē/
vniuificat sensum/et melancoliā remouet/preseruat ab apostemati-
bus genitaliū atq; inguinū/tollit visus tenebrositatē/vertiginem
et capitis dolorem/cogitationes remouet/dolores renū auferit/et
egritudinibus flegmaticis confert: dum caliditas fuerit sufficiētē
fortis. et vapores venenosos a materia venenosa spermatica geni-
tos euacuat: dum mediocriter agitur absq; prouocationē: nisi a na-
tura stimulante. Sed cum mutatio in anima manifesta fuerit/que
per mutationes morū habebit cognosci. Nā sit illo tpe permutatio
coitu: ita q; homo omnino efficitur brutalis: quia inter ceteras pas-
siones virtus concupiscibilis minus obedit rationi. et cetera. Quare
Halyabas theozice quinq; ait. Bruta mouētur ad coitum ppter de-
lectationem solum. Et licet plures homines mouētur ad coitum p-
pter delectationē: tamē non mouētur legitime ppter liberos pcreā-
dos. Et ideo recordati tanti fastidii: vt dicit Aristotil. et tanti facti
et extranei/ac transgressionis dei mandati: a mulieribus precogni-
tis fugiunt/et odiose illas in fine dimittunt quibus antea contun-
cti fuerunt: post actum eorum. sicut quis timēs dānificari: causā fugit.
Sicut ex amissioe puritatis/virginitatis/et religionis. ac ex de-
structioe corporis in fine dieū suoy: cespitat et lachrymāt. Quare
nō imerito bonus princeps dicit suo tercio Et ppter illud qui plus
delectantur: plus sunt cadentes in debilitatē: quod potest dici cor-
poris et aīe. Unde tercio animalisū A. Quā de hoīe sp̄ma exiit mul-
tum discoloratur et debilitatur suū corpus: magis q̄ si quadragesi-
es exiret de eius corpore sanguis tantus. Quia res est habitata vt
transeat in mēbra Est enim emissio pure et naturalis caliditatis. h
animalisū. Et sic potest quilibet doctus vir cognoscere nocumēta q̄
plurima tā aīe q̄ corporis generi humano aduenire ex coitu: cū in-
debite et inordinate fuerit expletus. Aitā enī abreuiat: senectutem
secū ducens. intellectu debilitat/calorē naturalē mortificat: destru-
it. Intellectū visū et auditū/et om̄s vires vniuersaliter debilitat/
causat neruoy tremorē/ozis fetorē/et crurū debilitatē. ipse palece-
re facit/colicam inducit et anhelitū abreuiat rugitū puocat/hāctus
debilitat et relaxat/ventrē desiccāt/oculos p̄fūdāt/apetitū destruit
et fumos colericos euaporare et agitare facit. stomachū debilitat/
alienationē irritat et pectus labificare facit. palpebras oculoꝝ ru-

beſere iubet. In leproſis et ſcabiſſis et ſimilibz coitus nocet. Et
 habet tertia et ſeptima quarti. Coitus ei mouet materias ad exteri-
 ra: et. Et eſt oem corpori diſpõem acquirēs prauā. et ad ſumū aiām
 deſtruit: et corpus corripit. Et ſic ſapiētes a coitu cauere debēt: tã
 ligati q̄ nō ligati. Et nō debēt ligati mirimouio illo vti in cōſerua-
 tione ſanitat̄is et ſpeciei: donec habuerint deſideriū abſqz viſu tactu
 vel aliqua alia ſibi puocatiōe. et nō illud facere ſtomacho repleto /
 nec ieiuno. ſed p̄ quattuor aut q̄nqz horas poſt refectionē. et hoc poſt
 m̄ſidificationē vrine et egeſtionis. Quare dicit Auic. Quā ſupflui
 tatū ſequitur euacuatio. Ex quibz cognoscere poteſ q̄ coitus 3 res
 paruiſſimi valoris: niſi p̄ cōſeruatione ſpeciei. Quare eſt mirandū
 q̄ multi et tanti viri in hoc mūdo rōe illius ſūt tã amētes: q̄ prece-
 ptis oipotētiffimi ſint derogātes. Nocet inq̄ p̄maxie tēpore peſtilē-
 tiali, infecto et corrupto: ſicut vidimus in multis. Quia mouet hu-
 mores et materias aperit poros, frequentat anhelitū, et naturā de-
 bilitat. Et ſic p̄iceps poſuit ipſum ſuo quarto pro vna ſpeciali cau-
 ſa peſtilentie: cum dicit. Sicut illa que multiplicat coiti. Quare
 ſp̄ibus peſtilētialibz ac etiã aliis caute et ſapiēter ex illo eſt agēdū
 quod tue diſcretion̄i remitto. Coſidera predicta vt doctior efficiar
 qz pauci eo vtunt: q̄n in fine p̄ ſuo labore etate ſenili remunerētur
 in

Edico enī nature humane p̄ſeruatozi recte opādo ſp̄ibz in-
 ſectis et peſtilētialibz iubere et p̄cipere debet: a magnis et
 fortibus exercitiis abſtinere. qz p̄ labore et exercitiū ſupca-
 leſit corpus: et facit anhelitū frequētare / et maiorē aris q̄titatē at-
 trahere ac inſpirare. Et ſpecialr̄ dū exercitiū fuerit forte et laborio-
 ſū. At dicit princeps tertia pri. Exercitiū eſt mot⁹ volūtari⁹ p̄pter
 quē anhelitus magnus et frequēs eſt neceſſarius. Et ſic rōne exerci-
 tiū magni et laboris: ſit illius corporis calefactio et frequētia anhe-
 litus. Ideo exercitātes et fortiter laborātes: opelluntur aerē p̄dictū
 inſpirare / et magnā portionē ipſius attrahere: q̄ cū corruptus fue-
 rit / hūiores circa cor exiſtētes inſiciet et alterabit / et i ſp̄ialibz p̄pter
 q̄tētos. Reſpiciāt ergo oēs ſanitat̄ pcuratores: ne fortibz et violēd
 exercitiis laborēt. Sed p̄pter q̄ plures exercitior̄ inueniuntur ſpecies
 q̄ oēs in q̄ſeruatiōe ſanitat̄is: et ſp̄ibz peſtilētialibz nō cōueniūt. Et
 habetur tertia pri. Nā exercitiū aliud eſt multū, aliud ē paucū. ali-
 ud eſt forte et vehemēs. aliud eſt debile et leue. aliud ē veloc. aliud
 eſt tardū. aliud eſt ſimplex. aliud opoſitū ex fortitudine et velocitate.
 et aliud eſt laxū et iter oīa duo extrema repitur equale. Et ſic omis

Vir sapiens poterit scdm suas virtutes inter omnia ista predicta eligere mediu: considerado tempus etate/et regione/coplexione/virtutem et consuetudine: oia mature prescripta masticado. non multum currēdo/equitando/aut vociferado/bellādo/onerā postandol/ siue coreando. nec ludēdo/saltādo aut fortiter laborādo. Quare iterum omnes cauere debent ab omnibus fortiter cōmouentibus et calesaciētibus: ppter causas p̄dictas. Et sapiēter exercitio vtatur mediocri ac debili: et in loco tēperato. nō soli/aut magno calozī exposito. Quia cū corpus humanū debito regimine vtitur/exercitiū aptū ipm est ab egritudinibz pluribz preseruare. Sicut dicit ḡstātinus. Exercitia sunt laudabilia et vtilia sanitati custodiēde: dū ante cibū fuerint. Quia per hoc viuificatur naturalis caloz. et a corpore euacuantur supfluitates/atqz mēbra calefūt. nō tū ex eius potētia: sed actu. Ille ergo ab exercitio abstineat: q̄ sanitate carere desyderat. At vult princeps tercia primi: dū inq̄t. Exercitiū autē relinquēs: in ethicā frequēter incurrit. qm̄ mēbroz debilitātur virtutes: ppterea q̄ motū dimittit: q̄ inatū eis defert spm̄: q̄ vite cuiusqz mēbri instrumentū existit. Et sic clare cognoscere potes q̄ exercitiū in sanitate custo diēda est valde laudabile: dū fuerit tēperatū. Sed michi dicere potes q̄ vulgus et pauperes exercitia fortia dimittere nequēs: cū ex illis et maximis laboribz suā vitā habeāt sugē atqz trahere. Verū: sed minus eis nocēt ppter consuetudinē/q̄ delicatis et nobilibz inasuetis. Quia vt dicit ysaac. Consuetudo est scda natura. Phis vero debilitētur: vt oī die videre possumus. Quare ratione et doctrina vtī debent: vt non laborent multum supra repletionem: minus autē super vacuitatem. Et ante q̄ exercitentur: mundificentur intestina corpus/et viscera a suis superfluitatibus. Et sic exercitium fieri debet moderate. Et Auerroys sexto Colliget dicit. Quantitas vero exercitii est quousqz homo sudare incipiat/et anhelitus augeatur/et caloz corporis incipit rubificari. et cetera. Et quando ad hunc puenierint terminū: debet sedari. Quia exercitia fortia corpus euacuant multū/et calozem debilitant ac spiritus dissoluit: et sūt causa magne attractōis aeris. Et sic qm̄ aer fuerit īscā et corrupt⁹ ex ipi⁹ attractōe īficiūt: et corrūpūt corpa nrā disposita. Sz qz relaxatū pplexionū exercitia debēt pporcionari: tō dē q̄ slegmaticū requirit exercitiū mai⁹/et de s̄gūicis: mi⁹ bo colericis: vt z pri. Hūicib⁹ pplexōez calidā exercitiū z aleniādū. Colidici ei z sicci: iō ic. melācoliq̄ aut ceter⁹ pibz

exercitii minime conuenit: calefactiuu et resolutiuu. qz debilioribz debiliora copetunt exercitia. Et sic diuersa corpora diuersoqz regio nuu/coplexionu/et etatu: diuersis exercitiis/debilibz/fortibz aut me diocribus sunt exponenda Et si vltra desyderas: lege tertia primi et secunda eiusdem: et vide ea que dicta sunt.

e **T** propter q quies exercitio videtur contraria: ideo dicere pot sumus q quies quietata et nimis vsitata: infrigidare potest nostra corpora: cu no viuificet calorem naturalē. qd superfluitates nostroru corporu non resoluit, nec opilationes aperit/ aut humores frigidos dissoluit: quare turpitudine corporibz multu acquiritur et flegmatica carnositas. et facies eor tanq ydropicor aut fistulanti- um apparent cu coloribz albis cincinnis impuris: vultibz incarce- ratoz similibz. Et hoc ratioe virtutis digestiue debilitate ppter dnu frigiditatis et priuatione caloris. At vult Auicēna scda primi Quies vero sp est infrigidans ppter priuatione viuificatiois caloris et ppter costructione que est suffocās et humectās ppter defectu res- solutionis supfluitatu. Ideo cauere debet nobiles, diuites et taber naz visitatores: qui cunctis diebz absqz laboribz et exercitiis in qe- te suauiter et deliciose viuunt: multiplicates malos humores in su- is corporibz, et extinguētes calorem naturalē: credētes ipm fortifica- re. Sicut dicit dyogenes. Ex multa congerie lignoz suffocaf ignis debilis: sic et ex multa cōgregatioe cibarioz mortificatur calor na- turalis. Ex quibz sequitur q multi ratione gulositatis: et exercitii defectus/ab hoc seculo morte repentina recedunt. Sicut vidim' nro tpe pluries in gulosis, bibulis, et ebriosis: q imediate post crapulas magnas, omittis exercitiis in appoplexias incidunt: et subita mor- te obierunt. Igitur tēperate laboretis: vt vita vā in bonis operibz prolongetur inde. qz quies infectioni et corruptōi disponit hūores

c **C**onseruatoz sanitatis: legitimu est ex balneis aliquid breui- ter scribere. cu ita sit q maior pars hūm illis vt plurimū dta- tur impoztune. **B**alneoz aut: vt vult auicēna scda primi. multe sunt diuisiones. Quodā est calidu igneu: vt sunt furni/ fornaces: et estuarii: que calide coplexionis existunt et sicce. et satis flegmaticis copetunt et egritudinibz frigidis, corporibz ante mūdificatis: et ena- cuatis: cu consilio peritoz medicoz prehabito. **C**aliud est aereum vt sunt estuarii humidi/ qd est calide et humide coplexionis: qd cer- tis tēporibz conuenire potest colericis et melācolicis: cu condicioni- bus requisitis anteceditibz, et no absqz cōsilio viri prudētis. **C**Est

in q̄ aliud balneū: et est duplex. Quoddā est quod ex aqua dulci fit
solūmodo / sen cū aqua dulci in qua ponūt̄ et bulliūt̄ res diuer
se. vt sunt herbe / species et pul. similes diuersarū naturarum. Et al
liud est quod fit ex aqua salia marina sulphurea vel aluminosa. et ex
multis aliis similibz. Et princeps scda primi dicit. Balneū quoqz
differētias habet a parte aquarū q̄ in ipso fluūt. lege ibi. Sed nostz
p̄ns negociū nō est loqui de balneis ot̄no in ḡnali: sed magis parti
culariter inq̄tū balnea p̄nt esse causa dispositiua h̄ioz ebullitōis et
poroz apertōis. Et habetur. 6. Tot. Et auicē. 4. cū dicit. Et corpora
dilatatoz poroz humida multe balneatōis. Quare vult intelligi
q̄ ex vsu balneoz agitāt̄ h̄iozes in corporibus et ebulliūt̄ atqz
ap̄it̄ur pori et dilatāt̄ur: rōe quoz aer infectus et corrupt̄citius i
facilius pōt in nr̄a corpora penetrare: et suā venenosissimā actionē
ip̄imere: si fuerit dispositio. Et sic clare vidē debes q̄ balnea estua
rii sine stuphe t̄pibz infectis et suspectis nō cōueniūt̄: cū nō cōueni
ant t̄pibus sanis: nisi cōdicionaliter. Qd̄ p̄z p̄ Auerr. 6. Colliget: cū
dicit. Et hec actōes nō fiunt nisi in corporibz m̄dis. Et subdit. Et
scias q̄ oēs partes balnei in corporibz puris bonas actiōes opāt̄ur
Et sic intelligere debes q̄ balnea p̄nt inuare cōseruando naturā in
sanitate post v̄dificationem corporis. sed ante aut postq̄ corpa sūt
repleta vini et cibariis / siue multū vacuis: nocēt valde. Et qd̄ di
cemus de istis q̄ tā ardent̄ nostris diebz i stuphis / balneis: i estua
riis delectāt̄ur: et quasi om̄s cuiuscūqz cōdicionis sint aut ser̄ post
q̄ fuerint repleti bonis vini et cibariis: sine puisione aut discreti
one ad predicta loca sordida et fetida circūfluūt ac cōcurrūt: nō cu
rantes de sanitate corporis et aie: qd̄ turpissimū est: et oipotentiss̄
mo / vt credo / odiosū. Et deus scit que i qualia accidētia turpissima
aduenire vidimus ex predictis hoc p̄nti anno / q̄ p̄ honore humani
generis facēt̄ur. Nos ergo diuini euāgelisātes et sacra paginā pre
dicātes: incessabili voce bone et fidei iusticie clamet̄is: vt tā opa fe
tida, sordida et abomiabilia a bonis et fidelibz p̄sonis remoueāt̄ur
et separentur. Nūquid esset melius domos illas cōburnere: q̄ tot et
talia peccata oibus diebus in illis p̄petrare? Discretioni nostrorū
superioz relinquit̄ur: qui boni reipublice sunt gubernatozes. Qua
re Auicē. suo. 4. verbis breuibz optime et p̄sūdissime dicit. Et cor
pora debilia, id̄z p̄ coitū et balneū debilitata, itez patiētia sūt ex ea
sicut illa que multiplicāt coitū et corpora dilatatoz in aptoz poro
rū ratiōe agitationis laboris et balnei, humida, i. h̄nefacta, debilita

ta et molificata. multe balneatiōis / id ē multoz balneoz et stuphaz frequētiōis. rē. Et septimana tibi nō sufficeret ad ea q̄ balneis et stuphis cōpetere p̄t. Ideo auteq̄ ad hoc p̄peres: ab illis doctis viris nostris facultatis require cōsiliū. vt possis sanitatē q̄seruare.

c **D**nueniēs est nature hūane p̄seruatozi principaliora et cōueniētiora q̄ ex sōno et vigilia accidūt scribere: diq̄ auer. 6. Col liget. **D**patiōes sōni in corporibz: sūt digestio et hūectatio. **Q**d confirmat auicē sēda primi: cū dicit. **S**ōnus oēs opatōes efficit fortes: p̄p̄tea q̄ calorē cōtinet in matū: specialr cū fuerit recte et debite q̄pletus. nō imediate post repletionē nec etiā sup vacuitatē. sed cū cibz ad fundū stomachi descēderit / āplius sōnus dz esse quātitatiu⁹ secū oī cōplexionē etatē et tps: nō resupine dormiēs. qz illud preparat nos ad multas et peruersas egritudines. **A**t habet tercio et primo **D**uicēne. **F**orma igitur sōni sit primo sup latus dextrū: deinde sup sinistrū latus reuoluēs. et in principio sōni nō esset irregulare / v̄trē acquiescere lecto. per hoc enī posset calor fortificari. **E**t non dormiēs sit in die: nisi sōnus noctis precedētis esset vicarius. **E**t si factū fuerit ita: effectus verboz principis adueniēt: sicut dicit sēcūda primi. **C**ūqz sōnus materiā inuenerit aptā ad digerēdū et maturā dū ad sāguinis naturā eā cōuertit et calefacit ip̄am. et trāsīt calor p̄ corpus, et calefacit corpus calore naturali. **E**t hoc cū fuerit cōplexionaliter et tēperate factus. **S**ic habet **C**olliget. 6. **E**t sōnus ipsi⁹ necesse est vt sit tēperatus scdm exigētā nature rē. **S**ed cū sōn⁹ fuerit plixus / multiplicatus, aut diurnus t̄pibus illiciti⁹ fact⁹: vt faciūt nobiles / generosi et mulieres: q̄ suis t̄pibz i solaciis / ludis et q̄tiosi⁹ tati⁹ noctē vertēt in diē. **A**t vidim⁹ t̄pibz elapsis cū regibz et reginīs, ac cū magnatibz q̄ talia fecerūt: et post modicū t̄pis i variis et pessimis accidētibz ceciderūt: ex q̄bus multos labores sustinim⁹ eos p̄seruādo et deliberādo. **E**t sic se disponūt multē et p̄ctosis egritudinibz innumerabilibz, ac etiā flegmaticē et ydropicē rē. vt habet. 6 **C**olliget. **E**t qū supfluit sōnus: calorē extignit naturalē / et corp⁹ inducit ad tumidā dispōem. **Q**uare p̄iceps diq̄ q̄ lōg⁹ sōn⁹ et supflu⁹ debilitat v̄tutes aiāles: et grauedinē i capite gnat atqz multiplicat egritudines frigidās et flegmaticas. et vigilie faciūt h̄rū. qz desiccāt marcescūt et corp⁹ sumūt. **N**ā sicut sōn⁹ hūectat. p̄ h̄rū vigilie desiccāt. et i reumatismo satis bñ cōueniūt fluxu / cū moderamie. **S**ed cū vigilie supfluerit / desiccāt cerebrū / debilitāt t̄sū / adurūt h̄iores et timidū faciūt hoīem atqz melācolicū. **E**t sic dē **C**oll. h. **E**t vigilie

operationes sunt dissolutio et consumptio. Et subdit. Et qñ vigi-
lie exuberant, corpora deficiat et calorē dissoluit naturalē; et calo-
rem accidentalē inducit. Quod cōfirmat Auicē. Cū autē sunt mul-
te, cōplexionē corrūpūt cerebri aliquo siccitatis modo, et debilitāt
ipm et cōmiserunt rōem et adurūt hñores et egritudine s faciūt acu-
tas. Et sic sōnus quieti est valde sitis; et vigilie motui. Ideo cōside-
ra predicta: i sōno atqz in vigilia teneas medisi. Tñ aduertere de-
bes q in oibus tēporibus corruptis et pestilētie, sp tenere debes ma-
iore latitudine exiccatois plus q hñcatōis. Et sūt vba auicē suo. q
C Preseruatoz inq de accidētibus aīe interdū habet interrogare. Et
ceteris rebus nō naturalibz. Quare oportet medicū prudentē esse
natura; et cōsiderare modū, oculos et faciē egrotantiū, ac etiā velo-
citatē et tarditatē rñsionū eoz, et inter oīa respiratōe s longas eoz
Et tunc si fuerit peritus in arte: in breui paucis verbis de gaudio/
ira aut tristitia habebit indicare. Sed qz in istis sūt diuersi motus
Et habetur scda primi. Sicut in ira mouetur calor et sanguis ad
exteriora; et color efficitur rubeus, et ex ea causatur tremor, anxietas
et febris. Gaudisi enī temperatū iuuat, et letari in rebus honestis
iuuat. Et sic supfluus et inordinatus motus spiritū ad exteriora
in gaudio quo interiora remanēt spiritibz depaupata et spūs in in-
terioribus resoluūtur: est causa mortis aut sincopis. Et colligere p-
unt: eo q in ambabus, calor, sanguis et spiritus reuocātur ad intra
ex quibus multoties aduenit q plures perduntur; moriuntur: aut
i: despationē cadūt, et alii sūt amētes, furiosi et melācolici: vt oī-
bus diebz videre possumus expimēto. Tñ motus tristicie/et timo-
ris differūt. Qz in timore fit subito motus interiora petēs. Sed in
tristicia fit paulatim et successiue. Et vult Auicē scda primi: vbi
dicit. Motus vero ad interiora/aut est subito sicut cū timor adest/
aut est leniter et paulatim cū adest tristicia. Quare omnes diuites et
pauperes/ clerici et laici/ iuuenes et senes/ viri et mulieres mirabi-
liter cauere debent ab ira, gaudio et tristicia/ et a timore, angustia/
et verecūdia. atqz etiā a nimia sollicitudine et falsis ymaginatioibz
Qz cū nō fuerint cū discretione tēperata/ aut moderamē facte aut
explete: absqz dubio in corporibz hñatis maxia et piculosa inducēt
nocumenta: vt centies vidimus aduenire. Igitur ab illis caueant
omēs: et maxie colerici et melācolici radicaliter/ tanq a latronibus

et inimicis interficientibz qz ex illis multi subito moriuntur. alii ef
 ficiuntur melacolicici/furioli. et alii in ethica siue cofuptione icidunt.
 Et sic obliuioni no tradatur predicta et sita tpsibus infectis et pe
 stilentie. qz roe prescriptoy corpora alteratur resoluuntur ac debili
 tantur. quare sicut ebullitioes/indigestioes/et spium/omotioes. et
 sic generatur dispositioes pestilentie generi satis coueniētes. Ideo
 tristes vigilate in gaudio: et irascibiles nolite peccare. id no mane
 re nec cotinuare in seruoze ire et caloris: cu corpori et aie noceant.
 Et sic quis auctozes ex precedētibz in libris suis diuersa faciat cap
 tū uoluimus p pnti ea: roe coueniētie nocumēt op sub vno repoue
 re capitulo. de inanitione et repletione p pnti no curamus.

Ca vi. de pseruatiōe pestilētie p cibaria.

Reseruatoz aut nature tpe suspecto et pestilēiali ordinare
 p debet potus, cibaria/et nutrimēta coueniētia illi dispositioi
 et cogruētia. Panis ergo sit mīdus sufficiēter fermētatus
 ex vna duabz aut tribz diebus coctus. et sit frumentū illius panis
 a terra bona et libera collectus: in qua terra illo āno simus aut ster
 cora no fuerūt posita: et no comedatur calidus sicut est. vt vult pī
 cepe suo scdo. Qz calidus a natura no est receptibilis. neqz q de fur
 no aut de sitibus accipitur. Est enī malus: generās sitim caliditate
 sua. et ppter suā vaporosā humiditatē in stomacho natat. et comē
 dentes illū cito satiatur: qz fit tanq spongia inflata in stomacho
 et satiatur ppter illud. Et tū oēs desiderāt panē mollē et calidū: quis
 eis no sit salubris. imo nocens et cōtrarius. Auicē. 2. Panis autē
 azimus oppilationibz et lapidē hntibus no est coueniēs. Sicut dicit
 auicē. et 6. Colliget. Sed panis azimus est viscosus et grossus: cet
 Eodem modo no est bonus q nimis est fermētatus. qz ad hñozes pu
 tridos trāsmutatur ppter calozē extraneū. Et sic elige panē coueni
 entē. et q panifices illū faciāt ex aqua electa: vt dictū est ante. Po
 tus aut debet esse salubris: sicut potest fieri. sed paupes no possunt
 eligere. Ideo illi qui sunt assueti aquā bibere: eligāt aquā ex fonti
 bus vt dictū est supra. et si aqua esset valde mala: bulliatur cū luto
 laudabili/et resideat post: deinde vstatur ea. Et no esset malū pone
 re aliquā partē aceti cū predicta aqua. dū cōplexio/etas: et tps sen
 tirent. Et caueas a potu aque post exercitiū/balneu/aut post nimīā
 calefactionē: et pprie dñ vter est vacuus et stomach⁹ ieiun⁹. *Abul*
 c. i.

tos enī perire vidimus ex nimio potu aque sup calefactionē. Ita
verba sunt auid̄ tertia primi. Sed q̄ diuerse sunt regiones: et sic di
uerse cōsuetudines. Aicini enī nostri nutriti sūt sincera: et tñ docto
res quasi nullā ex hoc fecerūt mētionē. Quis dicere possimus q̄ rōe
cōsuetudinis illis efficitur salubris/plus q̄ alius pot⁹ ex pomis me
diocriter acetosis speciatr. Et michi videtur (saluo meliori iudicio)
q̄ multū trāsīt aquā in bonitate. Melue enī laudat sirupum ex po
mis acetosis in preseruacione pestis/ et de dulcibz contra sincopim
et debilitatem cordis: ideo specula. ¶ In aliis partibus bibunt cer
uistam sine bieram. et Quis Rasis illas non habeat in suis recōmen
dationibz: tamen possunt cōuenire ratione vsus: vt dictū est/ quā
do fuerint ex bono et puro ordeo vel frumēto absqz aliqua alia mi
xtione facte cum lupulis: biera specialiter. et q̄ sint clare et munde
non turbide, spisse/ aut grosse siue noue nec multum antique. Et cū
experientia vidimus pueros et viros ex illis nutritos: validos et
potentes qui mediocriter et mēsurabiliter illis sciebāt vti. et alii q̄
sine mensura ex illis ceruistiis bibebant: apparentie diuiciarum in
eis fulgebant tanq̄ fuissent ex saphiris smaragdīs et rubinis in faci
ebus ornati. ¶ In aliis partibus semper bibunt serum lactis/ et co
medunt lac et caseum/ et tñ lac et caseū vituperamus. et illi sūt ala
criores/ forciiores/ et audaciores cōmuniter omnibus aliis. Et sic sy
medicus habet considerare tempus/ etatem et regionē/ pplexionem
materiā/ peccātem et egritudinē atqz cōsuetudinē: et his bene ma
sticatis habet medicari et dietare. Quia plures sunt regiones que
diuersa tenent regmina: et tamen om̄s viuunt scdm suam consue
tudinem et naturā. ideo practicantibus derelinquitur. ¶ Sunt eti
am alii qui nunq̄ a natiuitatibz suis biberunt aliū potū preter vi
num: vsunt nobiles principes/ et diuites. et tamē auicēna vitupe
rat vintū: cum dicit. Balneum neqz vina. Et si medicus ab illis vi
num subtrahere vellet: forte illos peiora faceret icurrere nocumē
ta. Ideo studere debemus in electione vinorum cōuenientiss. ¶ Il
li enim qui calide sunt cōplexionis et qui capita habēt debilia/ aut
qui subiecti sunt oppilationibz calculo vel egritudinibz flegmaticū
vti pnt vino albo cū discretiōe medicitēperato: habēdo respectū ad
territoriss/ cōplexionē/ et egritudinē/ et ad alia sūia. Dicit ei priuē.
tercia pri. Vinū vero albu et subtile calefactis ē melius. Nō enī ca
pitis efficit dolorē. sed forte hñctabit/ et dolorē capis alleuiabit. Et
sic illi q̄ calide sūt pplexiōis et colerice aut q̄ epar hñt inflāmatū na

turaliter sine accidētaliter / vel q̄ febricitāt sp̄ibz calidis et regiōibz
 sitibus habitāt: q̄ a uinis abstinere nequeat, cū discretōne exp̄i me
 dici ex uino albo in iesu noīe bibant tēperate. Tū auē aliud uinū
 maxie laudat. et iudicio meo est melius in generali: hūdo respectū
 ad diuerlas regiones / egritudines / et cōplexiones. q̄ forte est et du
 rum habere sp̄ ad manū uinū cōueniēs p̄ oibus in generali. Et sic
 prinū dicit. Et scias etiā q̄ ex uinis illud est melius q̄ inter vetu
 statē et nouitatē est equale. et est clarū q̄ ad rubedinē trahit bonū
 habens odoīē, equalis saporis: et q̄ neq̄ est acre neq̄ dulce. Et p̄ r
 hoc uina noua / turbida / et grossa / nigra / acetosa / atq̄ dulcia vitu pe
 rantur omnia. et tēpore pestilētiali nō conferūt nec conueniūt: nī
 si pro certa alia fuerit causa. Et sic uinis assueti cū medicis habent
 frequentare: ut ipsi uinū ppriū eligant scdm̄ regiōnē, complexio
 nem, et etatem. et forte scdm̄ egritudinōsdum fuerit necessitas. Et
 sic princeps optime dixit, neq̄ uina: termino generali. quia plures
 bibunt omni die uina maluatica, bastrarda, ac muscadellina / atq̄
 alia uina. ut de greco et de romania: i stomacho ieiuno quod est il
 laudabile et tamē bene (ut diximus) se habent. Ideo considera con
 suetudinem et regionem. quia si illud hic faceremus: nulli dubiū
 quin nobis aduenirent accidētia mala propter inconsuētudinem
 specialiter. Et cōluetis possumus uina electā, munda / et clara: me
 diocritatē tenentia et sufficiētē limphata concedere: maxie ab aua
 ra manu sūpta. Absurdū enī esset totaliter uinū ab eo auferre: qui
 sua mēbra ex illo a natiuitate nutriuit. Sed arabes nō habēt uina
 nisi valde calida / et regio nō illa pmittit. ideo sequitur: neq̄ uina.
 Sed nos qui sumus in regione satis frigida et uina nostra in calu
 ditate nō multū excedunt: q̄ uis scdm̄ magis et minus. ideo possu
 mus illis uti securius: ut supra diximus. cum a uino multa pueni
 ant inuamēta: qui illo sapiētē scit uti. Qd̄ testificat ysaac particla
 ribus dietis: cū dicit. Uinū bonū dat nutrimētū corpori / sanitatem
 reddit et custodit. Et si accipiat scdm̄ q̄ oportet et q̄tū natura uale
 at ferre: digestiuā cōfortat virtutē. et nō solū in stomacho: uerpetiā
 scdam̄ digestionē que ē in epate. Et si ultra cupis: lege ysaac in die
 tis / et inuenies ppositū. Tamen non sis audax cū illo nisi cū tēpe
 ramētō et moderamine. q̄ q̄ excessiue eo utitur: perdit honorem /
 sensum et intelledum. cōmouet humores in corpore: et illorū facit
 ebullitionē. corumpit famā / destruit bursam / et ledit animum. ge
 nerat paralysim / prolificat guttam / catarrhos augmentat / destruit
 c. ii.

appetitū / febres cōmonet / epar calefacit et renes / luxuriare facit / in
famīā producit . et ex sapiētioribz stultiores efficit . Et sic ab illo tē
poribus pestilētie aliiqz similiter nisi mediocriter : tanq̄ ab homici
da caue . Cibi aut̄ cōueniētiores et meliores : sunt cibi bone + leuis
digestionis : corruptiōi resistētes . nō faciliter corruptibiles : qui in
tpe pordinē et cū mēsurā accipiuntur Dicit enī ysaac in suis diecis
particularibz . Laudabiles enī sunt pulli masculi cāfare incipiētes
Alio passu . Pulli gallinarū leniores sunt digestioni ceteri volatili
bus domesticis . Itē . Galli enī castrati oibus volatilibus sunt
vtiliores . Laudabilis enī nutrimentū et pfectū sanguinē generāt
quare bonū est vti illis : fassianis et pdicibus et starnis . Et iā cuncti
iuuenes / capreti et capreoli / galline palumbi et merule / lepusculi
iuuenes / pauones iuuenes et mufonine carnes et siles cōueniūt cū
aceto . aut cū acetosis cōbite et preparate scdm ordinē et modū cōue
nientē . vel scdm q̄ dicit ysaac cap̄ . de artificiali nutrimentō . lege ibi
et nobilissimū iuuenies cpm . Et cū predictae carnes fuerint bullite
assate aut alio modo preparate : vsatur cū aceto agresta / aut acetofel
la vel acetofa . Et si copia arāciarum granatorū acetosoz vel limo
nū adesset : vtile esset vti illis cū carnibus predictis . Et iā paupes
possunt capere carnes ex predictis / vel meliores quas habere poterūt
scdm suā possibilitatē . vsunt carnes vituline / mufonine . et bullire
eas cū magna quātitate vuarū acerbarū . vel cū maxima copia aceto
selle aut acetofe : et vti illarum brodio + carne cū parua quantitate
aceti : qd est remediū sufficiens in cōtinuādo ad preseruandū vtētes
Et ex illis nō obliuiscaris . atqz etiā comede pullos / capones et cete
ras carnes aliquā assatas et cum aceto et aqua rosarū : vt nostri mori
Et iā frequēta acetū acetofā et agrestā atqz crocum in maiori parte
tuoz brodialiu . Et sunt verba auicē . suo quarto . q̄ de preseruatiōe
pestilētie . Qz oia acetofa pro maiori parte ab epidimia et istrimita
tibus pestilētiālibz preseruāt . Fiant etiā salsamenta cū aceto / pane
assato et modica quātitate cinamomi . qz cinamomū : vt dicit Auicē
preseruāt a putrefactiōe humorū . et spibus frigidis adde : si lbeit / par
uā quātitatē gariofiloz cum predictis . Vel capias succū limonū cū
franguloz vel granatorū acetosoz . aut aranciarū agreste siue aceto
se vniū vel plures scdm q̄ habere poteris : et vttere cum cibis tuis .
Itē succus de ribes et berberozū in preseruatiōe pestilētie mirabi
liter conferit et in oibus febribz acutis . Et sic practicātes sp̄ habēt
speculare atqz ingeniare . Qz auicēna et sui sequaces nō poterūt oia

masticare. Et debes scire de mente ysaac: q̄ oīs masculina caro lau-
 dabilior et digestibilior est: nisi caro caprina. q̄ femina melior ma-
 sculo. sed si fuerit lactens masculus: nō pōt dici illa laudabilis / ppter
 humiditatē laudabilē lactis. Sicut dicit auicē suo sc̄bo. Caro a lacte
 laudabili bona. Caro vaccina vitupatur: et affata magis. q̄ sicci-
 tas augmētatur. generat enī sāguinē grossū / tur bidli et melancoli-
 cū. generat leprā, scabiā / et morfeā, quartanē / ipetiginē + melācoliciā
 Carnes inq̄ ceruine, leporine et auatine, porcine / et oīm magnorū
 aialiu sūt euitāde. et oēs carnes viscoſe et grosse digestionis vitupe-
 rantur. q̄ generāt grossos hūiores, et sūt dure digestiōis. Et modus
 preparatiōis carnis vel carniū singulariter vel pluralr. q̄ medicina
 nō 3 subiecta grāmaticē. aliquū corrigit et emēdat maliciā carniū
 Carnes ergo caprine / bouine / et leporine / ceruine et demacrate ma-
 gne etatis sūt dure digestiōis et frigide oplexiōis. et sāguinē melā-
 colici generāt. Tū dū fuerint bñ elixē et bullite meliorātur. q̄ sic-
 citas ab aqua tēperat. Et carnes porcine / agnine et porcelline assa-
 te sūt magis laudabiles. q̄ hūiditas desiccatur. Caro ei salita sūt
 a natura sit valde hūida. tū rōe salis sit delicatua vehemētiorē ha-
 bēs delicatationē q̄ alia caro. et nutrimentū ipsū minimū est. Et car-
 nes decrepitorū aialiu sunt sicciiores et duriores ceterū. q̄ calor natu-
 ralis deficit et extinguit Debes etiā q̄siderare agilitatē aialiu, pastu-
 rā et etatē / locū / exercitiū et genus. q̄ p agilitatē demonstrat subtili-
 tas hūiorū et caliditas oplexiōis. et per grauitatē oñdiū frigiditas et
 hūiditas hūiorū grossorū. pastura illorū dz esse in terris liber et prati-
 mūdis: vbi fuerit herbe bone et laudabiles. p hoc enī acq̄rit melio-
 ramē. Etas dz esse adolescētia aut iuētus: vt in cunicul, pdicibz et
 gallinis p auibz. Et p aialibz porcelli / ceruuli et edi. Et dicit ysaac.
 Adolescētiores q̄dē sūt vtiliores et bñ nutritibiles. laudabilē ei gene-
 rant sāguinē. Iuuenes ei ceterū sūt meliores: et maxie castrati. + spe-
 cialr porcelli. Ceruuli lactētes ceterū sūt vtiliores. sc̄do adolescētes
 iuuenes duriores. decrepiti vō pessim hic ponunt. q̄ nobiles i eis
 valde delectant. Sdi q̄mēdant rōe lactis. sed cū yuenerit ad magnā
 etatē vitupant ppter oplexionē siccā melācoliciā. Locū p hoc itelli-
 gere debes q̄ aialia i loco basso hūido et reumatico genita et nutri-
 ta hūit maiorē copiā hūiorū: et eorū corpa magis hūedant q̄ illa q̄ in
 locis altis nutritū et hitant. Per exercitiū ei q̄sumunt supfluitates
 et calefiūt corpa. et p q̄tē sit trisi. Per gen⁹ masculina caro ceteris
 paribz 3 calidior min⁹ hūida et laudabilior. et 3 facilior digestiōis
 c.iii.

femina ¶ Turtures post vnā diē a die sue interfectōis satis queniunt dū sunt iuuenes et pingues. Pauones magne etatis. grues et et conie. ardeance et colibi et passerēs nō bñ laudātur: nisi qz iuuenes. Colibi qñ incipiūt volare alicui⁹ sunt recōmendationis. et tñ omnes iste carnes non laudantur tēpore pestilentie. Adhuc de carne porcina que frigidior et humidior est ceteris aialibus: maxie domesticis. Tamē auicēna dicit: qz melior caro siluestris est raro porci siluestris ex aialibus quadrupedū. Nam cū hoc qz est leuior carnis domesticis: est fortis nutrimenti et plurimi et velocis digestio nis. et est melior qz esse potest in hyeme. Quare nō est mirādū qz non bñ s illas carnes diligūt. Ideo vide, stude et cogita in predictis. qz om̄s carnes prescripte non conueniunt temporibus pestilentie. Sed scio qz pauci sunt frensi ori volentes apponere. igitur multa scripsi vt sciant eligere boni/et reprobare mali. Tamen acetosa cum tuis cibariis quidquid facias semper adiunge. Predicta sunt verba Galieni Auicenne et ysaac. si vis vltra lege in dietis. et capitulo. Caro: vt intentū habeas. ¶ Pisces non conueniunt tempore pestilentie: nec laudātur in generali. scdm auerroy. vi. colliget: vbi dicit. Et tunc necessarii est vt om̄s pisces tunc tēporis sint nocui penitus. ob hoc quia sanguis ex istis rebus generatus est cite corruptionis et cet. Quare ysaac illud cōfirmat cū dicit. Pisces vni uersaliter parū nutriti. et cito dissoluūtur. et subtilis sunt sanguinis: flegmati pertinētis. et sanguis ille satis est paratus putredini qñ est aquosus nutrimenti mali: et specialr dū fuerit causa ad hoc dissonēs et coadiuuans. Pisces recētes: vt dicit auicē generāt flegma aquosū et mollificāt nernos: et nō sūt queniētes nisi stomacho calido. Qz ois piscis frigidus est: et humid⁹ dure digestiōis lōgā faciēs morā in stomacho rōe frigiditatis et viscositatis. Et qñ stomachus illos pisces digerere nō valet: tñc in stomacho corrūpūtur et acquirūt quādā qualitātē putredinalē rōne cui⁹ sitim pñt generare. Sed qz absqz illis nō bñ possum⁹ viuere ppter reuerētā legis. ideo necesse est nobis meliores et queniētiores in gñali eligere: et illoz qdicoēs describere. qz in p̄ticulari nō bñ esset possibile. In diuersis ei regio nibz pisciū species p̄ plurimas vidim⁹: quaz nobis p̄prietas: et noia difficile esset assignare. Tñ meliores pisces: sunt mediocres. neqz magni neqz parui. nō antiqui neqz multū iuuenes. sed iter hys mediocres/qui carnē durā neqz mollē habēt: sed tenēt medii. et qz nō sūt macri neqz pigues: sed medii tenētes. neqz sint illi qz nutritur

aut cōmorantur iuxta oppida vel ciuitates: vbi in aq̄s picifitur in
 mūdicie, infectiōes, et ciuitatū corruptiōes. qz ex illis malā acq̄runt
 naturā. Neqz etiā ex aquis in quibz herbe nascuntur male et bene
 nose ex quibz pisces p̄nt naturā insequi venenosā. Etiā nō sint nu
 triti in stagnis aquis sordidis aut paludosis/vel lacubus. sed i aq̄s
 claris/petrosis et sufficiēter currētibz. Et nō sunt ex illis ex quibz fi
 at mucillago/aut a q̄bus p̄cedat malus odor. sed sint suaves/boni
 odoris et boni saporis. Caro illoꝝ sit frangibilis: et nō viscosa. sed
 subtilis et nō grossa. Et q̄ nō cito mutētur aut alterantur a calore
 vel frigoze. sed sint sufficiēter durabiles. Et carnes illoꝝ sunt al
 be. nō nigre nec alterius mali coloris. Et melioꝝes ex marinis in
 dicio meo: sunt illi qui ex mari fortiter agitantur. ac etiam illi qui
 in aquis claris et discoopertis flatui ventozum septētrionaliu ex
 positis nutritur. Et generaliter omnes pisces parui recentes i sca
 mosi mouētes natātes et spinosi in aquis claris degētes et fortiter
 laborātes sunt eligibilioꝝes/melioꝝes et laudabilioꝝes. Sed notā
 dū est q̄ oēs nō bñ cōueniūt t̄pe pestilētiali. sed rōe necessitat aliq̄
 bus oppoztet vti. ideo bulliātur in aqua fōtis currētis: cū roze ma
 rino salua et petrocillio: et cū aceto aut agresta. vel cū aqua et vi
 no et agresta scdm discretionē. aut assent supra carbones: et come
 dātur cū aceto agresta vel acetosa. aut cū salsa viridi facta ex aceto
 sella petrocillio et aceto et modico cinamomi. vel cū camellina fa
 cta ex pane assato/aceto/et cinamomi modico. et sic elige. Igit̄ vt t̄
 bi satisfaciā ex piscibus: aliquos in exēplū describere noīa volo ex
 melioꝝibz. vt sunt guidones/roche et p̄cha/rogetus/dentrix siue lu
 cius/vandusia/lopiā et saxaulis atqz goꝝnis et sile s. Isti satis be
 ne conueniūt: modo et forma predictis. Et pisces saliti recētes sūt
 melioꝝes: vt p̄ hoc humiditas et viscositas remoueat. Sed pisces
 a lōgo t̄pe et multū saliti nō multū laudātur. qz multe egritudies
 ex illis generātur. Quare dicit rasis in almāsoze. Pisces saliti nul
 lomodo sūt comedēdi. tū anglici ex illis in maria copia vtunt. sed
 fatū illis nō nocēt p̄pter vñ q̄tinuū. Ampli⁹ notare debes q̄ pisces
 qui sunt remoti ab istis predictis electiōibz nō sunt laudādi sed eui
 tandi. vt sunt tencha/anguilla et sepia/lampreda/maquezelli et cō
 gri/salmo/turbotus et ostree et similes. quāuis gustui sint dulces
 atqz etiā omnes alii magni pisces grossi et viscosi temporibz insect
 ac etiā aliis pro maiori parte sunt euitādi: nisi in magna necessita
 te. Et nō sūt comedēdi pisces cū carnibus vllō modo i vna ei cadē
 c. iiii.

refectione, nec post magnū laborem aut exercitiū, q̄ forte corrūperetur in stomacho, nec etiā est laudabile in vna refectione pices et lactinia simul associare. Ista de piscibz p̄ p̄nti tibi sufficiat, quia de mente Rasis, ysaac et Auicēne sunt meliores et laudabiliores. Quis om̄is in generali t̄pe pestilētie nō cōueniāt. Tū rōne legis et p̄pter defectū alimentorū certis t̄pibz illis oppoitet d̄i, sed bñ considerare debemus quomōd̄ qualiter et quā. ¶ Species aut̄ t̄pibus infectis et corruptis nō cōueniūt, nisi cū discretiōe, t̄pe aut̄ calido laudatur: sādali rubei citrini et albi, coriandri preparati, crocus et cinamomū in parua quātitate, q̄ resistit et preseruat stomachū a putrefactōe hūmoris. ¶ Lege Auicē, c̄p. Cinamomū. Sed notare debes q̄ pestilētia omnibus t̄pibus anni aduenire pōt. Ut volūt astrologi, q̄ influētie sup̄ celestes p̄ suos diuersos motus, aut p̄ eclipses q̄ fictiōes aut oppositiōes q̄ inue habēt diuersos effectus p̄ducere. Ideo t̄pibus yemalibz et vernalibz p̄fit pestilētiā causare et generare: quoz eventus vt plurimū ignozatur, sicut in estate et autūno: quāuis nō ita nec furiose. Sicut vult yprocras in astoz, cum dicit. Ver̄ vero suauissimū et minime mortiferū. Et sic intelligere potest quilibet vir doctus q̄ in om̄i t̄pe pōt aduenire pestilētia et ce. Sed cū aduenit t̄pe frigido et hiemali: sic regimē declinare debemus ad latus caliditatis: habēdo s̄ respectū ad substantiā aeris corruptā atq; ad ipsius qualitātē pessimā. Quis ois preseruator s̄p̄ habet respicere: quā aer excedit in qualitate aut frigiditate, vel in humiditate aut siccitate. Et semper regimē debet ad contrariū reducere: in regimine preseruatiuo, et loca conueniētia eligere: contraria qualitati aeris excessiue et venenose. Et hoc per consiliū viri experti. ¶ Et quā t̄ps frigidum fuerit: species sequētes satis erūt conueniētes: vt sunt gallanga, gariofilū et macis, nux muscata, calamus aromaticus et crocus, zozdaria et cinamomū. Et sic poteris istis d̄i temporibz frigidis, tū fiat cū discretiōe et in parua quātitate: p̄pter calefactionē et ebullitiōnē humorū. Et nō sit tibi vanū consiliū petere ab illis qui in hac facultate viri sunt experti. Sed illud semper habeas in mēte: q̄ regimē tuū ad ericatiua declinet et ad acetosa: preterq̄ in exercitiū balneū et coitum: p̄pter magnā aeris attractionē et porozum raritatem, et specialiter in tempore pestilentiali, quia est res valde periculosa, et multa ex illis vidimus aduenire mala hoc presētī anno. ¶ Fructus autem temporibus corruptis et infectis: disuperantur. Cognoscere enim potes q̄ illud quod a veneno nutritur: naturam

sapit veneni. Et sic patet q̄ vne racemi et poma, pira, cerasa et perfi
 ca/pruna/citonia atqz alii fructus in illis temporibus infectis & pe
 stilentie non conueniunt. quia sunt tanq̄ pestiferi et corporum no
 strorum infectiui. et illos fugere et euitare debemus quantum no
 bis est possibile. Et est illud quod auicenna maxime notauit tempore
 fertilitatis: cum dixit secūda primi. Ut per ipsum melle et gene
 ratio corrūpantur. Et quāuis fructus meliores essēt q̄ esse possent
 tamen sunt vituperabiles tali tempore: considerando tamen regio
 nem, complexionē vntium et etatem. et sic de aliis. Quia ex illis
 generatur malus sanguis, frigidus, aquosus, et flegmaticus para
 tus putrefactioni: ratione cuius corpus potest disponi pestilentia
 li morbo. Quod clare patet per principem prima quarti. capitulo.
 Putredo: cum dicit. Aut qm̄ est aquosus nutriti mali cui aquo
 sitatē recipit sanguis et ce. Et pira ac fructus humidos generaliter
 ponit pro exemplo. Et itez dicit. Aut qm̄ est ex illis q̄ nō conuertunt
 ad sāguinē bonū &c. Quare docti viri: expti nō debēt ycedere tales
 fructus suis egrotātibz, neqz sanis t̄pribz infectis et pestilētiālibus
 specialiter. Sed forte dicere velles q̄ medicorū monarcha laudat et
 approbat multos et diuersos fructū in p̄uatōe pestilētie. vt sunt po
 ma gnata, maciana et ribes, fructū berberorū, limones et citri vel ci
 trāguli et siles. Cōcedim⁹ et bñ q̄ ferāt: maxie qm̄ illi fructū nascunt
 nutritur et crescūt in regionibz, locis, et aere m̄sidis/puris et a pe
 stilētia nō infectis nec corruptis. Sed viuaciter aduertere debes q̄
 fructū herbe et segetes in aere infecto corrupto et pestilētiāli cresce
 tes et nascētes: i malicia et venenositate ipsi aerts p̄cipiāt. Quare
 diā Rasis. Fructū et olera q̄ in tali nascitur t̄pe sūt dimittēda. Sic
 ergo vide quō medici nō debēt suis patiētibz iā infecti fructū admini
 strare i egritudibz curādis, neqz i p̄uatōe nature hūane. i q̄bz rebz
 multi practicantes forte faciūt r̄rū: qd̄ nō ē licitū. tenētes verbū il
 lud ypod. Parsū deterior cibz & ce. qd̄ in talibz nō sic itelligit. Quia illi
 fructū nō tm̄ nocēt quātātatiue sicut facere p̄nt q̄litatiue. Vidim⁹ ei
 in p̄cipio nostre practice citra quattuordecim ānos in villa scti lau
 di vnā iuueculā etatis. xv. ānoz q̄ p̄ānos lineos extēdebat in quo
 dā virgulto. et respiciēs ad quādā arborē cepit vnū pomū et come
 dit illud: et de⁹ testis q̄ nullū verbū ab ore suo post comestione il
 lins p̄ficiāuit. et in scda die tanq̄ intoxicata et suffocata obiit et re
 cessit. Et qz in scriptū nō debem⁹ ponere nisi v̄itatē: sed credere debz
 q̄ in t̄pe nō tot vidim⁹ hoīes i firmari/mori/et piclitari occasiōe fru

ctus q̄ esset nobis impossibile ad p̄ns ad meōriā reducere. idē si libet
oēs ab illis caueat. Et cū necessitas affuerit vt comedatur: de coquā
tur et assatur ad ignē: vt rōe ignis malicia eor̄ ex influētia acq̄sita
glumatur aut diminuat̄. Scimus ei expiētia certa: q̄ iuuenes et
senes; diuites et pauperes mirabiliter et gulose cū illis delectantur
Et si rei veritate cognoscerēt: et q̄ rōe vellent vti: credo q̄ illos ma
gis odirent et fortius dimitterēt. **F**ui lōgus in illis: tū michi par
ce. qz hodie scribere nescirē mala ab eis pueniētia. Qz multi in mul
tis delectantur: ex quibz moriuntur et forte dānātur. Igitur a malis
fugito q̄sortiū. **F**ungi etiā t̄pibus pestilētie vitupātur. et ratio ē
magna. qz fere oibus t̄pibus efficiuntur tanq̄ venenū. Sed ppter q̄
ianuēses veneti et italici in illis mirabiliter delectantur: vt expiētia
vidimus q̄ p̄ vno morsello vitā suā verillo mortis exponit. Igit̄
caueāt oīs ab illoz comestioe. qz mortis subite ac multoz malozū
sūt pducētes: quāuis bñ eligātur. Dicit ei galien⁹. Virtus frigozū
prima est frigida et humida multū. Et ppter hoc sūt ppe medicinas
mortiferas. Dicit ei Serapio. Et p̄prietas fungoz ē generare sus
focacionē. Multi illos laudāt. alii vituperāt. alii electionē ex illis
faciūt. Sed quidq̄ dicāt oīs: sapiētes qui vitā suā diligūt: nō cla
ma bñt in gutture suo qz illi qui eos laudant t̄pibz preteritis forte
fuerunt causa illius qd̄ in calamo dimittitur. Si lombardi eos di
ligunt: in suoz piculo ipsis vīdātur ī noie iesu. s̄z nostre natiōi galli
cane nō conueniunt: quāpropter interdicātur. **C**appares tēpori
bus pestilētialibus cum aceto laudātur valde. quia incidit et mū
dificāt stomachum a malis humozibz grossis et superfluis. et maxi
me flegmaticis. atqz aperit oppilatiōes epatis et splenis. tū san
gumē melācolicū generāt et humozes colericos mltiplicāt. S̄z no
ster princeps in presernatiōe pestilētie p̄prio cap̄. dicit. Et cōdita ī
aceto iuuatua sunt. Et p̄prie cappares. quare vtere illis: csi discreti
one/qñ salcedo ab illis remota fuerit ⁊ cess. **O**liue noue non mul
tū mature sicut laudātur. Qd̄ dicit serapio. Oliue noue quāz color
est smaragdi⁹ stringūt vētrē: et sūt bone stomacho. Sed oliue nigre
mature sūt pate corruptōi/ et male sūt stomacho. q̄re eligere potes
meliozes t̄pibz aptis. **N**uces vsuales et auellane a suis corticibz
mūdare aliqñ p̄nt quenire. Dicit auerr⁹. Nuces calide sūt et sicce:
q̄ multū comeste facit palisim lique et puocāt vomitū. Auicē mē
te yprocras dicit: q̄ auellana in cerebro facit augmētū. ⁊z tarde dige
stionis. Et sic nuce et auellane cerā t̄pibz in vsu quenire p̄nt: cum

moderate accepte fuerint. Tñ cñ in vsu medicine, illas q̄s accipet:
 in p̄seruatiōis magnā possēt ferre vtilitatē. qz nuces et auellane cñ
 ficubz et ruta comeste valēt cōtra venenū et aerē infectū atqz pesti-
 ferū. Sicut volūt diascordes et rasis et auic: cñ diē. Et cñ ficubz et
 ruta est medicamē oibus venenis. Ideo paupes q̄ carent pecuniis
 sp̄ibz pestilētia libz istis oibus diebz p̄nt vti. Case⁹ in magnobu
 nō ē queniēs. Quis multi in ipsi⁹ comestide delectent. et sūt tres spe-
 cies. recēs/medi⁹ q̄ melius quenit: et vet⁹. Sed causa breuitatē suffi-
 cit nobis dicere de veteri: cñ ysaac testificet. Case⁹ vetus cauēd⁹ est.
 qz nō est bon⁹ ad nutriēdū nec ad generādū bonū sāguinē. sed z cau-
 sa generādi lapidē in renibz et vesica: et grossos generat hūiores. q̄
 re volētibz ipso vti: denarii pōdus illis sufficere deberet. vt cibum
 ad fundū stomachi faceret descēdere. Et sic itelligere potes q̄ case⁹
 in tpe pestilētia vel alio nō laudat nec quenit. nec nouus/recens/
 aut vetus. ideo ex illis tibi sufficiat. Lac etiā nō est laudabile nec
 cōuenit tēporibz infectis et pestilētia libus. quia cito transit in cor-
 ruptionē. At vult auicēna suo quarto capitulo. Putredo: cñ dicit.
 Aut quia cito corrūpitur: quāuis sit bone substantie sicut lac. Igit̄
 nobiles diuites/sine paupes nō debēt ipso vti: nisi p̄ q̄silū medici
 expti. Et quāuis ordinēt medicinaliter: cauēdū est tñ q̄ ipsū recipiē-
 tes nō apponāt aliqd supra ipsū p̄ tres horas post ipsi⁹ receptionem.
 Sed qd dicemus de cōi p̄p̄o qui ex ipso necessarie viuūt. Sppoztet
 enī vt in hoc vincant cōsuetudo vsus et experimentū supra rōnem.
 Dicit enī auicēna tertia primi. Regiones quoqz naturas hñt ppri-
 as. et vsus sūt res extra rōem. Vidimus enī vualicos. et illoz regi-
 mē cognouimus: q̄ ḡtinue ex caseo/lacte et sero viuūt: tñ viri sunt
 pulcri/fortes: et audaces: et rarissime ex pestilētia ledūtur vel mo-
 riūtur. quare vsus populi est valde q̄siderādus. Tñ acetosa cñ la-
 cte nunq̄ adifigere debēt. Ideo visita regiones: si illaz intēdis co-
 gnoscere naturas. Lac enim est res p̄p̄o vsualis. et qui illud ab il-
 lis auferret: forte ad peius nocumētū illos adduceret. Qz vt plu-
 rimū populares cibariis electis et conuenientibz carent. Igitur ip-
 so lacte vtantur: sed cum discretione fiat. Herbe iunātes et cōue-
 niētes tēporibz pestilētia libz calidis: sunt Licorea, acetosa + poz-
 tulaca. et lactuca/sumus terre et borago. endinia. scariola et aceto-
 sella et sites: cñ diuersis modis sp̄atiōis ī salaticis/sallamē et bro-
 dialibz/sine medicinis. tñ sp̄ ab exptis ī talibz sp̄ibz iuoces auriliū
 Et cñ tpa videbis decliare ad frigiditatē: tñc declies regimē tuū ad

latus caliditatis: et sequentibus vteris. Rosmarinus, petrocilliſi,
et maiorana. ſaluia draguntea et cardo benedictus. ſcabiola. enula
et tormentilla. et ſic de ſimilibus. Et hoc ſemp̄ cū q̄ſilio: vt de predi-
ctis. Poſtea caueas ab aliis herbis frigidis ⁊ humidis, aut a calidis
et ſiccis valde. Et ſic cepe/porri, et allium/raphanus/ſcordeon ⁊ enu-
ca. grana paradifi/ſpecies calide et piper et iſtis ſimiles nō laudan-
tur: ſed citius vituperantur. q̄ humores ebulliſſit/calefaciſſit corp⁹,
et calefaciendo vapores et fumoſitates eleuare faciunt. ampli⁹ ſan-
guinē adurunt: qui ſanguis dñi calefactus et aduſtus fuerit. ex ipſo
enim ſic calefacto et aduſto generari poterit carbūculi, antraces et
apoſtemata venenola peſtilētia alia atq; mortifera. Et ſic in illis cō-
ſidera. q̄ in oibus rebus ſp̄ reſpicere debes ne ſit exceſſus in aliqua
quattuor qualitātū aeris, ſiue quattuor hūmōrū nōrū corpōrū. Al-
tra nō expectes in comedēdo vel bibēdo: dñi tibi aſſuerit volūtas
ſed cauere debes a nimia repletionē: imo cū appetitū a menta rece-
das. Et tibi tanta gulofitas nō aſſocietur: q̄ cibū ſupra cibū aū pri-
mi cibi digeſtionē nutrienti primo adiūcas. facilioris digeſtionis
cibū premitte do: ne nutrimentū forte et durū cōueniēter digeſtio-
nis loci obtineat primatū. niſi fuerit illud res impediēs: ampli⁹ cor-
tū nō letifices in diuerſorū cibariorū cōgregatiōe. nec in feſtivalis
cōiūti plongatiōe: cū vltimus cibus cū primo in digeſtionē nō re-
cte aſſimiletur. q̄ natura nō pōt diuidere digeſſū ab indigeſſo. nec
purū ab ipuro. Ideo cū paucis cibariis ſis contētus in tua reſectiōe
q̄ ex natura nō ſint diuerſa. Et poſtq̄ ſic repletus fueris donec cib⁹
a ſtomacho deſcēdere icepit: quātū poſſibile fuerit dormire fugias
Lauere inq̄ debes a dulcibz cōfectiōibz ex melle aut zuccara cōpoſi-
tis in vſu cibariorū ſp̄ibus peſtilētie. tñ aliquā in vſu medicine illis
vti poteris. Et iā res dulces generāt oppilatiōes ppter ſubiſā attra-
ctionē anteq̄ digerantur: et oppilatiōes generāt yctericiā ⁊ febres
et ydropiles et cetera. Et non ſis ex illis qui vacuitatē ſtomachi et ieiū-
niū diligunt. quia illud eſt ex maxime ſtomachi debilitātibz. Agens
enī nō poteſt agere cū nō habeat ſubiectū. Sed qm̄ cibaria i ſtoma-
cho deſiciūt: naturalis calor extinguitur. et ſtomachus ex malis hūo-
ribus repletur. Caueas inq̄ a magna cena et repletionē nocturna.
Et totum tuum regimen ad epicationem declines: preterq̄ in exer-
citiū coitū aut balneum. quia piſta trita ſit nimia aeris attractio
que res eſt valde piculoſa in tempore peſtilētie. In omnibz tuis re-
bus ſis temperatus/ſobrius/et modeſtus. Et ſuper omnia in mēte

tua habeas frequenter cū medicis expertis atq3 doctis cōuersare: vt ab illis sp possis scdm variationē morboꝝ et tpm tuū regimen variare aut mutare. Et hoc de dieta tibi sufficiat in tpm pestilētia libz

Ca. vii. in quo ponuntur certa remedia a pestilentia: bono iesu saueſte prele ruātia.

Reseruatoris aut nature hūane sp vigilare debēt in cognoscēdo dispositiōes celestes et terrestres: vt supius diximus in causis pestilētie. Et cū inuenerint aliqua signa future pestilētie denotatura: oībus omīssis excusatiōibz festinare debēt in euacuādo et sāguinē minuēdo: specialiter in rubeis, et maxie sāguineis et iuuenibz ac religiose et caste vinētibz, vel in multū comedētibus et uinis aut cibariis calidis copiose vtētibz: q̄ corpora sua dulciter et gulse nutriti: nō ieiunia aut laborē neq3 euacuatiōnē maloz humoz diligentes. Sed quotiens, quomodo et quādo vel ex q̄bus: discretiori veri practicātis derelinquimus. quia medicoz interest cōsiderare etatē, regionē, et nutritiōnē, mutatiōnē, cōsuetudinem et gulositatē/aut nimiā abstinētiā, laborē et quietē et occupatiōnē, serum, cōsuetudinē coitus et complexiōnē, fortitudinem nature, locum habitatiōis: et potus aut cibaria. Et istis oībus bene consideratis conscientialiter et mature deliberatis: non ppter lucꝝ odium aut vanā glām: verus medicus doctus et expertus poterit artificiose malos humores et superfluos in corporibus peccantes et abundātes euacuare et mūdificare: et hoc maxime in colericis/slegmaticis et melācolicis per purgatiōes, in sanguineis p̄flebotomiā: considerādo tñ ipsoz mixtiōes. Et cum hoc factum fuerit tunc remouebitur materia que poterat esse pestilētie dispositio. q̄a infectio anteq̄ corpora nostra possit interficere: aptitudinē materie requirit, sicut diximus ante. Et hoc vult auicē suo. 4. cū dicit. Quoz tet vt extrahātur a corpore humiditates superflue. Aduertendū tñ est q̄ barbifonlozes siue chirurgici nullomodo presumere debent in minutione aut euacuatiōe sanguinis in talibz calibz, neq3 aliis: nisi cū bono et maturo cōsilio viri medici expti. Qz p hoc p̄t bonum sanguinē et laudabilē euacuare: q̄ vite et corpori est necessariū. Et malos humores, colericos/slegmaticos aut melācolicos corruptos

et putridos in corporibus dimittere et magis furiosos facere. Quare ad illud propositum dicit auicenna suo primo. *Lū* vero sāguis alii cuius fuerit paucus bonus. et fuerint in ipsius corpore multi mali humores: flebotomia bonū rapiet/ id est bonū sanguinē. et malum relinquet/ id est malos hūores in corpore dimittet: forte interficiētes et videntes naturā. quare capta erit ciuitas ab inimico. Sed dicit ventule: quod p auctoritate non sumitur. q̄ qū pecunie barbitōsioribus siue chirurgicis deficiunt: tunc bona est flebotomia. quod ab surdum est. Ideo caueant om̄s qui se flebotomare volūt/ aut qui flebotomias faciunt. q̄ semp illud faciāt cū consilio viri experti. q̄ multa mala ex illis ante istud tempus aduenire vidimus. Stultus enim est ille qui se ipsum vult interficere. Sedo p̄seruatores studere debent in correctione aeris pestilētis. sicut dicit bernardus de gozdonio suo prio. P̄seruari possum⁹ a pestilētia: si tps est frigidū odorādo muscū + ce. Et si tps est calidū: fiat cū aromatiq̄ frigidis qualificati aeris venenole q̄riātibz. Cuius rei exēplū ponimus. Recipe. Sandaloy oim. rosay rubear. ana. 3. ii. coriādozi p̄pati. florū salcis + nenufaris. ana. 3. i. musci grana duo. crāphoze scropulū vnū. cortiq̄ cū solioy mitri. berberoy. ana dzagmā mediā fiat pul et aspgatur cū aqua rosacea et areto. postea ligetur in sindone: + odoretur tēpore calido per discretionē. vel calefiat tegula/ et supponat pars pulueris cū asp̄sione aque rosate et aceti. et sic camera clausa odoretur in mane atqz aer loci habitabilis rectificetur cum eo. Et qū pestilētia t̄pibus frigidis acciderit: tūc fiāt suffumigatōes cū sequētibz atqz odorēmētā. Recipe. musci grana. xii. ligni aloes. sādalozi citrinoy. gallie muscate. ḡnoy iunipi. ana. 3. i. lapdani masticis. garosiloy cinamomi. ana. 3. ii. storacis cala. olibani ana vnciā dimidiā: fiat pul grossus / ex quo fiat fumigatio supra carbores i mane camera clausa vt dictū est. vel liget in sindone + teneat in manu sepe odorādo / vel ponat supra regulā ardentē cū asp̄sioe vini maluatici et aq̄ rosate: et recipiāt fumū assistētes in auroza fenestris clausis + c. Sed michi dicere potes q̄ oēs nō p̄nt adhuc istas exp̄sas ferre: quis nō sint magni precii + c. quare illis succurrendū est p̄ aliā viā. Accipiāt iuniperū / folia aut baccas lauri / rozē marinū et maio ranā. basilicū salmā et tymū. cipū. lanēdulā vel cipū. + sic de q̄libetibus vnū vel plures scdm q̄ h̄e poterit. ex istis i domibz suis i mane faciāt fumigatōes atqz ignē odorādo fumū / et aerē rectificando Et in t̄pibz calidis ad q̄rarū declinēt. Capiāt aut salices ramos +

folia vitis. sandalos ramos quercus. et tamariscū. folia nurtilloꝝ ⁊
rosaz. et ex istis fiat fumigatio vt dictū est de al: forma et modo ꝑ
dictis. atq; etiā iuxta parietes domoꝝ suaz ꝑsternēt ramos et folia
ꝑdictoꝝ: vt aer inde rectificetur ꝛ. Possunt etiā cū aqua ⁊ aceto ro
rare cameras suas et habitationes. Et ꝑ regibus/principibz et diui
tibz medici precipere debent illud fieri cū aqua rosaz et aceto tēpo
ribus calidis Et frigidis tēporibz cū aqua uulcata. vel vino mal
uatico et aceto que sunt res valde cōuenientes in preseruatiōe pesti
lentie. Et est consuetudo ytalicana et neapolitana. Ista enī predi
cta g̃tinuētur. qz sunt valde cōueniētia: morbo pestifero regnante.
Sed tibi semp cōsulo a medicis peritis cōsiliū petere: ꝑpter diuer
sitates que oibus horis accidere p̃t. **C** Tercio ꝑseruatores nunq̃
debēt dimittere vsū pillaz sacaz ex aloe mirra et croco. et tātm lau
dātur ab oibus uris prioribz q̃ laudes vltra ponere nescit ē: capiē
do ex illis oī die vnā diagmā tpe infecto cōtinuādo. Preseruāt enī
vtentē a pestilētia: cū deus voluerit q̃ a manu hūana ꝑseruet. Sz
tū in hoc volo dicere videre meū. Ingrediētia sine difficultate sūt
optima. sed doctores nō posuerūt. cū quibz massa aggregetur aut cō
ponat̃. Et sic nostri moris est t̃pibz calidis illas ꝑponere cū duabz
partibz sirupi de acetositate citri. et tertia sirupi de acetosa. vel ip̃o
rū loco cū sirupo de limonibz in maiori / et berberozum in minori.
T̃pibz aut frigidis cū duabz ꝑtibz sirupi de cortice citri. et tertia de
vera buglossa. et ip̃oz loco cū sirupo scabiose in maiori / et de fumo
terre in minori. Et sic elige. qz practicantes multas et diuersas p̃t
eligere vias scdm suā infētionē: dū ꝑpter bonū / aut ad bonū finem
tendūt. Iste pille sūt parui precii et magni effectus. igit̃ paupibus
optime queniūt. **Q**uarto sunt alie pillule q̃ regales d̃nt: quas or
dinauimus in predicto regimine febris pestilētiālis furiose. cuius
mentionē in principio huius tractatuli fecimus. Ex quibz vsi sunt
reges / regine / atq; multitudo magna gentiū cū quibz curas habui
mus / et frequentauimus: ex quaz vsū ꝑoptime se habuerunt. Et si
bene illaz cōsideras receptā: ipsas iuuenies valētes cōtra venena
atq; cōtra oēs morbos pestiferos. Est inq̃ aliud electuariū eiusdē
valoris. vide descriptionē / et cōsidera eius virtutē: et amboꝝ rece
ptas habebis in predicto regimie: vt ere illis si libet. qz illa q̃ facta
cū illis fuerit: nolo recitare. qz nō ego: sed ip̃e oipotētissim⁹ oia /
la fecit. **Q**uinto ꝑseruatores p̃t ordinare pomū ambre quod mi
rabiliter valet odorādo et in manibz portādo t̃pibz pestilentialibz.

rectificat enim aerem infectum: cor confortat et spiss. et est res val
de conueniens et necessaria principibus: nobilibus: suis officariis
et oibus qui cum multitudine hominum habent frequentare et conuersare: cu
ius descriptio sequitur. **R**ecipe. gummi. ben. storacis cala. ana. 3. iiii
cozticis citri ligni aloes. gallie muscate. ana. 3. i. sauluci. camphore.
sandaloy amboy. ana. 3. dimidia coriandri preparati. cinamomi ro
sarii rubearii. ana. 3. ii. ambre musci. ana. scropulū vniū. margarita
rum. splendiday. fragmētoy. iacinti. zaphiri. amaragdi. cozalorum
rubeoy ante. scropulum medii. folioy auri et argēti. ana numero
xii. lapdani purissimi vncas duas. gummi dragagāti in aqua musca
ta dissoluti 3. i. masticis vnciā mediam. therebentine vere in aqua
rosacea septies lote quātū sufficit. fiat. inde pomfi. quod potest dici
preciosū: et illo vtere vt dictū est. et est nostre descriptiois. Sed q̄a
pauperes istis nō valēt vtī: ideo vtantur spongia intula cōtinne ī
aceto et aqua rosacea. et oibus spibus marie cōuenit in casu p̄serua
tuo: et nō est labor nec etiā expense. **S**exto p̄seruator p̄cipere
debet in generali vtī bona et fideli tiriaca. Est ei medicina solēnis
et p̄ciosa in p̄seruādo a pestilētia. qz vtētes illa ante aduentū pesti
lentie et egritudinis: ipsos p̄seruat et reddit securos: vt vult Auicē
et sequaces. Sed qz tiriaca est calide cōplexionis: ideo spibus calidis
cōplexionibz aut egritudinibz similibz nō p̄ se cōueniret: rōe calidi
tatis. specialiter p̄pter inflāmationē et febrē. Quare possum⁹ ipsam
administrare cū aquis acetoselle acetose et cicoree. vel rosay. vel tē
poribus frigidis cū aquis. scabiose dragūtee et cardonis benedicti/
vel tormētille: et hoc scdm discretionē practicātis. Similiter face
re potes de metridato quod talē virtutē habet: p̄ter q̄ in casu ser
pentū. Et sic elige. Tñ aduertere debes q̄ auicēna p̄cepit omibus/
ne aliquid addant aut minuāt in cōpositione tiriace. qz p̄ hoc virt⁹
et p̄prietas tiriace pōt corrūpi et destrui. Quare iusticia ad hoc oeu
los vertere deberet: vt illi qui tiriacā cōponūt et tantū de ipsa ven
dunt in locis publicis cōi p̄plo ignorāti: ne cū illis frequentaret la
trocinū et deceptio. Est enī res (marie) bono publico p̄finēs et val
de necessaria. Et illi pauperrimi populares dictis illoz truffatoz et
deceptoz a suis falsitatibz et puris mēdaciis credētes non cogno
scentes rei veritatē frequēter et multoties expoliūt et decipiūt
nō totaliter in pecuniis: sed in corpore et vita qz credunt habere re
media: et nichil habēt. Et credatur: q̄ qm̄ illi truffatores et ppli dece
ptores tiriaca carēt: sciunt bene facere. cōburere: et cōponere res p̄ti

riaca sua falsa renouāda: quas nō licet noiare/et sic tiriaca plonga
 re. Qsi mille hoies ad illos oī die venirēt: sp de tiriaca satis habe
 rent/ scz de falsa que res nō deberet sustineri. Qsi tiriaca esset vera
 multi viri morisistur q̄ viuerēt: si ipsa vellent vti. Et nō credas di
 ctis meis: sed vide omnes auctores de tiriaca vera loquentes. Qua
 re omēs medici cū iusticia vnanimiter deberēt illos truffatores la
 trones et populi deceptores examinare/ corrigere/ et punire. Et nō
 solum in ciuitatibz. sed in oibus locis in quibus habitant et frequē
 tant. Et si hoc fieret: exinde magnū insurgeret bonū: et specialiter
 in oibz egritudinibz pestilētia libz in q̄bz tiriaca sine excessu req̄rit̄
CSeptimo preseruatoꝝ suis patiēti bus debet ordinare vti acetosa
 siue acetosella. qz in oibus egritudinibz pestilētia libz valde quēnit
 Et sūt quidā dicētes q̄ si aliqui comederent sero et mane vñs bolū
 de acetosa: q̄ preseruaretur a pestilētia. Valet ei cordi/ stomacho/ et
 epati calidis. et venenis resistit et putrefactiōi. extinguit inflāma
 tionē in corpore existentē. Quare oīno tibi gulo ipsa vti in citari
 is medicinis et saluamētis oibz diebz t̄pe pestilētie. Est res ei p̄ pau
 pibz valde quēniēs. Preseruatoꝝ enī oīm in suis cāpis largo foro si
 ne expensis eis tribuit. **C**Octauo preseruatoꝝ pōt nature humane
 succurrere. Sicut dicit Galienus/ administrādo bolū cum aceto et
 aqua: qd̄ est medicamē vtile et cōueniens. qd̄ solemus sic describere
 Recipe. bol armeni. scropulos duos. aceti boni vini facti vnciā vñā
 aque rosate. vel ipsius loco: cicore vel acetose. aut fontis vncias du
 as. sirupi rosati: si haberi potest/ vel limonū. aut de acetosa. 3. vi.
 admistrretur totū illud patiēti anteq̄ exeat de domo. Et si patiēs
 haberet pectus debile aut ptisim vel aliud accidēs: t̄fic remoueat̄
 acetū. et t̄m de vino albo et subtili ipsi⁹ aceti loco ponatur. Istud
 remediū est laudabile et pauperibz cōueniēs. **C**Nono preseruatoꝝ
 oī mane poterit administrare suis patiētibz de isto electuario qua
 libet vice. 3. iiii. cū aquis rosaz acetose et scabiose vel melisse. Et est
 nostre descriptiōis p̄ pauperibz satis cōueniēs. qz nō est carū in pre
 cio: tū multū. est preseruatiuū. cōsidera ingrediētia. **C**Recipe. pul
 ueris le cardonis bñdicti. acetose oximi ana. 3. ii. se citri melonū. et
 citrāguloꝝ ana. 3. i. et dimidiā. zodoarii. sandaloꝝ citrinozū. ligni
 aloes coriādi preparati. ana. 3. i. cinamomi rosati rubeaz ana. 3.
 iiii. gariofiloꝝ galāge macis ana scropulū vñs. croci. 3. iiii. mirre
 boli ana. 3. vi. dozonici ossis de corde cerni. rasure ebois diptami
 radiq̄ tormētille. ana. 3. i. aque. rosaz acetose. buglosse cicorez ana
 d. i

vincias duas. aquar melisse scabiose. ana vnciā vnā ⁊ dimidiā. zuc
care libras duas. bulliatur aq cū zuccara vsqz ad spissitudinē mell
deinde addatur pulueres. et fiat electuaris i forma opiate. referuet
in vase terreo vel vitreo ⁊ ce. **C** Decimo preseruatoz poterit istum
puluerē ordinare pauperibus. est enī parui precii / magni valoris.
quis sit amari saporis. **C** Recipe. Radicis tormētille. bol armeni.
ana vnciā mediā. rosaz coriā dri prepati cinamomi ana ʒ. iii. ʒo da
rii. terre sigillate pul' triasandali. dragagāti frigidī. drappaueri aū
ʒ. ii. le citri acetose oxini galāge gaziophiloz ana ʒ. i. croci. mirre. aū
vnciā vnā. aloē succo trini vncias duas. zuccare libras tres fiat ele
ctuaris in puluere. et ex isto accipiāt volētes preseruari omi mane
vnū colear. tpe frigido cū vino subtili. vel cū aquis carbonis bñ
dicti. melisse et scabiose siue tormentille Et tpe calido cū aqs rosaz
acetose vel cicoree. et sic de aliis scdm q poterit inueniri. Est ei me
dicina amara: sū multū est preseruatiua. ideo pauperibus ē vtilis
et conueniēs. quia magni nō erit precii et cet. **C** Andecio preser
uatores pūt ordinare multa et innumerabilia remedia: diuersas ha
bēdo cōsideratiōes. vt sunt electuaria / sirupos et pillulas: pul. drag
et cōseruas et cet. Conserue enī rosaz buglosse et herberoz. Coler
ue inq corticē. citri. nenufar. et de acetositate citri. Et sirupos predi
ctaz. et de limonibus et granatis. ac etiam tamarindos et cassiam
fistulam. At dicit auerroy. vt. Colliget. Et sic vsqz ad infinita re
media. sed ista pro presenti sufficiant pauperibus: quibus i nostro
principio proposuimus scribere. Sed si fuerint diuites et q expen
sas gerere possint: illis consulo cum famosioribus doctoꝝibus fre
quentare: et ab illis consilium verum petere. Et non cum vrinis:
vt multi faciunt. cum ita sit vt dicit Auicenna suo quarto: q vrina
in pestentialibus morbis sit pulchra et appareat laudabilis: et ta
men patiens tendit ad mortem. sicut diximus ante. Quare medici
sapientes non solum debent ordinare post vrinā: nisi aliud cogno
scant: ne patientes et medici simul decipiantur. tamē infirmus ma
gis corporaliter. igitur se ostendant et presentent medicis: vt super
oia rationabiliter medici habeant ordinare / providere / et medicari
Et qui non faciet ita melius. est vt totum dimittatur. Non aliter
de modo curandi intendo tibi scribere. quia illud pertinet doctis vi
ris: et non indoctis nec pauperibus. Quare dum aliquis actualiter
egrotauerit: sine moza immediate querat consilium a veris medi
cis. et non ab empericis siue frustatoꝝibus. Ita tibi sufficiēt in ge

nerali de pestilentia. Sed aliqua in particulari de thenasmonē et
dissintētia volumus tangere: cum vt plurimū sint de genere pesti-
lentiārum egritudinum.

Ca. viii. de thenasmonē

¶ hoc p̄nti capitulo de allegatiōibz nō curamus rōe breui
tatis. Sed ad manū dextrā verba doctorū sequētiū intēdi
mns habere. scz Auicē. Guilberti anglici et Galieni Sor
doni. sananorolle. ac etiā illius famosissimi doctoris in studio ital
loz ad p̄ns rutilātis. mathei mediolanēsis de gradi multoz qz alio
rum et cet. Igitur Thenasmon est passio recti et vltimi intestini
atqz voluntas et motus continue egeēdi et assellādi: cum magno
pondere percepto in predicto intestino siue longaōne. ac etiā cum
magno conatu et impotentia expellendi feces et stercoza: nisi cum
modo dico et paruo effectu: volūtate t̄i sp̄ remanēte. Quare videtur
patiētibz q̄ debeat incessanter assellare. Et sic sp̄ sunt in itinere est
tes et redeuntes. et vt plurimū nichil faciunt: nisi ventositatē ali
quā cum quadā portione flegmatis grossi viscosi et mucillaginosi
siue mucosi cum paruulis guttis vel punctis sanguinis in ipsis ex
cuntibus apparentibus. et hoc est in principio. Sed cum diu fre
quentauerit: et materia erit in rugositatibus siue pelliculis predi
cti intestini: infixa grauaus et adherens. ad cuius expulsionem mo
uetur natura cum conatu et expressione: que cum difficultate pro
pter suam viscositatem/sirionem et adherentiam ab illo intestino
euacuatur aut expellitur. q̄ mala materia in illo recto intestino for
titer sic imbibita et adherēs cū sua p̄sictione. mordicatione aut cor
rosione vel sua viscositate/grossicie/et pōderositate/aut mala qua
litate venenosa in iplo intestino derelicta pūgit et stimulat virtutē
expulsiuā. ac cōtinue et sup̄flue incitat illā. siue a calido siue a frigi
do: t̄i indifferēter/rōe quāz p̄nt fieri alie incitatiōes/puocatōes/et
stimulatiōes in aliis mēbris sup̄ioribz. vt in stomaco. meleraicis et
epate vel in splene. altis venis siue intestinis. p̄pter q̄tinuationē. et
sūt in matrice vel ī toto. q̄re sup̄iora mēbra cognat̄: expellunt h̄no
res et sup̄fluitates in ipsis mēbris q̄fetos expellere et euacuare. q̄
oī die p̄rēplū videre potes. Quedā egectiones sūt croceē/virides/
aut nigre. alie sūt flegma. cū sāguis vel sāguis cū rasura intestinoz
d. ii.

aut absq; rasura. et sic de cõsilibz. Quare rõnabilr dicere possum⁹ q
Tenasmon vt plurimũ in dissinteriã terminat: spẽaliter t̃pibz infe
dis et pestilẽtie. et maxie in estate et autumno: in q̃bz fit magna alte
ratio in aere et i suis qualitatibz. Et sic in corporibz nr̃is corrupit
h̃iores aut adurnnt vel ad malã qualitãtẽ nature odiosã tãt̃ ver
tunt q̃ multotiẽs corpa nr̃a interficiunt. quare natura tanq̃ sagax
nitit et se fortificat illos malos h̃iores expellere et euacuare. Et sic
oia mẽbra ppter suã colligãtiã et cõtinuationẽ vni⁹ cũ altero ponti
tur i fluxu p̃sim ã volũtatẽ nature: q̃ vi morbi et fortitudine expel
lit sãguinẽ accidetãt se volẽs a malis h̃iozibz: nociuis euacuare
et deonerare. Quare rõẽ ipotẽtie causat flux⁹ cõtinu⁹ q̃ vt plurimũ
in talibz t̃pibz efficit mortalis et pestilẽtialis. Dicit eni auicenna.
Tenasmon aliud est verũ/aliud nõ verũ. Sed quocũq; modo fiat
ad p̃ns nõ curamus multũ nisi ex pestilẽtiali. Et rõ nos mouẽs est
quia om̃i die videmus ex iplo thenasmonẽ et dissinteriã suple/diui
tes et pauperes/iuuenes et senes: continue et subito mori. quozum
pietas magna existit et cẽt. Et cum aliquis vellet negare q̃ talis flu
rus non fuisset pestilẽtialis siue epidimialis: pro nostra probatio
ne et cõclusiõẽ sufficit dicere: q̃ subito multitudini hominũ in vna
et eadem regione ac eodem tempore simul accidit: et q̃ fit cõmunis
et contagiosus: ex quo multi cuiuslibet etatis moriuntur: et aliqui
enadunt. Et si queris vltra: lege in prima problemãt. et differeñ
94. Cõsi. et habebis intentum. Cause thenasmonis in generali
possunt esse plures. sed scdm doctrinã: sunt primitiue/ante cedẽ
tes et coniunde. Cause autem primitiue possunt esse nimia frigi
ditas exterior circa partes posteriores et ani adueniens ex aere fri
gido/aqua vel lapide/aut ex aliqua alia resimili dura et frigida/vt
sedendo super terram gelu vel glaciẽm / aut recipiendo ventum et clo
cas non clausas supra aquas et riparias existentes. quod est valde
periculosum et obliuioni impertinens. Et sic ratione predictorũ
fit lesio circa ani regiones et fideris. ad cuius expulsiõem natura
mouetur motu violento cum expressione/ ac si corporea esset: sicut
in singultu et cẽt. Etiam multotiẽs aduenire potest propter ni
miam caliditatem in aere dominantẽ/vel propter ipsius siccitatem
interĩam: vt circa ortum canis dissoluentes humores. quare potest
fieri ebullitio/ corruptio / et infectio in humoribus occasione aeris
ifecti et pestilẽtialis: forte a causa celesti vel terrestri nobis ignot

ex quibus aduentibus negare nō possumus quin talis egritudo
 dicatur pestilentialis siue epidemialis: cū ex illis vt dictū est supra
 multi moriātur in vna et eadē regione: et maxie pueri et pregnan-
 tes. Sicut dicit ypcras in afforilmis. Mulier enim habens in vte-
 ro thenasmonē innatus abortum facit et ce. Et ratio est. qz matrix
 valde mouetur et fatigatur in motu assellandi. et totum corpus la-
 borat ex compressione inferiorū partū. quare non est mirandum si
 mulier abortiat ppter coniunctionē matricis cum intestino recto.
 ex quibus doloribus et compressionibus totum corpus ponitur in
 fluxu: et maxime quando thenasmon mutatur in dissinteriam siue
 fluxum sanguinis. Antecedentes autem cause possunt esse multi
 mali hūores infecti et corrupti baurachiales lassi et acuti siue coleri-
 ci imbibiti in pelliculis et rugositatibus predicti intestini recti cu-
 laris: quiquidem hūores fuerunt geniti in stomacho/venis/et exa-
 te/aut in splene vel alibi. siue catarrizantes a cerebro/aut a toto situ-
 entes corpore. Est inq̄ alia causa maxima: que vt plurimū accidit
 tempore fertilitatis propter abundantiam et magnā copiam fructu-
 um cerasorum et pomorum/primorum/duarū recentium et vinorum no-
 uorum non depuratorū et similium. ex quibus generantur et pducuntur
 multi mali et corrupti hūores ratione aquositate predictorum
 fructuum et ipsorum indigestionis. vel propter corruptionē aliorum
 cibariorū et cet̄. Et sic apparet q̄ omnes maxime cauere debēt a co-
 mestione fructuum tempore fertilitatis. quia non potest fieri quin
 fructus geniti et nutriti in aere pestilentiali et corrupto: participēt
 in venenositate et malicia ipsius aeris. Aduenit etiam ppter vlcera
 et vermes existentes in corpore. et sic de ḡsilibus. C. Cause iterum
 coniuncte sunt plures: vt sunt apostemata in predicto intestino ex-
 istentia. aut fistule emorroyde siue vlcera. vel ragadie. s̄ka lallum/
 aut aliquis alius humor inherens et inuisatus in predicto recto in-
 testino. Aduenit etiam propter grossam venenositatem imbibitā et
 interclusam intra pelliculas predicti intestini: petentē exitum et nō
 valentem per inferiora exire. Et ista sepe colicam parit: et maximū
 dolorem inducit. Vel etiam propter acuitatem et violentiam ali-
 cuius medicine scamoneate/vel huiusmodi. que res est valde peri-
 culosa. Sicut hoc anno vidimus aduenire i quodam capellano ex
 ecclesia metropolitana huius presentis ciuitatis: qui ex proprio mo-
 tu ab vno apothecario tres pillulas cepit. Et postea plusq̄ sexcenti
 es assellauit. tamen diuina gratia p̄eunte sanatus est iuuantibus

aliquibus personis. Quare aduertendū est q̄ medici debent maxie
cauere in admittistrando medicamina laxatiua intestinalibus tempori-
bus quia patientes illa die possunt medicinā laxatiuam recipere :
in qua sunt parati in fluxum cadere, ex quibus insequi potest infla-
mia. Quare auicenna dicit. Solutionem supra ventris solutionē
timorosū. Potest itez esse alia causa ex qua constātin⁹ et galienus
loquitur in recitando vidisse hoīem thenasmonē patientē p̄pter la-
pidē existentē in intestinis: qui post euacuationē lapidis curat⁹ fuit.
cuius rei sanonozolla miratur. Sed nō est mirandū. qz fortiozē
cassū hoc anno vidimus in hac p̄tī ciuitate rotho. in quodā viro se-
ragenario: qui dolores intollerabiles circa partes iseriores p. viii.
dies et vltra sustinuit absqz egestione / et sine aliqua vrine emissioe
thenasmonē continuante. Omnibus autem remediis canonicē ap-
positis: sine finali ad clister⁹. satis forte ascendimus: cum quo eua-
cuit tres magnos lapides per secesum, et tres per virgam: quos ad
huc pro presenti habemus. et in illa hora sufficienter vrinauit: et al-
leniatus fuit. Etiam alia vice vidimus vnam mulierem que ab in-
testinis emisit vniū lapidem quātītatis vnius nucis muscate. qua-
re non est mirandum ex vno. quia omnia nō possunt esse iustificata
in libris. Sed vir prudens potest multa facere et cōprehendere iux-
ta doctrinā et canones nostrorū priorū: que nō sic scribūtur neqz ta-
li forma aut modo. tñ rationabiliter possunt fieri et sustinui p̄ expi-
menta cū ratioe. Et hoc sufficiat de causis thenasmonis.

Igna thenasmonis faciliter possunt cognosci ex predictis. q̄a
si fuerit thenasmon a caliditate: tunc percipitur circa partes i-
seriores / ardor / punctura / et calor intensus et febris : sitis. Et dicit
auicenna. Credit eger q̄ habeat sal puluerizatū in ano suo propter
banrachitatem eius. Et si a frigiditate fuerit: precipit circa illas par-
tes frigus manifestum, pondus / et grauitatem / siue ponderositatē.
et in pectine, hanchis et propinquis partibus: cum nimio conatu :
voluntate continua egerendi et assellandi. tamen ex illis modicus
conspicitur effectus: nisi ex modica ventositate, cum quadam portio-
ne flegmatis grossi, viscosi / aut salsi vel muscoli / id est putridi. vt
narium. et ceteri. in quibus apparent guttule siue puncti sanguinis
ex ruptura quarūdam venarum accidentes propter compressioem
et abrasionem acutorum humorum descendentiū excoziantium et
corodentium intestinum rectum et ceteri. ¶ Et si thenasmon fuerit
pestilentialis siue epidimialis: leuiter poterit cognosci, quia multi

ex illo in vna regione infirmantur et moriuntur. aliqui tamē eua-
dunt cum adiutorio et recto regimine. Ex aliis speciebus partū cu-
ramus. qz nostra intentio magis versatur circa pestilentes mor-
bos q̄ aliter. ex quibus multitudo gentium frequenter moritur et
destruitur. Quare pauperibus ad nostrum posse succurrere deside-
ramus: qui pecuniis nobiscum exponere non valent.

¶ **Q**uantū ad modum curandi thesalmonē intelligere debes: q̄
non est nostra totalis intentio. quia res paupibus est imposs-
ibilis canonicè illud facere: cum doctores et viri experti in hoc sem-
per suam non obtineant voluntatē: quibus canonicè laborent. Quia
aliquā qualitas materie est magis considerāda q̄ ipsius q̄ntitas et cetera
Sed vt̄ p̄missum teneamus quedam facilia remedia scribere volu-
imus: cū quibus multi se iuuare poterunt in absentia et defectu me-
dicorum et pecuniarum. Et primo sic facies. considera signa predi-
cta: et cum videbis materiā a fundamento existentem slegmaticam/
grossam, et viscosam ventositate participantē: cum aliqua apparē-
tia sanguinis vel absq̄ illa. et cum patiens non percipiet calorem
ardorem aut puncturam circa partes inferiores: imo sentit frigiditatem/
p̄dus et grauitatem: tunc sic facias. Recipe. se lini fenugēti
floreum camonulle melliloti ana. 3. ii se. aneti maratri anisi ana. 3. i
origani calamenti ana. 3. iii. maluarum fursurū macri bismaluarū
ana. p. i. ficuum numero quatuor: fiat decoctio pro vna iniectione
aut pluribus sc̄dm q̄ videbis licitū et cōueniēs esse. Postea coletur
in dimidia libra illi collature dissolue mellis rosati collati vñc du-
as. oleoy aneti. camonulle. et lilioy ana. 3. vi. fiat enema siue elixi-
re illud administra in mane stomacho ieiuno. vel post pr̄ditiū: lōge
a cibo. Et sic facere potes bis in die/ vel minus. aut itez in sc̄da die/
vel tertia reiterare dū fuerit necessitas: Et nō sis andax trāsire istā
q̄ntitatē elixir. cū dūc sit q̄tētus cū dimidia libra. Et hoc q̄ ppter de-
bilitatē loci ac ip̄dolozē. **C**ampli⁹ facere potes suffumigatiū cū sul-
phure sub sūdamento multoties in die. Iuuat ei multū. Et ait p̄d-
suo tercio. **V**el capias taplū barbarū gallice. molanie quattuor aut
quinqz manipulos: postea tere. deinde ip̄m bullire facias in vino ru-
bo. i sequēti fomēta locū inferiorē pectinē ⁊ ptes adiacētēs et q̄ntine
facias. Valet eimirabilr q̄si i oī cā. **V**el sic facias. Accipe fursur fru-
mētū p. ii. flores camonulle melliloti. rosay rubeay añ. p. i. bulliā-
tur in vino rubeo. deinde sicut fomētatiōes saccellatiōes aut enapo-
rationses circa partes secretas. et hoc q̄ntinuādo tā de die q̄ de nocte:

cauendo seper a frigore. nec patizsa lecto suo surgat: si fuerit possi-
bile. Et cum casus adueniret q̄ materia esset saniosa mala ac cor-
rupta indigenis mundificatione: tunc accipias aque ozide albe. It-
bram dimidiā mellis rosati vncias duas fiat clistere. Et si fuerit
necessitas reitera si libet. Et cum fuerit thenasmo ex humore putre-
facto imbibito in illo recto intestino ex flegmate aut colera. aut fu-
erit flegma viscosum. vel q̄ erit ibi calor/ardor/aut puuctura: tunc
curabis cum ablutione. Sicut dicit Auicenna: capiēdo vncias. vi
aque oliuarum sallitarum. et ex illa fiat clistere. Et reiteretur do-
nec mala materia ab intestino recto remoueat. In illa autē aqua
est ablutio et stipticitas. Quare auicenna illam elegit pro speciali
medicamine. Multa sunt alia remedia: sed medicis et practicanti-
bus dimittuntur. Et cum fuerit necessitas consolidandi aut cōstru-
gendi: medicamina stiptica inuenies in capitulo de diarrhœa. Le-
ge ibi. Sed pro presenti ista habent locum in defectu et absētia me-
dicorum: et pauperibus sufficient

N dieta thenasmonis semper cauere debemus ab omnibus
rebus acetosis: et etiam ab amaris siue acutis. Et per hoc in-
telligere debes q̄ acetum/limones/et species calide/alleum/sinapi-
um et cepe. etiam carnes bouine nigre/ et porcine/ vna valde cali-
da/ cibaria pipereata siue sallita/ aut pisces viscosi recentes et cito
corruptibiles. aqua et fructus in generali qui multiplicat sangui-
nem aquosum putredini paratum: specialiter temporibus pestilē-
tie. Et generaliter omnia que faciunt egestionem excoctiuam/ do-
lorosam et mordicatuam siue fluentem: omnino euitare debemus
Auicenna laudat lac decoctum nouiter tractum ab animali. et dicit
q̄ restringit et lenit locum dolorosum: concedo. Tamen in pestilē-
tiali posset nocere: dum se conuerteret ad putrefactionē. Et sic stan-
tur bonis cibariis patientes et laudabilibus. quia comedentes: hi
bentes rationally ex thenasmo raro moriuntur inde. Et me-
liores carnes sunt perdices/ fassiani/ cappones/ galline. brodia et car-
nes siue collaticia et cet. Lac amigdalorum in aqua ozide factum.
ordealum mundatum in lacte amigdalorum decoctum. Et bona cita-
ria vsualia. vt rizum/ gruellum siue apenatum. et pulses ex amido
vel ex farina rizi. et panis sit albus/ azimus non nouiter coctus. Ps-
ces non cōueniunt: sed ratione necessitatis elige ex melioribz qui di-
cti et nominati sunt in regimine pestilentiali. vt supra. Tamē ad-
uertere debes q̄ semper medicus habet considerare diuersitatē egri

tudinis: et scdm illud diuersificare debet dietā ad calidū vel frigidū, humidū vel sicciū: scdm q̄ casus requirit et experiētia docet. q̄ pot̄ illud recte ordinare in nocte/qd̄ debet mutare in mane. De aliis the nasmonij p̄tinētibz aliqd̄ dicit in posterū cū tractabit de dissinteria

Ca. ix. de dissinteria intestinali.

Dissinteria autem est vētris fluxus cū sanguine et excoziatōne vnius aut plurū quinqz̄ intestinorū cōtingens. Dicit enī b̄uuloquus de mente papie: q̄ dissinteria est sāguine us fluxus ventris cū excoziatōne intestinorū et c̄. Quare videtur q̄ improprie dicantur dissinterie fluxus epicus vel emoroydalis/ aut meleraicalis. et sic de q̄sil'ibus. ex quibus egreditur sanguis fluxus vel in quibus nō associatur excoziatio neqz̄ vlceratio. Et dicit quī qz̄ intestinorum ratōne the nasmonis exsistentis recti intestini sexti passio. Igitur princeps suo tercio sextadecia. c̄p. Creator sublimis dixit. Et numerus quidē intestinorū sūt sex: quorū tria supiora sunt subtilis substantie, et in egritudinibz magis piculosa. et tria inferiora sūt minus piculosa: incipiētia a monoculo et sūt grossa, spissa, et pinguis intrisec' et ce. Et sup̄ tria supiora nō est pinguedo ꝛc. Quare multū timendū ē dū dissinteria ab illis p̄cedit. qz̄ inter oēs flux' dissinteria videt̄ deterior spēs: quīs ex oibus spēbus piclitentur et moriātur plures. tñ nō tm̄. qz̄ v̄ plurimū efficit pestilētia. et p̄ eā sanguis et sedile nature atqz̄ vite euacuatur et desluit. Igit̄ nō me mordeant inuidi si fuero prolixus in determinatione tāti morbi: cum ex ip̄o in ista regione multi: multi et diuersis annis simul et in eodem tempore ab hoc pestifero morbo moriantur et recedāt. Nunc de causis dicendum est.

Ause dissinterie et aliorū fluxus: v̄t dicit Gordonius. aut sūt ex teriores, aut interiores. Sed tñ scire debes q̄ cause flux' ei' ad nicē hoc modo cōicare p̄t. qm̄ aut eius causa ē debilitas virtutis cōtētiue/ aut digestiue vel expulsiue/ aut fortitudo eius: cui' debilitas aut fortitudinis causa est. aut mala p̄plexio imaterialis ꝛc. Exterior ergo cause p̄t̄ esse cibaria acuta/ salita/ et mordacitua. v̄t sunt repe, porri/ et allia/ sinapisi/ medicine valde calide et acetis/ aut medicine aloetice, scamoneate siue cū colloq̄ntida acuate. vel ex eleboro et rapiēte vitā/ aut esula. et sic de q̄sil'ibz. P̄t̄ inq̄ esse cause exte

riores ex usu et frequentatione fructus corruptibilium. vno modo cum tales fructus sint nutriti et generati in aere infecto et corrupto male influente. Secundo modo quod ex fructibus generantur humores putrefactibiles: qui humores leuiter sua corruptione acquirunt malam qualitatem, mordacitiam, venenosam, et pungentiam. et sic causant dissenteriam pessimam et plurimum pestilentialem: propter quod non est securum talibus fructibus vti tempore infecto et pestilentiali: maxime in estate et autumno. nec vllomodo conueniunt pueris: Quis sit communis usus, tamen multi ratione fructus moriuntur inde. Quia non potest fieri quin fructus geniti et nutriti in temporibus corruptis et infectis participent in eadem infectione et corruptioe. Quare Auicenna dicit: Mortalitas corrumpit arbores et vegetabilia. Ideoque corrumpuntur ex animalibus que ea comedunt. ideo homines qui eis vescuntur: corrumpuntur. Igitur cum Auicenna concludere volumus: quod in omnibus temporibus epidemialibus et pestilentie: boni est et securissimum ab omnibus fructibus in generali abstinerere. specialiter ex illis qui geniti fuerunt in aere infecto et corrupto atque nutriti. Et si egritudines fructus requirerent: ut febres granata, fluxus citoma et sorbas, pestilentia limones et ribes et cetera. Tunc medici sumant ex illis qui geniti et nutriti fuerunt in regionibus mundis sanis et non pestilentia corruptis. Et tales fructus tali modo satis bene conueniunt: tamen sumantur cum discretioe. Et si rationi credere non vis propter tuam gulositatem: vide speculaculum et elige: et tue discretioni remittimus. **C** Amplius sunt alie cause exteriores dissenterie, aliquando propter aliquam influentiam et constellationem, cuius euentus ignoratur a medicis: tamen astrologi in hoc habent prouidere. Sicut hoc presenti anno vidimus aduenire: quod multi iuuenes et senes, diuites et pauperes, atque nobiles ex hoc obierunt et recesserunt: quorum causam astrologi dicere possunt esse a longo tempore. Anno enim domini, 1484, vicesima quinta die mensis nouembris: fuit coniunctio mala et peruersa saturni et iouis in scorpionis signo frigido et humido venenosissimo in domo martis. Cuius coniunctionis nondum effectus adimpletuntur: cum saturnus in triginta / iupiter autem in duodecim, et cetera. Fuit autem a coniunctione in sequenti anno maxima solis eclipsis. XVI die martii in ariete sub dominio martis. Fuit iterum anno ultimo elapso vicesimatercia die decembris coniunctio saturni et martis in capricorno / que domus est saturni. Et hoc anno prima die mensis

septembris fuit ipsorum oppositio. et cetera. Dicit autem Ptholomeus. Mars autem quoniam naturaliter est comburens: et maxime est in capricorno fuerit. Dicit autem haly de epidimtis. Et si infortunator fuerit mars: erunt infirmitates calide. Et si fuerit saturnus: significat infirmitates saturninas longas et durabiles. et maxime si fuerit potens in signo frigidus et sicco. Iterum Ptholomeus capitulo quinto quadripartiti. Opera quidem saturni atque martis et est alter per frigiditatem/alter vero per siccitatem intensam operatur. Et sicdo quadripartiti iterum dicit. At capricorni signi vniuersaliter nimis humectat. cuius principia comburunt et destrunt meridionalia hinc dat et destrunt. Item Ptholomeus. 3. quadripartiti dicit. Aut ex humoribus ad membra discurrentibus macilentum morbidum. id. Plagam etiam in intestinis id. Idem eodem capitulo. Mars asit sputum sanguinis id. Et impedimenta propter infirmitates que in locis occultis accidunt: quemadmodum vlcera calida ignea/necno et vlcera que corrodoendo crescit. Et eodem capitulo. Quia cancer/capricornus/et piscis: et omnia signa quorum figure siluestribus animalibus atque piscibus assimilantur: infirmitates proprie generant, que corrodoendo augmentantur excoctationes id. Et dicit haly. Et oppositio saturni et martis peiores et falliores demonstrat significaciones ipsorum coniunctione id. Et sic considera coniunctionem primam eclipsium predictam/et vltimam quicquid non et eorum loca. naturalisque planetarum predictorum. et non dubito quin inuenias sufficientes causas istorum fluxuum: et forte alterius pestilencie future. Et iteque considera introitum solis in arietem in marcio proprio sequenti et eclipsium solis sequentem. Et omnibus istis rebus bene consideratis et sufficienter masticatis/et que superius breuiter pro media notantur: tunc ex contingentibus/et non de necessitate iudicare poteris de fluxibus pestilentialibus morbis pestiferis. et egritudinibus catarrizantibus id. que astrologis dimittimus: cum sint res ex parte negotio non existentes. nisi in quantum aer per influentiam alteratur in caliditate/ siue siccitate: aut in ambabus qualitatibus. quare potest causari dissenteria. et cetera. Possent tamen aliquis dicere quod siccitas temporis vel aeris chimos immorat. quia siccitas sola per se generat coleram. et cetera. Sed quantum diminuat chimos quantitatiue: tamen acutiores. calidiores. et furiosiores illos efficit qualitatiue et reddit eos subtiliores: et sic transeuntes per loca. Radunt/pungunt/et excoctant intestina ratione sue malicie et venenositatis. Quare semper notare debemus verba auicenne: vbi dicit. Cum yemi meridionaliter superuenerit septentrionalis. et verba seruauerit materias vbiq; ad

estate: multiplicabuntur in antano mortalitates in pueris et multi-
plicabuntur in eode tpe suple diarreria et intestinoꝝ vlcera & sanguis
egestio & eode tpe. Cū ver pluuioffi et meridionale fuerit: ipm qꝫ ye
mi supue nerit: multiplicabuntur in estate febres optolonna et natu
re solutio et sanguinis egestio. Et plurimū horꝝ g̃gigit ppter reuma-
tismos hūiores & ppter q̃ flegma qd̃ fuit adunatū i yeme ad forania
descēdet occultā: eo q̃ ipm mouebit calor & ce. Igit̃ clare videre po-
test vir doctus qm̃ pluuie multiplicātur i yeme absqꝫ magna frigi-
ditate et gelu aut correctiōe aeris: imo fit yems pluuioffi/nebulosfi
et prurriginosfi siue caliginosfi cū aliquali lēta caliditate. Et rez su
pueniēs fuerit frigidū et sicū septētrionale tenēs satis p̃pinq̃ illā
naturā cōseruās hūiores q̃ fuerūt geniti in yeme vsqꝫ ad estate: tūc
estas supueniēs calida et sicca dissoluit illos hūiores et fluere facit
et in aliqꝫz bullire. Quare nō mireris ide si fluxus sanguis diarri-
terie et febris generētur et squinācie. qz hūiores deflusi p̃ viam reu-
matisimi. ac etiā p̃modū mordicatōis et corrolionis dū materia ve-
niosa ex influētia causata associat. Et hoc sufficiat de causis exte-
rioribz. Causē itēriores diarreritē p̃nt esse imediate aut remote.
Imediate cū materia ē colerica p̃sigitina et acuta, mordicās/coꝝ-
rodēs aut excoziās rōne sue caliditatis/acuitatis vel malicie vene-
nose. Et hoc est quod dicit auicenna. Et illud abrauens aut est ma-
teria colerica. et per hoc q̃ dixit colerica: intellexit de omnibus spe-
ciebus colere ex quibus diarreria potest causari. Tamē consilia-
tor et plures alii non videntur consentire q̃ ex colera praesina siue
eruginosa causetur diarreria. Sed illud pro studio dimittitur. qz
non presenti negotio pertinet. Aut est materia melācolica subfili-
s adusta proprie. qz humor melācolicus grossus non adustus rarissi-
me causat excoziationem. Vel est flegma salsum/aut ruptura vena-
rum. vt sanguinis acuitate. Vel sunt materie virulēte/ saniose, aut
feculente excoziantes. aut ex apostemate in intestinis existente. et
sic de consimilibus. Causē autem magis remote dici possunt ra-
tione alioꝝum membrorum. Quare Auicenna de causis immedia-
tis et remotis sermone breui dixit. Et p̃cedit ab ipis intestinis. et p̃
hoc tāgit causas imediatas p̃dictas & ce. aut ab eis que sunt supra ipsa
et peruenit materia ad intestina. et tūc p̃positū scz causas remotas
tangit. Et sic materie ab aliis mēbris veniētes ad intestina tantū im-
portat sicut passio quinqꝫ intestinoꝝum cum rasura et sanguinis

egestione it. vt habetur prima pbleumatū. et affozisimozū quarta.
 et per cōsiliatorē cōfirmatur. Igitur p3 q fluxus dissintericus im-
 pprie cauletur aliquā a capite pbiā reumatismi ad stomacū et intesti-
 na fluentis. vel a stomaco/miseraycis aut epate/vel a splene/ aut a
 corpore toto. vt ppter oppilationes aut liquefactiones: vt in pifsi.
 vel propter crism/ siue ob aliquā retentionē aliquarū euacuationū
 cōsuetudinalis iā diu retentaz. Quare ppter p̄dicta et eoz silia ma-
 teriā mādantia in intestinis supioribz aut inferioribz vel in ambo-
 bus: causatur fluxus q̄ pprie nō dē dissinteriacus. licet iproprie di-
 catur. Et scdm Gall. Auid. et ypoē. fluxus dissinterie tripliciter di-
 uiditur. Primo enī cū exēsit pinguose mucositates corruptioni na-
 rissi siles et mucilaginosē cū stercozalibz: tūc dicitur mucosa. et ista
 est satis facilis cure. Secdo cū apparēt cortices parue et subriles cū
 egestionibz. et ista in curatione est mediocris: tūc festinandū est in
 medicādo. et dicitur corachya. Tercio cū substātia frustra et maio-
 res partes intestinoz emittitū: tūc dici potest mortalis a medicis
 et vocari corticalis. tūc p̄fidissime et mature ista sūt a medico nouit
 practicāte q̄sere. qz aliquā apparēt excoziatōes magne ab intestinis
 inferioribz cū pinguedine rasura magna et carnositate appārente:
 cū quibz pōt haberi defectus in iudicio. vt p̄nti anno vidimus in q̄
 dā generosa que plures rasuras pingues et carnosas appētes emit-
 tebat ad longitudinē vnius palme et in magna quātitate. ex quibz
 dubitabāt amici de vita: et nō sine causa. tūc puidētia diuina sana-
 ta est. quare attētus sis circa dissinteriā. Et ista de causis interiori-
 bus p̄ p̄nti trāsient. et si vis vltra: lege ibi loco p̄legato Creator
 sublimis: et habebis intentū. Qz quis p̄ modū dicēdū aliqua inter-
 ponātū: tūc nrā p̄fis intētio nō est de fluxu epatico cerebali/ nec de
 aliis quocūqz modo fiāt. nisi de dissinteria q̄ frequēter sit infectiua
 et pestilētiālis: qd̄ exēplo apparet nō indiget p̄batiōe: cū plurimi ex
 inde moriātur in vno et eodē tpe. C Signa dissinterie demōstrati-
 ua sunt: cū in supioribz intestinis canatur dolor. p̄sura et gurgu-
 latio siue tortura inter stomacū et vmbilicū. et vt plurimū in prin-
 cipio egestiones apparēt colerice/ tūc et p̄surgentes intestina. dein-
 de succedit vlceratio et rasura et sāguis cc cetera. Tū scire debes qd̄
 dissinteria siue fluxus sanguinis habet quattuoz tpa: q̄ medicus di-
 stinguere pōt scdm ea q̄ egreditur. vel iuxta sinthomata. Et spec-
 es ipius dissinterie sunt tres in quibz diuersificātur egestiōes. In
 prima apparēt mucositates tincte et colerice vel sāguis. sicut lotu

ra carnis 1c Et magis tetent q̄ ille q̄ exiit ab inferioribz intestinis,
et dolores in illis sūt fortiores et huiusmodi respectu inferiorū. Etiam
materie exiit a superioribz intestinis h̄cilibz cū stercozali bz sūt valde
pmixte. Et in euacuatiōe et assellatiōe illay materiy plōgat t̄p̄s
magis q̄ ex inferioribz. In scda specie vt dicit Gilbert' cū materia
venit ad augmētū: tūc appet cortices subtiles sicut rasura pgame
ni. et sūt cortices subtiles intestinoy. In tertia specie emittunt fru
stra carnosa q̄ in veritate ab inferioribz pcedit. qz a superioribz talia
nō p̄t euacuari ppter h̄cilitatē illoz. Et cū a h̄cilibz euacuent ptes
a rasura magne: tūc illud s̄ḡt q̄ expeditū est negociū. et postea mo
riunt successiue cū pulsu vermicolori ⁊ formicāte. et aliqū cū singul
tu et frigiditate extremitatū: faciebz aut illoz p̄nōsis valde altera
tis. Et medicus dz vigilare in cōsiderādo materiā fluxū faciētē: vt
eā possit euacuare/alterare vel restringere si fuerit necessitas. aliqū
etiā materia ē crocea/uiridis aut nigra/melācolica vel flegma fal
sū et sic de gl'libz. Sed ista p̄tinet practicātibz magis q̄ paupibz: q̄
illud discernere nō valēt. q̄re sp̄ad viros exptos hales recurrere. Et
si fuerit dissinteria ppter inferiora itestina et q̄ excoziatio i illis assit:
tūc dolor erit ab vmbilico inferi⁹ et multū appebit ex pinguedie. q̄a
sūt magis pinguia q̄ supiora. et sāguis nō erit t̄m admixtus cū ege
stionibz: ppter q̄ distātia nō est magna. quare cito materie flux⁹ et
rasura exiit: et adest p̄na moza inter volūtātē dolorē/et egestionē
Sed si fuerit dissinteria ex mediis mediocriter signa inter ista duo
expto viro manifestabūtur. qz vbi dolor: ibi morbus. Et si dissinte
ria iproprie fuerit. vt ppter oppilationē epatis: tūc flux⁹ maior erit
de nocte q̄ de die. et interpolat' tenēs porisimos et egestiōes apperēt
quasi a sāguie separte. et talis fluxus cū modico aut nullo dolore ac
cidit. Et remittit cibi vel alii: vt dicit prinē. Et si vis vltra: lege de
fluru oppilatiuo et dissinteria epica 1c. Et ille q̄ plus de die assellat
q̄ de nocte: est debilitas stomachi. t̄m ordinē neqz horas p seipm t̄m hz
in quibz crescat: imo ⁊ scdm regimē. Sed scdm assūptionē cibarioz
et ordinē illoz atqz naturā/ cū fortitudine aut debilitate virtutum
digestiuay retentiuy aut expulsiuy: medici itereit iudicare de flu
xu stomacali. Cerebralis aut fluxus magis fit post magnū sōnū.
qz in sōno materie reumatice et catarrales fuerēt genite, retēte. et cō
Fuare. et post sōnū euacuātur quasi tenerēt porisimos. Et cū hoc ap
parēt signa catarris: vt est descēsus materie catarrizātis in gutture:
cū debilitate cerebri et capitis. dolore. Et si cupis amplius de fluxū

bus hęc signa: visita capta de oibz spębz in gñali. Qu nra intętio vt
 dixim⁹ est de dissinteria pprie dicta: q̄ vt plurimū sit pestilential. cu
 ius signa sūt. Qu multi in vna et eadē regiōe ex illa in vno tpe mo
 rītur. et efficitur tanq̄ gtagiosa. et ante ipius aduentū tpa pterita
 fuerunt vel de presenti assunt valde calida vel sicca exētia suā na
 turalē cōplexionē in aliqua quattuor qualitatū vel in pluribz. Et
 ois vir doct⁹ ista signa satis facilliter pterit cog noscere dissinteriā
 itestinalē. Et si fuerit aliq̄ alia signa: tñ ad ista rōnabilr et canoniv
 ce pñt reduci. Sed āteq̄ ad curā dissinterie accedā qdā gñalia de flu
 xu vētris canonicē ifēdo sponē. ¶ Prio medic⁹ oī fluxu dz gñalē
 regiōe/etate/et pplexionē. gsuetudinē. regimē phitū/ et vtutē/ tps
 egritudis/ p̄titatē materie fluētis. et colorē ipi⁹ maliciā. ac etiā ipi
 us fluxus venositatē. qd̄ facilliter habebit cog noscere. qz multi in
 illa regiōe moriunt ex illo et gtagiole. ce. Sed bñ notare debes q̄
 si q̄s p̄ multū tps fluxū neqz vomitū nō habuerit: et subito aduene
 rit ei/ festināter neqz subito restringēdus est: specialr cū mali appa
 ruerit hñozes. quare primi scda. Sanus q̄ nō exercitat multotiens
 egerit virus et sanie: que sibi purgatio et euacuatio est laudabilis.
 ¶ Scdo sciendū est q̄ aliqñ aduenit flux⁹ diuersoz colorū. et videt
 prima facie q̄ sit flux⁹ epicus aut dissintericus: et nō est vnus nec a
 lius: imo p̄dit a natura se deonerate virtute expulsiva exite for
 ti. Interior. vi. Et hoc aduenit ppter accumulatiōē humorū a lō
 go tpe in corp ore genitorū. et forte rōe debilitatis epatis aut ipius
 infirmitatis illud accidit. Nā si mali humores digerantur in epa
 te: tunc sequitur q̄ ex tali digestione mali a bonis separentur. iuu
 mentum est bonum tenere: et malum expellere. Igitur caue in eo
 rum restrictione. Et sunt verba Serapionis. Et hoc vult Alexan
 der: cum dicit. Multi indocti mox a principio dare presuntur au
 tiota de opio iusquiamo et de mandragora. Et sic fluxus pro tem
 pore retinetur: sed postea augetur. ¶ Tande sis memor proverbi.
 Non est necesse stabuli hostium claudere post q̄ equus furatus est.
 Ideo in principio fluxus noli vti sripticis. donec corpus mundifi
 catum fuerit per se vel medicine bñficio. Sed cū fueris vocat⁹ cir
 ca diē decimū vel duodecimū: tñ cū sriptic poterit incipe tenēdo v
 ba auicenne. a singularibz restrictiuis incipiēdo. q̄ si nō valuerint
 tñc alēde ad apolita. ¶ Tercio q̄ qñ materia dissinterie fuerit trā
 missa ab epate vel cisti sellis ad istēna colerica: tunc eā cū magna

discretione diuerſe ꝑ vias vrine cũ diureticis frigidis: vt cũ ſemina-
bus frigidis maioribus mundatis, et alkekerigi et cũ aquis et ſiru-
pis cicozee. endinte ſcariole ꝛc. **S**ed ſecurius eſſet ꝑ vomitũ: cũ cõ-
plexioetas, et virtus illud cõcederẽt. Et ad hoc valẽt fricatiões, ſu-
dores et poroz rarificatiões. **Q**uarto ſup oia ſtudere debes in puo-
catione ſõni. qz eſt res vna ex magis iuuãtibz. Et ſũt verba Auicẽ.
Et nõ adminiſtres brodialia aut ſorbitiões tenues quin ſtipticitate
participẽt. vt rizũ pulmẽta et ſamch ordei et ceã. **Q**uinto ſi fue-
rit fluxus vẽtris cũ caliditate: tũc adminiſtrare debes medicamina
frigida ſtiptica. vt ſunt roſe anthera et plãtago. balanſtia coriãdũ
et bolũ ꝛc. Et ſi fuerit cũ frigiditate: tũc ordinare poteris ſtiptica ca-
da. vt ſũt carabe. nux cipeſſi et maſtic et olibanũ et ſilia. Et ſcito q
caliditas aliquã iuuat ad retinendũ fluxũ. qz facit penetrare cibum.
et ſudozẽ puocat et ce. Et ſi cũ fluxu fuerit tuſſis: ab acetofiſi qũtũ cũ
qz poteris cauere debes. **S**exto in diſſinteria patiẽtes debẽt abſti-
nere ab acetofiſi amaris et ſaliſi ſiue acutiſi. Sicut diximus in cap.
de thenaſmone. qz oia illa egeſtiones pũgitiuas mordicatiuas ꝛ ex-
coziatiuas reddũt et faciũt. **S**eptimo qz medicus in diſſinteria ꝑ
ſtilẽtiali ſuple, nõ debet expectare digeſtiõẽ materie in euacuando
At vult ypoeras. niſi fuerint furioſa. qz egritudo vt plurimũ eſt ve-
nenofa et furioſa. quare non debet expectari digeſtio materie. inuo-
cũ oĩ feſtinatione euacuare debemus: cũ patiẽs illud tollerare po-
terit anteq̃ inimicus poſſit vincere naturã. **Q**uarto quando vl-
ceratio vel excoziatio in diſſinteria fuerit in inteſtinis ſupioribus ꝛ
ſupra vmbilicũ: tũc medicari debemus cũ medicinis et cibariis cõ-
ueniẽtibz ordinãtis et adminiſtratis ſupius per os. Et ſi fuerit i
firmitas in interioribz: tũc ꝑ inferius ſuccurtemus. Et qũ fuerit i
medio vel in ambobus: tũc ꝑ ſupius et inferius, interius et exterius
retro et ante habebimus medicari: applicãdo ſp medicamina interi-
us et exterius: ante refectionẽ/et nõ poſt. Et hoc tũ in cibariis q̃ i
medicinis. Nono ſp cauere debes ne patiẽs a lecto ſurgat a ſſel-
landũ. ſed hoc faciat in lecto. qz eſt res agitans ꝑ turbã, et mouens
humores in corpore. Quare augmẽtatur fluxus: vt per expiẽtiã in
nauigãtibz oĩ die videre potes: q̃ ex motu et agitatione vndaz ma-
ris puocãtur ad vomitũ. Quare melius eſt illius ſimonia multo
erculas dimittere et in lecto egerere q̃ ad viam ignotã et prẽs anti-
quos ita cito ascendere. **D**ecimo patiẽs inter oia debet abſtinere
ab oĩbus aie accidẽtibz. qz ꝑ hoc ſpũs mouẽtur interi⁹ et exterius

calefiscit et infrigidatur et humores ebulliscunt: et faciunt cadere in
 febres/et aliqui in imoderatos fluxus. sicut vidimus hoc p̄fisi ano.
 Et si disinteria improprie dicta esset a causa remota: vt a cere bro/
 stomacho et meseraicis epate, splene/aut a toto: sic habebis recapitu
 lare decimalexta tercia. Vel roz consi differēti. et scōa mediolanēsis/
 atqz in aliis nr̄is palegat: quos rōe breuitatē dimittimus. et ibi ag
 gregare poteris intentū. Qu vt sp̄ diximus nr̄a intētio in hoc p̄fisi
 scripto: vt plurimum circa morbos pestiferos versatur inegaliter
 l. Cū a sit debes q̄ cura fluxus vētris in generali multū diuersi
 ficat modis. et diuersis sp̄ibz, regionibz et p̄plexionibz frequē
 ter accidit. Et cause sunt plurime. q̄dā exteriorēs et q̄dā interiorēs.
 vt dictū ē supra. Et tñ a cōi p̄p̄to nec a vulgari nō taliter accipitur
 quā inter oēs morbos sit magne et ardue speculatiois/tarde cogni
 tionis. et cure difficilis. Ut habet. xvi. tercia. de errore. ac lege ibi cā
 breuitatis. Sumit ei multoties disinteria epatica p̄ disinteria vera
 intestinali: et ecōtra. Et fluxus stomatocalis aliqui accipit p̄ cerebra
 li: et ecōtra: quoz differētie p̄notatur. Sed qz illud nomē fluxus ē
 tanq̄ vnū genus ad suas sp̄es q̄ sūt varie et diuerse et valde piculo
 se: vt p̄fectū oi die pbare possumus. nichilominus p̄p̄tus, diuites
 et paupes de piculo nō curātes: in principio oīm fluxuū in genera
 li ad medicinas vsuales restrictiūas decurrūt et laborāt. Et se q̄mit
 tunt mulieribz, vetulis/et ydiotis: nichil in hoc cognoscētes nec in
 telligētes/administrādo medicamina restrictiua: vbi requiruntur
 euacuatiua et deopilatiua. p̄sumēdo et pmittēdo curā adhibere fide
 lē absqz vlla scia. Et vbi requiritur calefactio administrāt refrigerati
 uua. et p̄ infrigidatibz calefactiua. Et illud qd̄ docti viri et medici
 expti canonice opātes facere nequeūt: illi truffatozes et vetule pro
 mittūt facere. Sed quō et qm̄: nescimus. cuius rei pietas existit. q̄a
 multi pauperes exinde decipiuntur: et forte moriūtur. et nō est mirā
 dū. Qu ille q̄ vult recte curare morbu: oportet ante vt cognoscat il
 lū. Necessē est aut aliqui intēdere cause: et nō fluxui. et aliqui fluxui
 et nō cause. et aliqui accidenti et non cause: nec fluxui. et aliqui nec
 vni nec alius: sed virtuti existēti debili. Et ex istis oritur questio: a
 quo sit ponendū principii medicatiois. a morbo vel a causa/aut ab
 accidi: cū vnūq̄qz habeat medicari/et medicetur suo contrario. hoc
 est qz a morbo videtur qm̄ oīs morbus medicatur suo contrario. hoc
 est p̄stringētia. ideo ponendū est principii a restrictiōe. qz intētio
 medici in disinteria nō est nisi curare morbu. Sed scōm Galienū
 e. l.

in tegni. Oportet vnāquāqz causā abscindere ꝛ. Ergo cū cā ē efficiens fluxū. sic plenitudo scdm venas/vel epar/vel splenē/aut cerebri: oportet eā causā prius abscindere. Sed illud nō pōt fieri nisi per euacuatiua. ergo ab euacuatione ponendū est principii: et non a constrictione. Igitur a medicatione cause: et non morbi. Itē aliquid quando dissinteria est quiescens in intestinis: et aliquando ab aliis mēbris desfluens. si quiescens in intestinis successiue tendit ad augmentū. ab aliis mēbris procedens subito tendit ad augmentū. Et cum est ab aliis desfluens membrīs si dentur medicamina constrictiua licet minuat fluxus frequentia: additur tamen quātitas/ eo qd sit obuiatio morbi et non cause. quia cause prius obuiandum est qd morbo. Iterum materia quiescens in intestinis corrodit et perforat/et facit vulnera et dolorē qd tunc puocāt humores ad fluxū. qd dolor acuit renna. Nō enī est possibile qd vulnera sanentur nisi remoueat dolor. quare incipere debemus a sedatiōe doloris. Igitur incipiamus a medicatiōe accidētis et nō morbi/ neqz cause. Sed mitigatio doloris sine accidētis est pticularis euacuatio: qm̄ est tāti resolutio. Ergo ponēdū est principii a pticulari euacuatiōe. Ut habetur p̄ ypochrātē in regimie acutorū/ calefactoriū dissoluēdi doloris intētiōe vehemētia. igitur dolor sternit virtutē. Cū cū accidēs expuat: obuiatio est accidētis dimittēdo morbū et cām. Sed accidēs nō sedat stāte materia in intestinis. ergo ab euacuatiōe ponēdū est principii. Qd sic dissinguamus. qm̄ dissinteria aut est dolorosa cū sincopi angustia et febre maxia/et sic de q̄libz destruēs virtutē et p̄ternēs: et tūc cū festinatione incipere debemus in sedatiōe doloris/ p̄ resolutiua. mitigatiua/ aut narcotica et cetera. Aut cū euacuatiōibz dū materia est multa et furiosa ꝛ. Aut est dissinteria tranquilla: et tūc est aut post euacuatiōe cause antecedētis: vt circa. ix. vel. xiii. diē. qd egestio nō ē multū chylifera neqz aliquid mali hūioris. ptendēs abundantia: et tūc ponēdū est principii medicatiōis a curatiōe morbi. et hoc p̄ strigētia. Aut ipsa dissinteria ē p̄pter nimiam abundantia et plenitudinē hūiorū: vt aduentū principii vel alio tpe et materia nō ē purgata et egestio: chylifera et hūioralis cā abundantia ptendēs male materie: et tūc incipere debemus ab euacuatiōe cāe. Igitur prima intētiō est ad cām euacuādo eā vel diuertēdo dū effudit ad itestina et ab ipsis intestinis illā remouēdo. Et si fuerit ī illis intestinis stās: ab eis euacuet. et hoc ē primū qd facere debem⁹ et a quo ē incipiēdū. Et hoc vult autē cū diē. Cū fuerit ī supioribz vel inferioribz aut mediis: primū qd oportet te q̄s dera

re. est dispositio faciētis excoziationē. et vlcera intestinoꝝ. Aut ē ad
huc in effusio: et talis euacuatio dz fieri in principio virtute existē-
te forti dñi signa repletiois apparuerint. et q̄ nō fuerit res aliā illud
ipediēs. et hoc cū cautela et timore et cū q̄silio medici expti. Et si fu-
erit accidēs ex quo sit timēdū: tūc festina in sedādo illud vt dictū ē
Tua sedā intētio p̄cipalis sit ad ip̄m morbi remouēdū cā primo
remota: qm̄ totū abscisū ē et remotū qd̄ effūdebat vel qd̄ erat effusū
aut qd̄ erat stās in intestinis de cā excoziatiois. Et hec intētio i remo-
uēdo excoziationē hz locū diuerso mō: sū attēdēdo sp̄ si cā illius fue-
rit aliqua materia fluēs ex aliquo mēbro: vt ex epate qd̄ vltra absci-
sionē cause et vltra curationē morbi sep̄ intēdere debemus alterati
oni mēbri mādantis phibēdo generationē diēdē materie. Cū ergo
extēditur sp̄s sup̄le in tali excoziatioē / curat sup̄le cōiter curatione
intestinoꝝ. id est cōsolidādo intestina a quibz educitur frustra sub-
tilia. Addit p̄pter id ergo cū medici curāt id curatōe eius in cuius in-
testinis sunt vlcera tm̄ et recedūt a curatiōe epatis: tunc ipsi sūt cau-
sa mortis illius. **C.** Tercia intētio est ad accidēs: puta dolorē sepe
in tali cōtingentē ex tali excoziatioē: q̄ intētio aliquot iēs phibet me-
dicū laborare cura recta. Prima ergo intētio sit in abscisione cau-
se qd̄ cōpletur cū phibētibz generationē cause et diuertētibz ad oppo-
sitū: maxie si sit fluens et si sit persistēs cū euacuantibus. Et hoc vt
dictū est cū magna discretione. Igitur videre potest quilibet vir do-
ctus q̄ cura fluxus nō est tam facilis vt credit populus. qz septima-
na nō sufficeret ad scribendū dimidiā partē illius que bene huc p̄-
senti cū posset cōuenire. Sed p̄ studio practicātibz dimittitur: cum
q̄bus habeas frequētare in principio talis morbi dñi adualiter egro-
taueris. Sed vt paupibz latissaciā quedā particularia remedia de-
scribā: vt in defectu pecuniarum et absentia medicorū se iuuare va-
leant: querendo tamen semper a doctis medicis sanū cōsiliū / dñi po-
testatē habuerint. Intelligere aūt debes q̄ paup̄ es ad quos istud p̄-
sens dirigimus: curas, modos, et variationes omnium fluxuum cogno-
scere non valent. nec vnum perfecte ab altero diuidere nequeūt. ta-
men cum bene et mature prescripta legerint, studuerint, et perfecte
masticauerint: in multis casibus se iuuare poterunt in defectu me-
dicorum et pecuniarum. Sed cum potestatem habuerint: securus
mā illis erit a doctis medicis et expertis habere consiliū. qz mensis
non sufficeret ad scribendū ea que ad spectes oim̄ fluxuum pertinent
Sed pro p̄nti curam leuissimā dissinterie describemus scdm̄ dictū

Bordonii suo. vi. c. Fluxus sanguinis sc. Sic intelligendū ē cir-
ca istā materiā: q̄ ois fluxus causa breuitatis pōt reduci ad causas
duas. scz ad calidā et ad frigidā sc. Igit̄ in primis mastica verbum
auicē. suo tercio. cognoscēdo locū dolorosū et excoziatū. siue supra
siue inferius siue in medio. Et cū inueneris in principio dolorem
superius inter stomachi et vmbilicū et q̄ dolores p̄cture et tortōnes
ibidē fuerint p̄ horā vel p̄ dimidiā ante assellationē: et q̄ rasure cū
fecibz sūt mixte: tūc iudicare poteris morbū esse in intestinis superio-
ribz gracilibz. Et cū in illis materia fuerit stans: nullomodo aude-
as restringere. qz esset magis piculosū q̄ in inferioribus. Et nō au-
seultes illos q̄ in tali casu ex principio te restringere docebit. imo
cū oī festinatione et ante quartā diē euacuetur materia si possibile
fuerit. Cōsidera ergo causā dissinterie: et cū ipsam inueneri calidam
colericā furiosā: tūc festina cū timore, id ē cū discretiōe in euacuādo
malicia hūioris. et caueas ne in tuo solutiuo sit nocuētū vestigio
et vlceri. Et illud facias cū mirabolanis. qz inter omnes medicinas
euacuatiuas quas administrare poteris sūt meliores et securiores.
q̄ pōt p̄bari p̄ om̄s auctores. Primo et sunt frigidī: et ideo coleram
extingūt. Secūdo q̄stringūt et s̄tripicāt mēbra nutritiōis stomachi et
intestina cōfortāt. Tercio euacuāt malos hūiores acutos et coleri-
cos. et hoc faciūt p̄rie citrini. Tūc aliq̄ p̄nt dicere q̄ fluxū augmen-
tant in q̄m laxāt: cōcedimus q̄ faciūt illud. sed est p̄ t̄p̄re breui: et p̄
hoc destruit morbi causā. Qz quis magis faciāt fluere p̄ duas aut
tres horas. tū in tāto t̄p̄e nō possunt causare excoziationē in intesti-
nis: sicut materia calida et furiosa facere possēt in. x. aut. xv. diebz
Et cū purgare volueris p̄ exēplū hoiem. xv. annoz satis forte co-
lericū et bene cōplexionatū in prima scda aut tertia diebz vel eo cir-
ca: tūc sic facias. Recipe. mirabolanoz citrinoy. 3. iiii. abiqz ossibus
suis. ranae sceni scropulos duos. agarici trociscati: et hoc rōe mate-
rie putride et venenose. scropulū vñū. dragagātū gūmi arabici ana
grana tria: terant satis bñ. deinde dissoluātur in aq̄ acetose. rosaz
cicozee et burce pastoris ana vñciā vñā. aque virge pastoris vñci-
as duas. fiat infusio p̄ totā noctē: in auroza calefiat. et collet̄ cum
sufficiētī expressione. et dulcoretur cū vñcia vna sirupi rosati: et ad-
ministrēt̄ in auroza vt moris est cū abstīnētia cibi et potus p̄ quat-
tuor horas post. Deinde p̄ lotiuo capiat vñcias. iiii. aque ordei ex-
cozicati cū vñcia vna zuccare rubee. Et p̄adeat p̄ horā ex cibis cō-
ueniētibz: vt dicit̄ infra. Et cū hoc fecerit: tūc itēp̄ Recipe. aque ordei

excoctati de codi vsqz ad crepaturā. librā vnā sirupi rosati vncias
 duas. mell rosati collati vñqz tres misce. Et ex hoc bibe pbnā diem
 vel p duas dies: i qbus duabz diebz abstinere debes a cibo dñi possi
 bile tibi erit. et oia ista in principio debēt fieri sine aliqua dilatioe/
 dñi materia est multa et virtus est adhuc fortis. Et sūt verba auicē.
 atqz sequētū ipsi doctrinā. Ampli⁹ mane sequēti sic facias. Recipe
 aqz ordeī decocti vsqz ad crepaturā vñqz sex. mellis rosati collati vñqz
 iiii. ole rosati vñqz vnā: fiat enema. Et hoc recipiat stomacho ieiuno
 die p̄xia post medicinā laxatiuā: vt feces q̄ forte dimisse fuerūt i te
 stinis i ferrozibz rōe p̄dicte medicine expellant et remoueant. **C** De
 bes autē scire q̄ materia dissimulā vel 3 alifide veniēs ad intestina/ vel
 ē in eis paulatiue aggregata et congesta. si prior: tūc ē totalr fluxa. vel
 ē adhuc fluēs/ vel vna pars ē iā fluxa et altera adhuc fluit. Sed cū
 materia fuerit i fluxu/ et mēbrū mādās fuerit epar: tunc habebis re
 currere ad medicū doctū q̄ tibi dabit regimē. vt habet de dissintētia
 epica. ac etiā i frigidādo primatiue cū flebotomia dñi sāguis emittit
 cū rasura i testinoy i materia sāt sāguinea. et dñi sāguis sua acuita
 te p̄mixtionē colere resudat p̄ poros venay et fit q̄ sequēter cā dissin
 terie. Et hoc fiat cū flebotomia pua de epatica dextri brachii. qz i fri
 gidat acuitatē hñoy/ et ebullitionē sāguis refrigerat et diuertit. at
 qz epar q̄stringit. Et fuit intētio auicē. 4. primi. c̄p. Flebotomia est
 euacuatio: cū dixit. Ampli⁹. qz flebot̄ p̄pterea q̄ ad diuersū trahit et
 naturā. i. v̄trē vt plurimū retinet. Sed nō sis volatil ad fleboto
 mādū: nisi cū bono et maturo q̄silio. q̄siderādo caliditatē et naturā
 t̄pis/ et at et p̄plexiōis siue regiōis. Sāguis ei ē frenū colere. multi
 autē magis inflāmant post minutionē q̄ aū. Igit sane specula. q̄
 qd̄q̄ dicat de ea: tū nō euacuatur a timore. Audiuim⁹ autē i t̄pe mō
 ex illis q̄ tali casu iuxta p̄cipiū egritudis flebotomati fuerūt. 4 de
 post terrā nō calcauerūt. Et postq̄ flebotomiā fecerūt i vtraqz sp̄e dis
 sinēsqz redifices mēbrū mādās. deinde accedas ad iestina. et si aliqd
 mali fuerit i illis: tūc mūdifica. postea q̄sozta ne vlteri⁹ recipiant.
 Post oia ista admistra sirupos herberoy citinoy et rosay sicay si
 ue mirtillop: intētiōe alterādi magis q̄ digerēdi. Et postq̄ dederis
 medicinā p̄scriptā ex mirabolanis nō torrefactā nec vsuatē: et ad
 huc videbis q̄ necessaria est euacuatio/ tūc sic facias cū sigillatibz.
 sc. Rec. mirabolanoy citinoy optie vsulatoy. 3. i. et dimidiā. torrefactorū
 bar op̄fimi vsulati 3 mediā. gūmi arabici. dragagātī. torrefactorū
 ana grana duo. q̄sue rosay antiq̄ vñqz dimidiā. sirupi mirtillop vñqz

vnā aquay plātaginis. rosay rubeay et citonior ana vnciā vnā: si
at potus quē recipiat in mane vt dictū est ꝛc. Et cū materia fuerit
flegmatica in intestinis adherens vel effusa aut defluens ab aliis ꝛ
tunc festinabis eā euacuādo cū eis q̄ sunt sicut mirabolani kebuli i
maiori et citrini in minori atq; cū reubarbaro et polipodio in infu
sione vel cū torefactōe et dissoluātur cū aqua rosay passulay et vt
no citonior dulcorādo cū melle rosato sumātur scdm casū necessita
tē, et cōplexionē modo et forma alterius medicine ꝛc. aut scdm q̄ vi
debis egritudinē variare: sic varia medicinā. Et cū dubitaueris de
fluxu pestilentiali ab aliqua portione agarici romi et electi non re
cedas in compositione tuarum medicinay. Et semp debes cum ma
gna diligētia in cognitione cause omnium fluxuum studere. qz aliquā
do iudicatur q̄ sit materia colerica: et est melācolica. et aliqui calida
et est frigida: et eōuerso. Sed semp in mēte habeas q̄ dissinteria fa
cta a multis humorib; vel multā et malā qualitātē hñtib; siue sint
colerici siue flegmatici: siue sint melācolici siue mixti: s; requiritur
euacuatio virtute q̄sentiente: nisi fuerit res impediēs. qz medicū scdm
Galienū in morbis materialib; debet radices et causas abscindere
cū sit adiutor nature ꝛc. Et si fuerit repletio colerica: cū mirabola
nis citrinis et reubarbaro vt dictū est vsulādo vel nō vsulādo se
cundū tuā intētionē. Et si fuerit materia flegmatica sola q̄ raro ac
cidit. qz vt plurimū admiscetur colera et fit flegma salum: tū eu
cua cum mirabolanis kebulis et citrinis agat polipodio / aut reu
barbaro vsulando vel non cum infusione aut cum substātia scdm
q̄ videbis cōuenire. Et si fuerit materia melācolica: euacua cū mi
rabolanis indis polipodio et decoctione passularum. Et si fuerit ne
cesse fac flebotomiā cum timore et discretione: tenendo regulas su
perius tibi dadas. Et non obliuiscaris opinionē illius excellentissi
mi viri Machei de gradi: qui in fluxu cum febre coniuncto solebat
dare infusionē et substātiā reubarbari. dicendo tamen quia mira
bolani sunt frigidi magis conueniunt in fluxibus. ideo a mirabo
lanis in salibus non recedas. tamen oculum habendo ad fluxus op
pilationū. Vide sanonozollā philomū Helue / et alios modernos
quantū laudant mirabolanos in salibus casibus. et nō teneas opi
nionē propriam. Et postq̄ materia flegmatica mucillaginosa et vt
scōla intestinis adherens vel salta vt superius dictum est fuerit: eu
acuata cū kebulis et appropriatis superius enumeratis: tunc sic fa
cias. Recipe. Sursuris macri. p. i. ordei integri excocti a prima

cortice p. ii. quia maior abstercio videtur esse in cortice interiori a
 que pluuiialis / Vel ipsius loco fontis currentis ex territorio libero
 libras. vi. bulliantur simul ad medietatem: deinde colletur, et dul
 cozetur collatura cum duabus partibus zurrari rosati, et tertia mel
 lis rosati. et ex hoc bibat patiens in principio egritudinis per duas
 aut tres dies multotiens in die. Et fiat illud medicina euacuatua
 precedente. ¶ In hac autem decoctione intentiones requisite inue
 niuntur. Est enim mundificatiua/absterfua, et confortatiua. atq;
 intestinozum virtutem aggregatiua. considera et vide. Et quando
 ita feceris et cognoueris qd materie peccantes sunt euacuate et qd lo
 cus sufficienter fuerit mundificatus: tunc ascende ad glutinatiua
 stringentia et consolidatiua. Et primo ponemus medicamen Gor
 donii quod indifferenter curat omnē fluxum: si curari debeat per
 medicamina/supposita competenti dieta: et qd corpus sit ante mū
 dificatum. Recipe. ¶ Spodii rasure ebozis ana vnciā vnam. aluis
 scissi. se ranabi ana vnciam mediam rosarum rubearū margarita
 rum elefarum coralli al et rubei. sandali albi. carabe. sanguinis
 draconis. ambre grise. ana. 3. ii. conficiantur cum sirupo mirtillo
 rum et fiant troscisci: et dentur cum lacte decocto. Et valent in om
 ni fluxu: nisi fluxus fuerit propter oppilationem. Et quando oppi
 latio fuerit remota: tunc poteris illos administrare omni vice. 3. i.
 et dimidiam cum lacte vt dictum est. ¶ Est alius puluis nostre or
 dinationis valens in omnibus fluxibus post mundificationē cor
 pozis et remotionem oppillationis si fuerit oppillatio. cuius Reci
 pe. coralloꝝ rubeozum. anthere coriandri preparati. se papaueris.
 cornu cerui vsti in aquis rosarum et plantaginis loti. et p̄sca vsic
 cati spodii ana. 3. ii. ossis de corde cerui se berberozum tmnach. gū
 mi arabici draganti. gūmi torrefactorum ana. 3. i. cinini. se nastur
 cii assatorum ana. 3. i. et dimidiam. terre sigillate. se plantag. se ace
 tose. se portulace. ana. 3. iii. cinamomi carabe sandal al boꝝū balan
 striaz rosaz rubearum ana vnciā dimidiā. croci. sanguis draconis
 rasure ebozis ozimi margaritaz. ana. 3. ii. bol armeni assi. 3. vi. succ
 rosati tabulati ad p̄odus oim fiat pul cicotrigonizat⁹: r. ide vrac i
 eibis suis. Et cū sirupis berberoz mirtilloꝝ et citomoz. vel cū aq̄s
 portulace. plantag. aut acetose. et sic de gūmilibus. Valet eī iste in
 omni fluxu vt dictum est: et maxime in fluxu pestilentiali cū aquis
 acetose et rosarum: addendo sirupos rosarum berberozum: vel de
 ribes. et sit quantitas puluis. 3. iii. aquarum vncie. iii. sirupi
 e. iii

Vncia vna. et sic vel aliter continuetur ad placitū tuū. Item facias
emplm̄ sub tali forma. Recipe. succorū berberorū. citomozū et pomozū
siluestris. ana vncias. iiii. succi vne acerbe libram vnam. panis azi
mi vel biscocci assi libram mediā. acetū rubei vini facti vncias
ii. pulueris sanguinis draconis. bol ar. ferre sigillate galliarum im
maturaz ana vnciā vna. balanstiaz. rosaz rubeaz. mirtilloz. cort
andri preparati ana vnciam mediā. anudi. acacie ypoqstidos mēte
sicce. anisi cinini optime torrefacoz. masticis gūnu arabici torrefa
cti ana. 3. vi. farine volatilis molendini. p. ii. vini nigri vncias. iii
oīa optime incorporētur: postea bulliātur sufficiēter vsqz ad spissi
tudinē pul. deinde fiat emplm̄ supra locū dolorosū. Inuenies autē
illud magne opatiōis: et maxie in fluxu pestilentiali. Sed nota q
succū erūt meliores ex fructibus in regione sana crescentibus. Inau
tem fac vt potes. quia per ignem malicia influentie corrigitur.
¶ Notandum est autem q̄ quando dolores puncture et excoziōes
fuerint ab vmbilico inferius: tūc manifestum tibi erit q̄ inferiora
intestina et grossa sunt lesa: et tunc videbis subitam assellationem
immediate post dolorem. et sanguis et rasura non erunt permixte cū
egestionibus siue cum stercozalibus ratione breuis distantie et lo
ci propinquitatis. Cum autem bene consideraueris morbum. com
plexionē. et causam morbi atqz oīa ad hoc pertinentia: et cognoue
ris causam fluxus dissinterici esse calidā: tūc festina in principio cū
mūdificatiuis. Sicut dicit princeps suo tercio. Et cū sciueris q̄ vl
cera sunt sordida: tūc mūdifica cū aqua mellis &c. Sed sapiēter agē
do illud nō debes expectare. quia in principio morbi signa nec acci
dentia non manifeste neqz ita aperte apparere pūnt sicut faciunt in
augmento aut in statu. Et ideo medici docti aliquando decipiūtur
vt ipse nostro vidimus. Et ratio est. qz infirmi in principio nō senti
unt magnos dolores. nec multū conquerūt de morbo. et satis bene
comedūt vsqz ad sex aut octo dies. et nichilominus materia acuta/
mordicativa et venenosa paulatiue et successiue excoziat/ulcerat/et
corrodit: et tūc signa apte manifestātur. Et sic qm̄ medici volunt la
borare: facere nō pūnt ea que fuerunt et sunt requisita. Et hoc ppter
debilitatē nature et fortitudinē doloris et casū appetitus. Et sic ali
qū cōpellūtur dimittere cām et morbū: et accidētibz furiosis intēde
re. et hoc ē maximū periculū. Et vt plurimū illud aduenit propter
inobediētiam stulticiā et auariciā egrotantiū: si veritatē audeo di
cere. ac etiā ppter pessimā/turpissimā/et variabilem cōsuetudinem

mulierum deportantium vinas de medico ad medicos illos tentātes. Et ultra quod peius est: ad medicas domicellas. non volo dicere forislegas decurrunt. ac etiam ad cilliores caliginarios et empericos. siue molendinarios omni die circūflunt et concurrunt. Non autem in hac ciuitate. sed in illis regionibus in quibus partem nostri temporis transiuimus faciunt. Et sic quāuis sint docte et sapiētes: tamen illi truffatores emperi et hominum deceptores per subtiles cautelas illas mulierculas decipiunt. Et ordinant medicinas et receptas: deus scit quales. quia illi nesciunt. Et sic patientes nichil in hoc cognoscentes ordinarie medicantur. Et per hoc medici blaphemantur: quāuis sint docti. et patientes in illis confidere nolunt ratione illozum truffatozum: ex quibus infra aliquid dicitur. Igitur ille qui infirmatur: in principio vt dictum est a doctis ratat consilium. Et cum in principio dissinterie signa materie acute calide apparuerint: tunc festina in mundificatio per clisteria sub hac forma. Recipe. Midei integri: et si libet a prima cortice excoztiati. p. ii. rosatum rubearum lentium ana vnciam vnam fiat decoctio vt scitis. et colletur in vnciis. x. illius collature dissolue olei violati et rosati ana vnciam vnam et dimidiam. vitellozum ouozum numero duo. mellis rosati vnciam vnam. Et in principio appertionis egritudinis administretur cum festinatione longe a cibo. et hoc facias donec locus fuerit bene et sufficienter mundificatus. Et si bis aut ter in die facias dum virtus est adhuc fortis: erit laudabile. quia melius est illud facere et sanare q̄ dimittere totum insimul donec virtus fuerit totaliter debilitata: et postea sine remedio ab hoc seculo recedere et mori. Et quando materia fuerit putrida grossa/vel viscosa que abradendo facit excoziationem: tunc facias clistere cum vnciis duodecim aque oliuarum salitarum sicut dictum est in thenasinone. vel cum aqua decoctionis surfuris frumenti et melle rosato. aut cum aqua piscium salitorum. Et nota bene q̄ non est recedendum a mundificatiuis absteruis aut lanatiuis: donec loca fuerint perfecte mundificata: et q̄ iniectiones in suo regressu appareant absq̄ aliqua alia mixtione. Et si pura fuerit excozatio sine vlcerebus: ita q̄ purus sanguis appareat/ vel q̄ sola rasura intestinalis emittatur: tunc nostra non erit cura de mundificatione neq̄ de absteruione. cum ibi non fuerit virulentia neq̄ sanies. et cetera. Sed solummodo facere debemus clisteria glutinativa et constrictiva sub hac forma vel simili. Recipe. Gummi arabici farine risi. amidi. dra/

ct
ganti ana. 3. iii. farine glandium balanstiarum rosarum psidie añ
3. ii. seminis plantaginis. anthere ana. 3. i. serantur et bulliantur i
quattuor libris lactis caprini ad consumptionem medie partis : et
colletur in vncias duodecim illius dissolue pul' subtilis bol cicotri
gonizati 3. iii. fiat iniecio. et reitetur st fuerit necessitas. Et si eēt
magnus ardoz et fluxus sanguinis: sic facias. Recipe. succi portula
ce. cande equine arnaglose. burce pastoris. ana vncias tres. pulue
ris subtilis bol. sanguinis draconis. masticeis ana. 3. ii. adips pau
nis vncias duas. pul' carabe draganti optime torrefacti ana. 3. i.
mūmie seropulum dimidium: fiat euema. Et cum dolozes essent in
tollerabile s: tunc fiat clistere cum oleo rosato/aut cum oleo amig
dalarum dulcium et adipe renū capre. et vitellis ouozū. Et sūt vez
ba anticenne. Et scias q' clisteria pingnia sedant dolozē eius qui ha
bet vlcus corrosiuū in intestinis suis: sed non sanāt etē. Sūt inq'
alia innumerabilia clisteria a doctoribus ordinata. sed ista pro pau
peribus ad p̄s sufficiēt. Olea ista satis bene quēire p̄t: vt est ole
um mente/masticeis/et citonioz, mirtilloz et rosariū ic. Et conferue
corneliozū sorbarum et rosap citonioz berberozū et de ribes. etiam
citonia pira et prunelle et castanee. Et hec in generali ante cibū de
bent accipi et administrari. Aduertendū est tamē q' in tpe pestilenti
ali medicus semper debet vti fructibus qui fuerunt genitiet nutri
ti in regione non pestilentiata. Ultra semper in mente tua habeas
q' in thenasimone et dissinteria pestilentialibus: sūmsū reme diū est
omni mane capere vnam. 3. bone tiriace cum aquis rosap vel plan
taginis aut acetole Et q' tiriaca sit noua ex tribus mensibus facta
vel cocirca. et si talis haberi non possit: ponatur vñs grānsi boni
opii cum illa dragma. Et sic potest fieri de metridato. quia mirabr
liter iuuant: dñi sunt vere sane/et oplete opositionis ic. Sed q' op
portet medicū multa facere ppter honozē artis et p̄ficiū patientis.
Igitur fiant lotiones in extremitatibz sub hac forma. Red. folioz
quercus. arboris citonioz. radice silicis ana. p. iii. plantagi. rosap
siccap. folioz vitis. calquapetre. virge pastoris corticis spine nigre
ana. p. ii. gallarum aluis ana vncias quattuor equassentur et bul
liantur in aqua pluuiali. + si tu vis vinum stipiticum rubeum: et ex
hoc fiant lotiones extremitatū in mane et ante cenam scdm q' vir
tus patientis tollerare poterit. Et si tu diligis balneum: sic facias.
Recipe. Balanstiarum psidie corticis granatozum. gallarum ana v
rum ana vncias duas. semugteci cinini assī. smwach anthere ana v

cias quattuor. cupul glandium plantaginis. flozum camomille .
 aneti foliozū quercus citonior. ana. p. ii. burcepastozis. tapfi barba
 ti. foliozum mirti ana. p. iii. omnia optime terātur cum vna libra
 alumini: postea bulliātur in vino nigro: si potens fuerit, vel in a
 qua pluuiali vel fontali: si pauper est. et tunc fiat balneū ante prā
 dium vel ante cenam. et hoc prius corpore mundificato. postea ap
 plica emplastrum supra ventrem: vt didum est supra. Et si dolor
 esset in mediis intestinis: tunc habebis ex predictis per superius et
 inferius laborare. Et ex predictis et similibus medicamina rationa
 bilia poteris secundum variationes rationabiliter variare. caleus
 vetus sale remoto lutum segillatum. et coagulum /sive spodiū ab
 auctoribus maxima laude recōmandantur. Ideo stude lege, et vide
 quia omnia masticare non possumus. Sed ista pro exemplo dulci
 ter: vt rogamus accipias. Nunc de dieta breuiter dicamus.

D Jeta autem fluxus disinterici primo sit aer ad temperamē
 tum in suis qualitatibus actiuus: declinans tamen parsi ten
 dens ad frigidum constare eum facit scilicet moderatum, et sit ad sic
 cum declinans. Aer calidus dissoluit materias et fluere facit humo
 res. et sic causat fluxum. Et aer humidus, grossus, et vaporosus, si
 ue nebulosus aut extremaliter frigidus nocēt. Igitur sit locus ha
 bitationis sufficienter luminosus, serenns aer et temperatus: ad sic
 citatē declinās. Et cū sic fuerit iuuat ipse aer in conuertendo mate
 terias ad exteriora. quare potest esse causa diuersionis. Et cum est
 humidus /grossus et frigidus vt dicitur supra et tenebrosus: potest
 esse causa reuerberationis et compunctionis materiarum ad intra.
 quare potest esse causa fluxus vel maioris: propterea q̄ compingit
 materiā ad centrum. Cauent omīno a motu. quia est res festinās
 assellationes: vt ante diximus. quare sua negocia faciant in lecto.
 Et ponant studium in bene dormiendo. Quia vt dicit auicenna: sci
 as q̄ dormire est ex rebz magis iuuātibz ei qui habet fluxū ventris
 nisi esset ex catarro ꝛc. Inanitio, idz vacuitas cibi laudat in dissin
 teria. Quz sere oēs doctores volūt q̄ patiens a cibo p̄ duos dies absti
 neat vt mēbra reddātur anara. Et hoc fiat in principio egritudinis
 nisi debilitas nature vel aliq̄d aliud fuerit impediēs. Gaudisū /leticia
 et iocunditas valde requiruntur et cōueniunt. quia diuertit spūs ab
 interioribus ad exteriora /sive exalare faciunt. quare est laudabile
 audire cantilenas, instrumenta musicalia, et sonos et cantus, et res
 similes que letificant cor et spūs. Quz inter omnia melācolia /ira /et

tristitia, verecundia/sollicitudo et furores sunt valde nocibilia. sed di-
uerfificantur. qz ira furores et melancolia lupina nocent inquantum co-
mouent materias et fluere aut currere faciunt de loco ad locum. Et
sollicitudo/tristitia et timor spūs ad inferiora conuertit. et p cōse-
quēs similiter facit humores. quare materie interius vniuntur et
fortificatur. Et multi omni anno ex salibz moriuntur: ideo caueas.
Coitus in tali egritudine est valde piculosus: vt diximus ante. qd
comouet materias. et multos in hoc pñti āno vidimus debilitatos
et in periculo magno rōne frequētie coitus. Ideo qd deū et seipsum
diligat caueat et De cibis in cō. thenasimonis. diximus tibi qd oīa ci-
baria valde acetosa/amara et salia/acuta/pigra et vnduosa/vel hu-
mida siue lubricatiua in generali sunt nocua. Et species valde ca-
lida: vt piper, sinapiū et alia/cepe/porri et similia. Tū intelligere de
bes qd remisse acetosa et aliqñ parum salita possunt conuenire: vt
sunt granata/ribes et agresta, et sic de consimilibus. Et in fluxu fleg-
matico caue a pedibus animalis: quāuis sit vsus quorūdam medi-
corum. quia omnia viscosa non conueniunt in fluxu flegmatico:
cum possint multiplicare causam morbi. CAnum interdicitur eis
inflāmat et dissoluit: et materias ad superiora rapere facit. quare
nō bibat aliquis in presenti egritudine vinum: nisi cum caliditate
carebit. et si ex illo bibat: qd sit stipticum vinum et vetus rubescit et
in parua quantitate sumptum atqz limphatum cum aqua calibea/
ta. quia si in magna quātitate quis sūperit: non dubitamus quin
pro labore suo persoluatur. Et cum sitis aut caliditas assuerit: bi-
bat aquam ordei cum sirupo granatorum berberorum vel rosarū.
aut cum sirupo citomorum vel portulace/aut acetose. aut cū zucca-
ro rosato scdm variationē materie. Itē aqua decoctōis ordei cū ro-
sis collata et dulcorata cū cōserua rosarū antiqua/vel cū aliquo sirupo
rū pscriptorū: ē potus salubris. Et aq pluuialis aut tōtal optie cali-
beata et cū zuccaro rosato factū bñuenit. vel lac amigdalay factū cū
aqua ferrata et zuccaro rosato iuuat valde. Est ei cibus/pot⁹/et me-
dicina. C Et lac decoctū cū ferro vel lapidibus ignis/ē laudabile: ni-
si fuerit febris aut corruptio humorū in stomacho/vel aliud tale ipe-
diēs. C Itē candarusū coctū in lacte amigdalay factū cū aq pluuia/
li ferrata vel calibea et zuccaro rosato/ē cibz salubris. Vide p apioñ
cō de pipleumonia de cādarulo et Chilitū tractū et cū lacte coctū vt
ples facit i ptibz istis pncipie. et sicut rissū ābo laudatur. Tū
possēt aliq dicere: lac nocet in fluxibz colericis et sellis et. Verū est

butiro nō remoto: sed remota butirositate inuat. qz substātia casear
 videtur frigida s̄. Vel sic facias. Rec̄. aque pluuiat vncias. iiii. lact
 vncias sex cū ferro vel cū lapidibz ignis bulliat ad q̄sūptionē aque
 et collet: et admistretur cozpe nō febricitate. C. Itē acetosa et semē
 ei⁹ portulaca / plātago et rose sicce et sumach atqz agresta cōueniūt
 ad decoquēdū cū tuis cibariis. C. Om̄s fruct⁹ vitupātur: qūis sūt
 s̄riptici. Auicē. qz cū difficultate digerūtur. dicim⁹ hoc hñdo respectū
 ad fluxū. Sed respectu cause faciētis fluxū: bñ aliqui fructus queni
 unt. C. Citonia, mēspile et torbe ac castanee i dissim̄ vera inuunt: si
 ante oia accipiātur: et stomacho ieiuno. sed post cibū et in fluxu opi
 latiuo nocēt multū. C. Passule cū suis arillis in dissinteria intelli
 nali inuāt: et maxie s̄riptice pticipātes cū quadā acetositate. Et pas
 sule pingues ab Auicēna laudātur in cura fluxus epici. Dicit ei se
 rapio auctoritate galiēni. Virtus passulaz sc̄da est q̄ maturat, et re
 soluit resolutiōe tēperata. Et dicit in libro de cibis: qz passule s̄ripti
 ce sūt frigidiores aliis passulis. et dulces sūt calidiores et humidi
 ores. Quare dicit Auicē. et cōsiliator: qz passule pingues curāt flu
 xū lotiūsi sua subtiliatiōe et calefactiōe: et sunt epati amice et ip̄m
 delectāt. Et refert serapio qz in passulis for̄sā est res que laxat: ppter
 suā aggregationē. Et hoc est q̄re posuim⁹ eas maior inuamēti epa
 ti. et ppter eaz aggregationē est in eis s̄ripticitas q̄ta est necessaria
 epati egrotātū. Maturāt ei hñores crudos idigestos: et equāt hñō
 res malos. et tarde recipiūt putrefactionē. s̄ i sua substātia sūt siles
 epi. Sed oibus bñ masticat: passule nō bñ queniūt in oppilatione
 epati a cā calida colerica: qūis aliq̄ dicāt q̄strariū. Qz ppter suā com
 plexionē p̄nt addere in oppilationē qū epar est calefactū: et calida
 materia est vehemēter dominās. Et illud est qd̄ dicit excellens spe
 culatiuus matheus de gradi ad litterā. Si tñ oppilatio esset a cau
 sa calida colerica: nō laudātur passule dulces. qz addūt ad oppilati
 onē et cōuertitur ad colerā s̄. Lege p̄dictū: qd̄ de fluxibus in gene
 rali. et vide q̄ dicta sūt. Sed vt dicit diascorides. Albe passule sūt
 plus s̄riptice. Et qū passule comedūtur sole cū nucleis: cōferūt ble
 ribz intestinoy. C. Qua elixata in aceto laudātur in dissim̄ itestina
 li et rasura ppter suā glutinationē. Sed vitupātur in fluxu epatico
 ppter oppilationē. atqz etiā in stomacali ppter subitā cozi corru
 ptionē. C. Pisces maris p̄nt nocere ppter salcedinē. et fluuiiales sūt
 ter ppter corruptionis h̄pationē. Sed meo iudicio fluuiiales in hoc
 casu sūt meliores: vt sūt trutale petroli: temasi et vandasia et pcha

et siles vt dictū est añ: et comedatur cū agreſta/et decoquatur. vel
cū vino granatorū aut acetola pparētur ꝛc. Carnes ſunt volatiliū:
vt ſūt turdoꝝ q̄ ex nurrillis viuūt, turtuꝝ et p̄dici/ſaſianoꝝ p̄uari
auiū et gallinaceꝝ ſine caponi et ſiliū. Et carnes aialii q̄dup̄dū
laudāt: vt ſūt cuniculoꝝ/ānualiū, edoꝝ et capoloꝝ iuuenū mufoni
caſtratoꝝ, ꝛ aliquū vituloꝝ lactātū et ſiliū aſſataꝝ. Et cū paties bul
lita deſiderabit: decoquatur in aqua calibeā vel ferrata cū ſmnach
citoniis et ſorbis vel caſtaneis, aut ſtiptiſis ꝛ ſilibꝝ Sed notare de
bes q̄ carnes in principio fluxus nō bene cōueniunt: p̄pterea q̄ ad
dunt in materiā p̄pter ſuū magnū nutrimentū: et ſpecialiter dū ſe
bris eſt q̄ſida. Et p̄pter hoc laudauit auiū volatilia p̄pter ſiccitatē.
Q̄ vt dictū eſt ſupra in in principio fluxus debēt abſtinere a cibo p̄
duas aut tres dies donec materia minoret. Et cū neceſſitas cibati
onis aduenit: t̄fic eis adminiſtra cibi cū auata manu. Et cū hoc
feceris: lōge et lōgo t̄pe a coquina recede. Q̄d ſi nō ſufficiāt predicti
cibi propter pl̄ritatē fluxus et debilitatē virtutū: t̄fic erit neceſſariū
cōcedere ex predicti carniꝝ cibaria pauce q̄titatis ꝛ multi nutrime
ti, ſiue plurime qualitatē: vt ſunt oua a ſorbilibꝝ aſcendētia in aqua
rolacea coda. ius carniū et teſticuli galloꝝ nūdū coeuntū. epata iu
uenū gallinaz pinguiū, et cōtuſa caponi/p̄dici/vel ſaſianoꝝ ſiue
mortiria aut geleacee predictarū carniū vel iſtis ſiliū cōfortādo na
turā et reſtaurādo. Et in tali caſu nō erit maſū patiētī offerre oſſas
in vino rubeo ſtiptico: vt natura releuetur. Tamen in principio
caue ne ad iſtū caſū deuenias. q̄ eſt piculoſum et dubitabile nimis
q̄n̄ medicus oīa dimittit vt nature infēdat. Et oīno fugias comedere
aut bibere aliqua tepida. quia relaxant. Sed omnia recipias me
diocriter frigida: vt virtus retentiuā confortetur ide. Et ſi illud fa
cere neſcis: tunc elige calida et non tepida. Panis tuus ſit mediocri
ter azimus oliguomō fermētatus. Et nō erit ſp̄ inconueniens dare
bierā in parua q̄titate pauperibꝝ et aſſuetis ad bibendū b̄n̄ calibeā
tā ſiue ferratā. Et in oībus aliis nō ſcriptis habeis facere iuxta do
ctrinā p̄cedentiū: vt ēdo ſp̄ diſcretionē. ¶ Amplius notare debes q̄
carnes bouine, porcine, et agnine non conueniūt: nec ſpecies calide
carnes ſemicocte vel frigide, piſces viſcoſi/ fructus lubricatiui/ ſiue
ſallaticia/ vina noua/ dormitio diurna/ et equitatio ſupra repletio/
nem/ balnea/ ſuphe/ et exercitia magna/ ſiue coitus. butirum niſi in
clikeri propter exceſſum medicine. Anguille et aqua que in plum
bo reſidet. panis/ biera, et cibaria ex aquis fetidis/ corruptis et ſter/

coralibus confecta ira furoz et tristitia atqz omnia alia in genera-
 li istis similia non conueniunt nec debent vbi illis qui suam sanita-
 tem et vitam diligunt aut custodire volunt. Et maxime in tempo-
 ribus infectis corruptis et pestilentialibus: quando antraces carbū-
 culi et thenasimōes/varioli morbili et dissinterie siue febres pestilē-
 tiales sunt regnantes et dominantes. Tamen non est negandum
 quin diaria et lienteria sint de genere pestilentialiū: sed rarius con-
 tingit. tamen omnes in generali sunt infectiui et contagiōsi. Et
 propter q̄ temporibus elapsis pauperes vidimus mori et perire p-
 pter defectum medicorum et medicinarum: quorum pietas. Ideo
 caritate et pietate moti in honore medici altissimi volumus ordi-
 nare istud presens scriptum pauperibus directum: in quo plura ad
 iutoria continentur: cum quibus deo fauente in suis necessitatibus
 poterunt se iuuare. recurrendo tamē ad medicos expertos. Sed q̄a
 pauperes nesciunt ad quos medicos se dirigere debeāt: ideo viā et
 iter et ad quos ire et currere debeant ne decipiant: docere volumus

Capitulum. x. est docens pauperes ad

quos medicos in suis necessitatibus et infirmitatibus ipsi debeant
 habere recursum: vt bonum et sanum consilium sine falsitate aut
 deceptione inlequi valeant.

Reator generis humani pius et sublimis sua pietate nostre
 c humanitati providere et subuenire volēs illam nobilissi-
 mā et difficilē medicine facultatē eximio medicorū p̄ocra-
 ti scdm Galienū primo: misericorditer puidēs hūano generi tribu-
 it. Scribitur ecclesi. xxxviii. Altissimus creauit de terra medicinā
 et vir prudēs nō abhorrebit illā. Et dedit hoibus sciam altissimū ho-
 norari i mirabilibz suis. in his curās mitigabit dolorē etc. Et q̄bus
 seq̄tur q̄ viri prudētes diuites aut pauperes sui creatorē recogno-
 scētēs nō debent medicinā abhorreere nec deridere: cū p̄ ip̄am corpa
 hūana q̄ sunt ipsius subiecta in sanitate cōseruētur. et a sanitate ela-
 p̄ta siue remota: a d̄pyrriū reducātur tēpamētū/neutrali x̄ro dispōe
 nō neglecta. At appet p̄ galienū i tegui. Medicia ē scia sanorū egro-
 rri et neutrorū. atqz etiā p̄ prinē priā primi. Medicia est scia q̄ hūani
 corpori dispōes noscūtur. vt hīta, sanitas cōseruet: et amissa recupet
 Sed sūt q̄dā viri tā rudis grossi et ebeq̄itellecti atqz bubonici adeo

vt credant impossibile medicū cognoscere corporū nrōꝝ interiora nec
egritudinibꝫ supueniētibꝫ hūano generi vllomodo partē medicine
succurrere posse aut iuuare. Sed istis nobis sufficiat dicere: qꝫ aba
liis nō debēt vitupari. nec cū ipsis litigādū est. qz sua verba sūt tā
corrupta qꝫ reprobatiōe nō indigēt. Et de istis sūt vetule, ebrioli et
molēdinarij, ignari bubones et illiterati et qꝫiles: qꝫ sūt masticātes
sua cibaria et comedētes vt aialia bruta male gustātes: virtutes su
oꝝ cibarioꝝ nō cognoscētes nec pprietates illoꝝ. seipos vitupātes/
malū a bono/nec pitū ab ipito cognoscere nō valētes. Propter enī
malū artificē ars recta nō scādalizet. nec ppter vnū malū religiosū
vel pꝫatorē: tota religio denotissima vitupet. Sed opator inarti
fer ab arte iterdicat. Quare ecclāstici. xxxvi. Dēm ecclā māducabit
veter. et ē cibus cibo melioꝝ it. Et qꝫbus se qꝫt ad nostrū ppositū:
qꝫ paupes debēt eligere medicos in suis necessitatibꝫ doctos, exper
tos et fideles. Sicut dicit damascen⁹ in asforē suis. Ani fideli medi
co qꝫmittēdus est eger: cuius error arti distātia pꝫus sit. Et idē o ma
gis glen: iēdū est vni medico docto et expto fidelit agēti: qꝫ pluribꝫ
medicis iuidis altercātibꝫ et variātibꝫ siue vt de ficiētibꝫ. Quare
dicit qꝫliator Medicamē hodie vnus experiēs: cras vero illi⁹. de
mū terciū. et sic in erroꝝe singuloꝝ deueniet. cū pluralitas scꝫ medi
coꝝ nō fuerit in vnitatē redacta. An eccl. xxiii. An⁹ edificās et vni⁹
destruēs: qꝫ pdest illis nisi labor. Tū vn⁹ medicus solus ppter hu
mane nature pꝫpitudine ad labādū: nō pōt oia emergētia corpo
ri hūano ita discrete discernere necessaria aut puidē: sicut medicōꝝ
plioꝝ et fidelitū maxia turba: dū sūt in vnū gꝫordantes et ad vni
finē vnanimiter tendētes. Sed aduertēdū est qꝫ hūmōi medici debēt
esse viri fideles, sagaces tanqꝫ religiosi et natura prudētes. Sicut
dicit sanonozolla. Oportet medicū prudentē esse natura. Qu cum
medici docti fuerint, exercitati solliciti et diligētes in suis curis tu
uamēta multa generi hūano pꝫtare poterit. Vt vult galien⁹ pꝫost
coꝝ primo Et medico qꝫdē possibile est oīno vt antecedit et resistat
oibꝫ accidētibꝫ qꝫ accidūt nature. Sicut gubernatoꝝi nauis sapiēt
qꝫ timet insultū cōmotiōis maris suple. Et sic reprobātur stultit
ydiote et amētes: qꝫ cū ipsoꝝ capita a fimo sitatibꝫ diuersoꝝ vinoꝝ si
et potuū repleātur et inebriātur: dicāt ebriosos lōgius viuere et in
sanitate remanere: plus qꝫ facere possunt medici docti et expti. Tū
tꝫis illud qꝫedim⁹: respectu pluralitatē. qz plures sunt ebrioli et gu
losi in breui tꝫe et cū facilitate creati. et sic ppter fortē qꝫplexionē et

pessimā consuetudinē aliqui diu viuūt. Tū alii vt refert ille opti-
 mus speculator Jacobz foilimēsis: se iactāt post suas gulositates i
 potationes dū aquā migunt clarā extra parietes: dicēdo se ipos esse
 valde sanos: qđ male intelligūt. qz est ppter indigestionē et nature
 ipotētia nō valētis digerere. Et sic aliq subito moriūtur: vt pluri-
 es vidimus ita aduenire sine qfessione q potū et cibaria oia seculū por-
 tarūt. Contra quos insurgūt sci: dicētes. Lōgius viuūt vt gūius pu-
 niātur. Et alibi. Si qđ moriā in ebrietate: nō est orandū pro ipō.
 Sed illud dimittimus nris altioribz. Et ipsi ebrioli et gulosi sic de-
 tractātes: nō glificētur in suis inhonestis qdicionibz: cū a sacra scri-
 ptura detestent. Eccl. xxxi. Vinū multū potatū irritationē et irā et
 ruinas multas facit. Amaritudo aīe ebrietatis aiositas. impruden-
 tis offensio minorās virtutē et faciēs vulnera ꝛc. Et pauci sunt me-
 dici: quare tot numero nō pūt viuere vt ebrioli. sū ceteri paribus et
 qplexionaliter: medici docti et expti pūt lōgins viuere cū bono regi-
 mine et discretiōe p̄hita ex ipoz scia plus q̄ faciāt ebrioli cū malo
 detestabili regimine. Sed qz medici docti nō pūt fieri nisi cū magnis
 studiis et laboribz inimit. tā in studio q̄ in practica. quare nō mire-
 ris si aliqñ ante suā etatē naturalē moriātur: cū ipsi sint tā de die q̄
 de nocte ad videndū et recipiendū tuas corruptiōes et infesōes: vt
 tuis necessitatibz tāq̄ nature ministri succurrere valeāt. quare eos
 nec despiciere aut deridere debes: imo tener eis recte et fideliter agē-
 tibz/honorē portare: cū ex hoc tibi datū sit mādatū. Sicut scribitur
 Eccl. xxxviii. Honora medicū ppter necessitatē. et ei creauit eū altis-
 simus. Ex q̄bus satis seq̄tur q̄ medici ebriolorū societate et taberna-
 riū frequētationē siue alleatorū taxillatū qsortiū: oino euitare debēt
 cū ex illis multa possint seq̄ scādala. Ut dē eccl. xix. Vinū et mulie-
 res apostatare faciūt sapiētes: et arguūt sensatos. Turpissimū au-
 tē et vilissimū esset medico ebriolo egrotantē visitare: cū i ebrieta-
 te deficiāt sapia/discretio et meōria: q̄ de necessitate in medico visi-
 tante infirmū requiritur. vt p̄ntia/preterita/et futura egrotati va-
 leat euacuare. p̄noticoz primo. Quare ypoq̄ loquēs de medicis i
 artificialibz p̄plateas et loca currētibz nō studētibz: s; se v̄dere vo-
 lentibz/q̄ ex negociis infirmoz paruā estimationē faciūt. Secdo de
 regimine acutorū dicit. Et nō inueni medicos enūciātes deesse in fir-
 moy/qualiter oportuit eos cognoscere illud qđ accidit eis ꝛc. Sint
 ergo memozioli/prudētes, et studentes: sua volumina continue re-
 nolūētes/sicut dicitur. Dportet medicū studiosū esse. qz vita hoim
 f. i.

nostri sp̄is est valde brevis respectu omnisi que facultati medicine
pertinet. q̄ tēpus in quo particulariter est agendū et operandū, est
valde breue strictū et parū. q̄ si quis voluerit ad hoc deuenire, nō
poterit illud facere nisi cum magnis laboribus/exercitiis/et vsu cō
tinuo. aliter scientiam/practicam/ac bonam famam acquirere non
valebit. Et hec fuit intentio nostri patris yporcratis: cum dixit ver
bo primo. Vita breuis: ars vero longa. tempus acutum: experimē
tum fallax/iudicium autem difficile. Agitur medici semper studere
debent veraciter pro salute et sanitate corporis humani vigilantes
et intendentes propter bonum finem: et egrotantium prosperitatē
non querendo vanam gloriā, detraciones aut superbiam. quia &
res inhonesta et vituperabilis medico superbiere, aut fratrem suum
alterum medicum blaphemare propter lucrum/ inuidiam/ aut sup
biam: cum res sint paupertatis et nullius valoris. Ut habetur eccle
siastici. x. Radices gentium superbarum arefecit deus. Cum enim
moriatur homo: hereditabit serpentes, bestias, et vermes. Et eodem
In manu dei potestas hominis. noli extollere te in faciendo opere
tuo et cetera. Galienus enim medicorum princeps nō inuidia motus
sustinebat alios medicos. sicut apparet decimo de ingenio sanitaq̄
capitulo tertio. Aut propter virtutem ipsius et honestatem, aut vt
iplos corrigeret aperiendo errores illorum et cetera. ¶ Et sic medici
emuli detractores et obloquutores, elati, ambiciosi, scientie alicuius
et laudis diminuentes/et detestatores/loquaces/negligentes, et tu
multuosi/luxuriosi: qui domos suorum egrotantium distamāt aut
ad aliquod inhonestum prouocant. Inuidi similiter qui propter pe
cunias aut aliquam vanam gloriā alios medicos fratres suos ini
tuntur distamare: tenentes naturam scorpionis cui scientia medici
ne simpliciter curatiua attributa est/et marti feroci. Quare merito
medici vt plurimum extant moris peruersorum. cōsumeliosi semper
vni contra alterū intumescetes: vt exemplo videre possum⁹. Quia
si vnus aliquā vniuersitatem intret, aut frequentet vt suam sciam
et doctrinam multiplicare possit: imediate videbis omnes in eum
consurgere, nec ipsum praticare dimittent: nisi fuerit doctor illius
vniuersitatis: et illa condicio est vilissima. quia si esset vni⁹ p̄ba
rissimi: libenter de illo biberent/ ex vite aut territorio non curan
tes. Quare ergo non recipiunt illos doctos viros graduatos cū p̄
pter bonū reipublice sint laborantes et fructificantes. p̄pter quod
assero in salutem egrotantium principalius et vtilius habere vni⁹

medicū doctū & fidelē: q̄ plures tales emulos / sup̄bos / et inuidos p̄pter
 rōes p̄dictas. Et vt plani⁹ habet p̄ q̄silia et sauonozolla: lege illos
 S̄z medicos p̄tes s̄t h̄e q̄cordātes et ad bonū finē tēdētes vtilitatē
 q̄siderādo ifirmoz suoz: nulli dubiū q̄n hoc eēt honestū et laudabile
 Sed inuidia p̄mittit q̄rū: vt i cert̄ regioibz vidim⁹. qz q̄n vn⁹ erat i
 frās, alter erat recedēs. qd̄ sit rogo iudica. Sed eccl̄astes. 8. scribit̄.
 Amoz quoqz et odii et inuidie s̄t p̄terit̄. nec h̄nt p̄tē i hoc sc̄to. Unde
 et corda filioz hoīm iplent malicia et q̄septu i vita sua. et post hec
 ad iferos deducētur. Igit̄ paup̄ibz requiritur a talibz medic̄ p̄scrip̄t
 emulis, sup̄bis, et inuidis recedere: cū in illis nō sit adhībēda vera
 fides. sed detēt q̄rere et frequētare medicos doctos et litteratos / ve
 nignos / s̄diles / et studiosos, diligētes, q̄fortatores paup̄z: et nō op
 pressores, inuidia carētes: et nō p̄li deceptores, atqz astrologiā optie
 itelligētes. qz p̄ astrologiā medic⁹ h̄bit iudicare de eē ifirmoz suoz.
 Sicut haly dicit i domo sexta q̄ egritudis dē. Scias q̄ significatoz
 star⁹ ifirmi sumit a maiori p̄te rez ascēdēt, et ei⁹ dēt, et almutē i q̄n
 qz hor⁹ hylec. a domo decia sumit̄ et p̄actica ei oportuna a domo
 septia sumit̄ op̄ p̄hysici et ifirmitas. Hec opinio z p̄tholo. alkindi z
 maior⁹ p̄tis āti quoz sapiētū: et ego i ea q̄cordo. Sed sp̄ i mēte habe
 as qz prima et p̄cipal intētio debet esse circa p̄cipia egritudinis:
 vt in p̄cipio de sensu et s̄lato. P̄hysici z de sanitate et infirmitate:
 prima iuenire p̄cipia. Qd̄ q̄firmat̄ per haly de crisi infirmitatis:
 cū dicit. Et aspice in hoc dies et t̄p̄a cognita. et s̄t ista q̄n luna mo
 uetur ab hora ifirmitat̄ decē h̄dibz / vel. xx. aut. xl. Et a die septia
 infirmitat̄ q̄n applicat̄ ad quartā loci quo erat in p̄cipio infirmi
 tatis. Et hanc viā tenet p̄iceps Autē suo quarto: cū loquit̄ de cri
 si in qua suo t̄p̄e mirabilia vidit̄. Et multoties tātus vir timuit in
 diebz cretici suoz ifirmoz, qz clamādo dixit. Q̄sta timozola signa
 vidimus de p̄fūditate sōni z casu pulsus. q̄re necesse z diē p̄cipii
 egritudis cognoscere: vt deide dies cretici z piclosi a medico digno
 scātur. Quare dicit yp̄e p̄nostic. Z. D̄p̄ozet̄ ergo medicū diē p̄ci
 pii nō ignozare. et i q̄ hora corp⁹ primū habuerit casū cognoscē. et p̄
 ista medic⁹ oia cert⁹ poterit a diplē q̄ s̄t cure n̄cia. Cū albuminar
 diē. Medici idigēt n̄cio astroscia: vt p̄ eā sciāt sui magisteri radi
 ces certissie q̄re oēs medici studē d̄nt astrologiā: vt suā artē t̄dē p̄l
 sint opari z p̄cipia egritudinis idubitatē cognoscē. Sic testat̄ p̄thol
 vbo q̄zagelimo quarto cētilogii. Cū fuerit ascēdēs ifirmitat̄ q̄ crisi
 figure natitat̄. Et nō p̄uenit an̄ reuolutōis ad illā figurā natitat̄
 f. ii.

peffimū erit ꝛc. Et sic debes ſcire qꝫ ptholoꝝ p ꝑriū intēdit vt ſit aſcē
dens egritudiſ ſeptimū natiuitatē / aut finis domus q̄ eſt ſub terra /
vel domus mortis. qz tūc erit abhorrendū ꝛc. Et fuit intentio ypod
qꝫ ſp̄ medicus debeat in egritudinibꝫ intelligere ſiue inueſtigare de
radice celefti. Et habet pnoſtiq. princ. Et ſi qd demū fuerit / etiā cū
illo in egritudinibꝫ res celeftiꝫ ꝛc. Quare arnoldus in pabolis do
ctrine ſcde in principio dicit. Et eſt medicus fidelis et ſapiēs: cogui
tis cognoſcēdis / qñ celerius pōt ſubuenit egrotāti ꝛc. Et ſic medici
ſtudere debēt in annoꝝ mūdi reuolutiōibꝫ: vt inde cognoſcere poſ
ſint. naturas planetarꝫ et ſignorꝫ et eis p̄tinētū. Et ſūt verba cardi
nalis. Camera de gcordaū threologie et aſtrotologie: verbo decioquar
to vbi dicit. Et mortalitas gentiſ / et regnabacua fiſit apud gñificatio
nē ſtellarꝫ duarꝫ / Saturni ſcꝫ et Jouis. p eorꝫ enī mutationē de tri
plicitate in triplicitatē adueniſit accidētia magna. Et qua gñificiōe
ſaturni et iouis parū diximus ante: cuius eſſectus maliuoli decepti
ui et venenofi: rōe ſigni ſcorpionis / et illius dñi ſcꝫ marci mūdū trā
ſierūt ppter tarditatē ſuorꝫ motū. ſicut aſtrotologi dicere pūt: de qui
bus nō eſt noſtrū p̄nſ negotiū. Sed adhuc cauendū eſt ex ipſiſ ſe
mine. Et q̄bus ſeq̄tur qꝫ oibus medicis aſtrotologia indubitanter ſit
valde neceſſaria. qz eſt ſcia quātitatū et motū celeftiū corꝫ in ſe
ac in ſuis eſſectibꝫ vniuerſaliter gñideratiua: vt ea medicaminibus
electis vtatur ſp̄ibus q̄bus luna eſt ḡtēperata planetis et ſub ḡp̄etē
tibꝫ figuris. Quare dicit ptholoꝝ vigelimoprmo centū verborum
Purgatoriſ accipere et luna in ſcorpione vel pilce dño etiā aſcēdē
tis conſucto planeſe q̄ fuerit ſub terra p conſidationē / ſcꝫ p aſpectum
laudabilē. ſi vero conſuctus fuerit dñs aſcēdentis planeti exiſtent
in medio celi: patietur nauſeā / et mouebitur medicina. et in eo nō
mozabitur ꝛc. Et illud affirmat haly abeuragel cp̄. In recipiēdo me
dicinā. Et caueas ne aliqꝫ ſignificatorꝫ vel aſcēdētis ſit in aliquo
ſignorꝫ ruminātū. Qz hoc ſignificat qꝫ receptorꝫ medicine vomet eā
anteqꝫ faciat opus ſuū. Et ſubdit. Et caueas ne ſit luna et dñs aſcē
dētis in quarta domo. qz ſignificat deſtructionē: et ſimiliter i octa
ua que eſt domus mortis. Et caueas ab hac cōſtellatione in minu
tione ſanguinis de vena. Et caueas quantū poteris: ne ſignificato
res ſint cadētes / nec infortunati / nec ſit infortuna appodeata. quia
hoc ſignificat malū magnū. Et caueas ſiꝫ ḡtum poteris ne dñs do
mus mortis ſit in aliquo anguloꝝ: ne habeat ibi poſſe magnū. Et
qñ hoc totū cōſeruabis: habebis de medicina id qd volueri. Quare

ptholomeus dixit. Si quis purgatorium sumperit: luna cū ioue
 existente/abreuiabitur eius opus: et effectus ipsius minuetur. Ver
 bo. xix. Et alibi verbo. xx. Tangere mēbrum ferro: i luna in signo
 illius membri existente verendum. Quare barbitonfozes et cirur
 gici a flebotomia et incisione aliquozum mēbrozum maxime caue
 re debent/ donec luna fuerit separata a signo illi mēbro dominātī.
 Dicit magister iohannes gerson sacre theologie pfeſſor de cōcordati
 theologie et aſtro. Celum eſt velut instrumentū dei glorioſi per qđ
 machina corruptibilis regulariter gubernatur ꝛc. Concordant igitur
 theologia et aſtologia: qđ aſtrozum conſtellatio variatur in in
 feriozibus ad varios effectus: et in hominibus ad varios mozes di
 ſponit et inclināt. non quidem diſpoſitione neceſſaria et ſufficiente
 ſed remota et contingente. Verbo 3. cardi. de cōcordati. Quod ſen
 tit pſalmiſta cum dicit. Celi enarrant gloriā dei: et opera manuū
 eius annunciat firmamentū. Et ideo: in de legibus et lectis venezā
 da eſt aſtologie ſcientia: que celozum meſuras/ eozumq3 motus/
 influentias et virtutes conſiderat. ac per hoc ad contentumplandum
 dei gloriā eiu/q3 glorioſam ſapientiam et potentiam: mentes ho
 minū ſurſum eleuant ꝛc. Quare aſtologia non inconueniēter na
 turalis theologia nominatur Quia ſicut ſuperioz theologia ad dei
 cognitionem per ſupernaturalem fidem inducit: ſic iſta tanq̄ infe
 rioz ancilla eidem ſubſeruiens ad diuine cognitionis introductio
 nem per naturalē rationem manuſcit ꝛc. non libris ſuperſticioſa
 miſcendo/ nec futura omnia de neceſſitate fatali aduenire ſentiant/
 nec terminos aſtronomice poteſtatis reſpectu liberi arbitrii, et qua
 ſidam rerum que ſolum ſubſunt cognitioni diuine ꝛc. Et ſic omni
 bus his viſis vult conſiliatoz atq3 omēs alii preallegati qđ aſtolo
 gia ſit medicis omnibus neceſſaria / ſcilicet in cognoſcendo ſigna/
 planetas et regiones/ tempora anni/ diſpoſitiones celeſtes et terre
 ſtres a quibus egritudines prouenire poſſunt. etiam in quibz tem
 poribus/ quomodo/ et qualiter medicine corpozibus humanis ſint
 adminiſtrande. ſiue applicationes et euacuationes fiende. Quare
 predicus conſiliatoz auctoritate refert: qđ cuiuſmodi eſt medicus qđ
 aſtologiam igtuoꝝat/ nullus debet ſe i eius manus ponere. Quod
 confirmat ſatis ptholomeus cum dicit propoſitione quinta. Opti
 mus aſtologus multum malum prohibere poteſt: quod ſcđm ſtel
 las venturum eſt/ cum eaz naturas preſciuerit. ſic enim premunit
 eum cui malum venturum eſt: vt cum venerit poſſit illud pati. qđ
 f. iii.

sic possumus declarare: cū sciuerimus q̄ debeat alicui aduenire egritudo calida et sicca de natura martis: tunc poterimus ipsum ante aduentum ipsius influentie mutare ad oppositū / scz ad frigiditatem et humiditatem. et sic influentia que deberet facere egritudinem reducet ipsum ad temperamētum. Patet enim ad oculū q̄ possumus impedire adionem ignis ne comburat aliquod combustibile deterrminatū: vt ponendo aquam supra ipsum / vel remouendo ip̄m ab igne. Et sic sapientes possunt dominari astris. vt dicit iohannes de saxonia / scz disponere passum ad recipiendū alio / vel alio modo influentiam celestem. Non tamen possumus simpliciter impedire influentiam celestem predictam: sicut nec combustionē ignis: nisi forma predicta. Et sunt verba ysaac in substantia libro quinto capitulo de febre pestilentiali. Et illud cōfirmat ptholomeus verbo. viii centilo. Anima sapiens ita adiuuabit opus stellarum / quādamodū seminatio fortitudines naturales. Igitur medici vt dictum est semper studere debent: vt egritudinum radices intelligere valeant. Et fuerunt saxonienſis verba alkabicii expositio: cum dixit suo principio. Quia medicus cum errauerit in prescientia infirmitatū / aut curatione / aut in medicaminibus: fortassis erit hoc causa perditōis animarū. Et subdit. Et sciunt q̄ scientia astrozum sit principū scie medicine. Quare oibus rebus mature consideratis: clare oibus sit notum q̄ medici debent esse docti / benigni / et fideles / sagaces / prudentes / et non furiosi / pauperum fauore et honore altissimi visitatores / infirmoꝝq; suozum diligēter sanitatē procurātes / et radices egritudinū / atq; per astrologiā inuestigātes p̄ntia / p̄terita / et ea que facta p̄fuerūt suauiter inquirētes: nō blaphemādo / vituperando / aut detestando predictoꝝ medicoꝝ ordinationes: cum in scia et arte fuerint create et fundate: respiciēdo vrinas egestiones et cōplexiones / tangeudo pulsū / spūsi vidēdo / morbi / causā et accidētia considerādo. et nō scribendo per vrinas solomodo quia est res inhonesta medicis illud facere: et infirmis est pessima et inutilis: cū plures morbi per vrinas non habeant cognosci / aut iudicari. Igitur propter conscientiam medicoꝝ et infirmoꝝ salutem et prosperitatem patientes medicis se offendere velint: vt securius perfectius / et honestius medici valeant ordinare medicamina. Et quicūq; illozum fecerit contrarium: imerito vocabitur medicus. nec patientes in illo fidem debent adhibere. Prescripta pauperibus sufficiant: in cognitione elegantium medicoꝝum.

Ca. xi. de empiricis ignavis et vetulis : et

de truffatoribz bydiotis et deceptoribz: dicētibz se in medicina mirabilia cognoscere: paupes expoliādo, et ipsos p̄subtiles cautelas decipiēdo.

Quā de dimus pauperibus doctrinam in cognoscendo me
p dicos doctos, litteratos, et expertos: vt sine deceptōne in suis necessitatibus et egritudinibus ad illos ire et recurrere possint. Nunc autē folium vertere volumus: demonstrando et declarando illos empiricos et deceptores non medicos: ex quibz oēs regiones/vniuersitates et ciuitates inficitur, diffamantur, et decipiuntur. Et si nobis obiciatur que sit causa nos mouens: cum multi docti viri et experti quozum calciamētozum soluere corrigiolas non valemus: taliter non faciunt? Ad hoc dicimus q̄ est veritas, qz manens in veritate, et pro veritate bellicans: in deo manet, et deus cum eo. Et cum alii hoc nō faciāt medici: tamen de precepto aut cōsilio nostri principis ypocratis facere deberent : et pro veritate scie et pietate pauperum . Dicit autē Seneca. Ambobz existētibz amicis: sanctum est prehonorare veritatē. Hunc est q̄ nos, non inuidia/lucro/aut aliquo maliuolo aimo moti: sed conscientia, pietate et caritate testimonii verum et rectum in scriptis ponere desideramus. Quia plures et illustrissimi viri nostrorum patrum precedentium veritatem huius rei cognouerūt, et in diuersis locis separatim scripserunt. sic pro presēti ex illis aliquid aggregare volumus: vt pauperes tempore futuro nō taliter expoliantur aut deceptantur: veritatē suarū maledictarū cautelarū et maliciarū aperiendo et declarādo. Nunquid om̄s iesum xpm amantes et suos proximos diligētes propter bonum reipublice laborare debēt. et pauperes tanq̄ dei oī potentissimi mēbra confortare, consolari, et supportare debemus: si veritatem dicimus. Christi mādata videte. Scribitur iohānis. iiii. Omnis qui male agit odit lucem: qui autem facit veritatem venit ad lucem et cetera. Et sic vt ad lucem venire possimus: veritatē intendimus dicere. Igitur intelligere debes q̄ sunt quidam viri ab aui cenna dicti tozpidi: et a vulgo medici cognominati, ignari/indocti et empirici / bubones, stulti / et molendinarii, lauarii cissores, siue caliginarii. ac etiam mulieres vetule et domucelle . Et sic de consili / milibus vsqz ad numerum infinitum: omnes in generali dicentes illam nobilissimam medicine facultatem perfecte scire, cognoscere

et intelligere: quod concedimus illis, sine sensu naturali. Et tamē
totum istud genus empiricorum stultorum et venularū pauperes
medicari volentium adhuc nō sciret dicere: panem da nobis hodie.
Quanta stultitia, o quanta deceptio, o admirabilis et incompara-
bilis abusio. o quot / quanta et qualia mala omni anno populo et
pauperibus per istos deceptores et truffatores continue adueniūt.
Deus scit quot et que mulieres per ipsorum medicamina aborti-
unt: administrando medicinas cum sua ignorantia menstruorum
prouocatiuas abortum facientes. Et vbi requiruntur frigida: ad-
ministrant calida. et pro calidis frigida. et cordialia cum laxatiuis
vt diarodō et electuarium de gemis insimul pastificāt in suis pur-
gatoriis. atq; etiam cautius et subtilius in suis maledictis malici-
is agunt: ita q; pauperes et vulgares intelligere nequeunt: depin-
gendo scripta et receptas aliorum medicorum doctorum. Et hoc fa-
ciunt cum auxilio quorūdam apothecariorum cum illis participā-
tium. Contra quos scribitur mathei septimo. Discedite a me omnes
qui operamini iniquitatem. Et sic quando possunt aliqua nomina /
re de rebus notis vulgo et populo vtilitatis: vt dicendo aquas cico-
ree eadē et absinthii: etiam ex oleo mastice laurini et aneti vntione
conficere. et herbas aut scripta ad brachia aut ad collum ligare vel
pitisanam componere. aut sene puluerem pro ventris beneficio ali-
cui sciunt in potu tribuere: tunc pro certo vulgares et paupes istos
stultos / torpidos et empiricos nituntur magistrare. Et apparet
per diuinū ypoocratem pronosticorū primo dicentem. Sed et vulgus
peritum ab imperito huiusmodi cognoscentiū discernere nequeūt
Vulgi autē nō cognoscūt meliōrē a viliōrē. Quare ex talibus reb; /
multa mala insequitur. qz isti populares dū infirmātur male deci-
pūt depositāo suas vrinas. qz credūt q; p dictas vrinas illi truffa-
tores ipsos valeant adiunare: non cognoscendo deceptiones illoꝝ
falsissimorū empiricorū nichil in mundo cognoscentiū: nisi per cau-
telas subtiles quas illi pauperes non valent cognoscere. Et dicunt
mirabilia sicut si essent prophete: dicendo iste est intoxicatus. alter
habet vnum vel duo aut tria apostemata supra pulmonē. alter ha-
bet epar corruptum et putrefactum siue apostematum. alii habent
vesicas supra mēbra p̄dicta vel in corde et iuxta partes illius. alii
in q̄ habent magnas p̄ritates vermicū in vētre / et alii in cerebro: apo-
stemata in ipso. alii vt plurimū sūt sortilegati: a sortilegati vetulis
Et magister iohēs gerson dicit gal' vieilles sorcieres. Et si fuerint

mulieres, de matrice mirabilia dicent. qđ nō est honestū recitare. tñ
 vt plurimū oēs erūt pgnātes. vel si nō fuerint: cum pecunias istis
 trufatoribz attulerint aut pppinauerint, imediate cōcipient ex filio
 aut filia qñ pecunia erit trufatori accommodata. Et sic paupes sp̄ ha
 bebūt vrozēs pgnātes. M̄ p̄ti errores; o ġte subtiles et pessime dece
 pstones, o quāta et innumerabilia latrocinia. Et ab istis tanq̄ a la
 trombus interficiētibz paupes cauere debēt. Quare reuertātur ad
 dñm et talia dimittāt: cū pursi sit latrocinium. Et faciāt illud qđ scri
 bitur apocat. 2. Esto fidelis vsqz ad mortē: et dabo tibi coronā vite
 ꝛc. Adhuc habem⁹ a te q̄rere quō talia p̄scripta possis iudicare. Sci
 mus aut atqz oēs alii docti viri in oibus regionibz q̄ oia tua facta
 nō sūt nisi deceptōnes et latrocinia coopta subtiliter. nō tñ tm cura
 mus de pecunia sicut de hoībus q̄ exinde moriūtur et decipiuntur.
 Recogita tuū factū, et reuere ad dñm. Scribit aut ecclia. xx. c̄p̄.
 Ppobris neq̄ in hoīe mēdaciū: morz hoīm mēdaciū sine honore
 ġgitur noli mētiri. qz veraciter scimus q̄ oia tua dicta a mēdacio
 innascūtur. Vide auicē. q̄tra te loquentē suo primo. Vae significa
 tionis dispositionū vrine nō oportet credere: nisi postq̄ q̄diones
 obseruate fuerint ꝛc. Dicit aut q̄diones breuiter Egidi⁹ roman⁹
 sub illis versibz. Quale, quid/aut qđ in hoc, quātū, quotiēs, vbi, quā
 stas, natura, sexus, labor, ira, dieta. Cura, fames, motus, lauacrum
 cibz, vnctio, pot⁹. Debēt artificet certa rōe notari. Et sic medic⁹ oēs
 istas q̄diones sp̄ debet habere in mente anteq̄ suam alicui⁹ vrine
 declarent aut p̄ficiat. Altera dicit auicē. Oportet ei vt vrina q̄ cōsi
 deratur sit prima vrina q̄ in mane colligitur. et nō p̄maneat t̄pe lō
 go. et nō sit ex nocte reseruata. Quare apte cognoscere potes q̄ illi
 qui precipiūt vrinas medie noctis afferre anteq̄ p̄pleatur digestio
 et cet̄. in vānū laborāt et contra canones. Quod p̄batur p̄ ysaac in
 suo libro de vrinis. T̄ps colligēdi optimū est cū tota in vesica sit
 coadunata et p̄fecte digesta. Qz si aū t̄ps naturale vrina colligatur
 neqz certa neqz bona esse videatur. ġgit recipiat vt decet in mane
 celebrata digestionē. et in v̄rinali mundo et claro tota/ et vna dice
 colligatur. ip̄aqz coopta infra horā sine ip̄ius motiōe medico fideli
 p̄ntetur: nō faciēdo vt mulieres nostri t̄pis faciūt, q̄ tentando meo
 cos de v̄no ad alios vadūt: et medicos veraciter decipe credūt. sed
 in dubitāter infirmos decipiūt. Anus dicit v̄nū: vt eis dulciter cō
 placeat. alter illud negat: vt forte importet honorem. Quod repro
 bat ysaac in suo libro de vrinis: cū dicit. Et ne de loco in locū porte

tur. quia ex deorsatione turbida efficitur et ingrossatur. Et in ve-
 ritate cognoscenda medicus expertus decipitur: ceteri. Igitur in resu-
 nomine pro medicorum honore et infirmorum salute: rogo mulie-
 res ut talia dimittant. quia rei veritatem non intelligunt. Ideo
 plano colloquio propter mala insequentia notum vobis facimus
 quod medici debent videre urinam que in mane colligitur post com-
 pletam digestionem: et non de nocte reservatam / neque de vno vase
 in aliud vas transfundatur: ut multe mulieres faciunt: que medi-
 cis urinas presentant cum suis officialibus: quod turpissimum est et
 inhonestum / et medici docti illud non debent sufferre. Quare dicit
 ysaac. Colligitur in vase vitreo albo et claro. et ceteri. Igitur tempo-
 re futuro honestius recipiantur: et in tempore convenienti cum to-
 ta i vesica fuerit coadunata et perfecte digesta: ut supra. Potest au-
 tem quilibet vir doctus diligenter intelligere: quod brodialia a carni-
 bus semicruda accepta in conservacione sanitatis rationabili-
 ter non conveniunt: cum in illis non perficiatur digestio. nec etiam
 in liquidis multiteris cum primis ebullitionibus non manifestatur
 coloratio: sicut in fine in quo apparet nigredo et ceteri. Et in istis ni-
 hil intelligere volumus: nisi quod sit perfectio aut imperfectio / digestio
 aut indigestio. Quare loco pallegato dicitur: colligi inquit debet to-
 ta / vel semel in vno vase. tota quia melius quam pars actionem natu-
 re significat. Et si multotiens in multitudine vasorum colligatur
 ut quantitas uniuscuiusque actionis vel coctionis intellecta secundum
 fortiozem indicetur. Et cum a corpore fuerit recepta a medico: non
 tardetur inspectio / ne forte ab aere vel alia causa simili ingrossetur
 aut corrumpatur. Et hoc vult avicenna ubi dicit. Et non remane-
 at tempore longo. Idem dicit ysaac in suo de urinis. Oportet ut
 cum a vesica exire videatur antequam ab aere corrumpatur. Sed multi
 ad hoc oculos non habent: ut sunt isti predicti empirici truffatores
 et deceptores qui non curant de urina noctis plusquam diei. nec de ve-
 ne reservata / aut de male collecta. et si fuerit clara aut turbida: vnum
 et idem illis. Quare dicit Galienus pronosticorum tercio Verum
 ignorantia eorum de cognitione: de cuius aptitudine est ut accidat
 infirmo: est plusquam ignorantia eorum de quantitate altitudinis mar-
 ris. Quod confirmatur ecclesiastici. xxxiii. Et a mendace quid verum
 dicitur: divinationis erroris et auguria mendacia et somnia malefaci-
 entium vanitas est. Et sic in suis mendaciis ponunt errores pesti-
 mos inter vicinos et parentes. atque suspiciones mirabiles inter ma-

ritos et vrozēs: vt pluries audiuimus/ cum illos iudicant falsiss
 me esse intoricato et venenatos: qui in veritate nunq̄ fuerūt. Ta
 men multa et infinita mala exinde nascuntur et veniunt. atq̄ su
 spectiones: et forte homicidia: vt ante istud nō tempus aduenire vidē
 mus. Quare sapientes viri qui rei veritatem intelligere queunt: ī
 talibz stultis et ignaris fidem adhibere non debent. Sed pauperes
 et vulgares pazum aut nichil in istis cognoscentes: citius ad illos
 volunt currere /et ab illis consilium petere, plusq̄ ad doctos viros
 expertos et litteratos facere vellent. Et ratio est. quia pauperes in
 scientes sunt tanq̄ animalia fenum electum/ cardones et vticas i
 simul comedentia: bonum a malo/ falsum a vero discernere nō va
 lentia. Ex quibus ypocras primo acutorum dicit. Et laudant et vi
 tuperant. alia laudantes/ alia vituperantes. Et cum scit nomina
 aliquozum medicorum suple dicere: medicus iudicatus est a stultis
 et ydiot/ snple. Et sic ab istis deceptoribz stultis et empiricis/ a mulie
 ribz factis medicis paupes maxie cauere debēt: cū omnia eoz verba
 sint vana. Sicut dz hieremie. vii. Nolite q̄fidere in verbis menda
 cii. Mirandū est asit quō vulgares taliter se decipi volūt. Nūquid
 vidēt tot nobiles doctores tā nobiliter in sacra pagina i butos/ atq̄
 phōs aut altos illustrissimos viros q̄ facultatē medicine cōprehen
 dere nō valēt: quīs sint naturales. Quō ergo sūt paupes tā stulti et
 amētes vt credāt q̄ illi truffatores medici facti fiāt: cū nullā sciam
 habeāt: Sed ppter q̄ de aliquo casu nō dubitāt: et possibilia cū im
 possibili bz sp̄ sanare p̄mittūt. qz nichil sūt sciētes: et p cōsequēs nec
 sūt dubitātes: cū Galienus, ypocras, et Quicēna nō sint in eoz itel
 lectu aut p̄ntia. Isti enī male sunt intelligētes medicina nec ip̄ius
 veritatē sūt insequētes: cū inter oēs artes liberales scia sit difficil
 lima. et q̄ nō pōt sciri nec haberi nisi cū magnis laboribz/ exercitiis
 et studiis cōtinuis: vt refferit Auer p̄rio colliget: cū dicit. Et ideo ne
 cessariū est medico postq̄ sciuerit sūmas q̄ aggregate sūt ī hac arte
 studiū longū. et postea poterit in ipsa iuenire accidētia in materiis
 q̄ sūt impossibilia scribi. Ex quibz seq̄tur q̄ in talibz stultis et decepto
 ribz p̄t: paupes fidē nō debēt adhibere/ nisi qm̄ decipi voluerit. Si
 cut dz luce 6. Nunq̄d pōt cecus cecū ducere: nōne āboi foueā cadūt
 Et alibi hieremie. h. Forsitā paupes et stulti ignorātes viā dñi: in
 dicitū dei sui. Quz istī stulti pauperes decipiēdo veraciter cognoscūt
 intelligūt q̄ ī medicina nec ī egritudinibz aliqd̄ in mūdo cognoscūt
 Iḡt ppter aiaz suaz salutē illas deceptiōes omino dimittant: ne

pp̄ter sua mala dānationē insequatur eternalē. qz tenetur restituere oia illa mala et deceptiōes q̄ cū suis cautelis / falsitatibz / et subtilibus medijs falsiter egerit. Sicut d̄z ysaiē. lb. Derelinquat impi⁹ viā suā: et vir iniquus cogitatiōes suas: et reuertatur ad dñm et c̄. Qz sic decipiēdo paupes et simplices psonas, est corā deo p̄c̄m horribile. Nūquid patiētes ex talibz mori et interfici p̄nt: et pueri sine baptisimo cū matre recedere ab hoc seculo. et alia multa infinita mala. Sicut aduenit ab octo annis in brugis de vno lābarido noiato achilles: qui vni generose dedit vnā medicinā sōniferā: vt cum ip̄a dormiret suā intentiōē posset cū ea facere. et per illā medicinā generosa predicta obdormiuit vsqz in eternū. Cerberatus ide achilles fuit p̄ vicos. Vide si veritatē dico. Et qd̄ erat ille casus a tali truffatore et homicida: Ultra in ciuitate lodonia cognouimus quandā dñam cognōiatā de biaumōt / que p̄ septē septimanas tres medicos habuit: q̄ iudicārit ip̄am nō esse p̄gnantē, sed molaticā. tñ sine finali dederit sibi vnā medicinā mēstruopuocatiuā: et in illa die passa fuit adorsū / et dñā illa die cū puero suo in dño obdormierūt. Uide casū: et cōsidera pietatē. Et tot et tales casus a. xi. annis vidi / mus et audiuius aduenire: q̄ impossibile esset nobis scribere aut recitare. Vide et equita de ciuitate ad ciuitatē: et tales casus / si les sine numero inuenies oī die: in q̄bus decipiūtur paupes. Et p̄ subtiles cautelas corā domibz suis ponit signa / scripturas / et vexilla / siue brinalia: vt stulti ad stultos currāt / p̄mittēdo omēs sanare morbos absqz scia. et sic sicut aues in rhye p̄ ingeniū subtile capiuntur: sic pauperes nichil ī hoc cognoscētes falsiter decipiuntur. Quare nō tñ facimus oibus: q̄ mulieres in piculo aiay suay maxie cauere debent a iudicatiōe brinay a talibz deceptoribz. qz aliqñ sūt p̄gnātes et medici dicūt cōtrariū. et aliqñ nō sunt: et dicūtur ab illis eē. Et ctmus ei tibi q̄ in hoc est magna abusio. qz nō est adhuc viuēs q̄ de certo hoc dicere posset. aliqñ potest aduenire: sed est de raro cōtingētibz. et qñ bñ dicitur de vna: mētitur de altera. Quare medici in talibus iudiciis debēt esse cauti pp̄ter subsequētia picula. atqz etiā p̄pter honozē totius monarche medicorū. Qz illi q̄ in hoc munus laborabūt: plus de honore insequuntur. Quare medici nō tñ mulieribus debēt obedire aut placere: q̄ exinde adueniat piculi aut mēdaciū. Sed illi empici et truffatores ad quodlibet ppositū dicunt eas p̄gnātes esse. et est illis garrulāt de cōplexionibz medicinis / egritudinibz ac si docti viri essent. Et totū qd̄ dicūt non est nisi subtilis

falsitas et purum mendacium . Quod potest immediate probari .
quia si a doctis clericis interrogaretur : nullam rationem ex dictis
suis scirent formare . Adhuc multi urinam calefiunt turbidam : vt
melius iudicent . Et illud a Jacobo sozliniensis vituperatur . Quia
color urine per calefactionem ignis augmentatur : et cruditas huius
rui diminuitur . Et illud confirmat ysaac in suo de urinis : cum di-
cit . Calefieri urinam postquam experit et in vitro refrigererit : illa uerum
le est . Aliquando enim urina exit grossa / turbulenta / cruda / et indi-
gesta ex pigricia caloris naturalis ad complementum sui : que cum
ad focum vel ad aquam calidam calefit : complet coctionem crudi-
tatis que prius nature defuerat : et mutatur de grossitudine in cla-
ritatem , et facit falsam significationem . Quare medici in hoc cum
discretionem sapienter casum debent ponderare . quia multoties uri-
na est tubea : et egritudo est frigida . vt in ydropisi . et aliquando est
alba : et egritudo est calida . vt in frenesi et cetera . Etiam magni ver-
bum est et notandum : quod multi calefaciunt corpora sua accidentali-
ter : et urina demonstrat caliditatem . et tamen medicine requirun-
tur calide . Nunquid per exemplum / stuphe / balnea / et medicamina
calida / equitatio / labor / et vigilie / ira furor / nauigatio / unguenta ca-
lida / olea calida et species calide / vna potentia / crocus / et reubarba-
rum / siue casta fistula . et sic de consimilibus habent omnia urinam
imutare / calefacere et rubificare siue tingere . Et contra potatio a-
que / comestio herbarum frigidarum et crudarum / poma / pira / pru-
na / papauer . comestio limonum et aliorum similium frigidorum . vt est
usus lumbarum . potus frigidi cibaria frigida / et complexio frigi-
da . etas consentiens / sexus femineus . et sic de aliis : que oes habent
urinam discolorare / crudificare : et pro maiori dealbare . Et sic isti
deceptores qui non cognoscunt ista predicta / nec centum similia : de
urinis garrulant / prophetizant et metiuntur res infinitas : ex quibus
totum faciunt tremere mundum . Et pauperes sine periculo existentes
tantum per sua mendacia faciunt tremere : quod citius suas tunicas
vellent vendere antequam ab illis sine medicinis recederent . et sic pau-
peres decipiuntur . Et denscit quales medicinas et que medicami-
na ordinat et administrat : propter plixitotem dimittamus . Sed equita-
loca diuersa : et si vis videbis mirabilia ex istorum deceptionibus . Et cum
medici docti et experti illos errores vellent corrigere : sic pauperes et
vulgares sunt adeo simplices quod dicerent hoc ipsos per mala inuidiam
facere : occasione istorum stultorum scie . quod pauperes et vulgares iter illos

truffatores et doctores peritos parua aut nulla faciunt difficultate. Sicut dicit yprocras primo acutorum. Qui ergo ea dignouerit, ptilis/na videlicet et sirupum aquam quoque mellis et hmoi, et ille a vulgo notabilis medicus habetur qui insipiens est et stultus scilicet, ut sapiens medicus iudicare putatur. Igitur omnes deberent illos expellere et reprobare propter sua opera: cum medicus primus pater yprocras eos reprobat. Et post Galienus Auicenna et omnes sequaces. Et si vis de urinis amplius habere: vide librum ysaac ad longum Auicennam et Egidium romanum et Sauonozollam et alios doctores qui de urinis tractarunt. et per illos videbis clare et aperte falsitates et deceptioes omnium talium truffatorum. **C** Amplius dicere volumus quod medici non debent secundum predicta neque secundum doctrinam nostram precedenti medicamina ordinare neque receptas scribere per solam visionem urinae: ut isti truffatores faciunt, quia impossibile est videre totum ubi non est nisi paruissima pars. Urina autem est pars superfluitas corporis minima respectu egestionum/suorum, et spumata. Igitur per urinam non est dandum iudicium totum. Quis enim per urinam solam testis spiritus perfecte cognoscere pleuresim veram et differentiam lateris vel loci: vel non veram et suas differentias. vel per urinam ptilisimam, aut empiriam et eorum differentias. vel peripleumoniam: nisi putentur sputa/scaetiones: et quod pulsus tangatur et febris consideretur et loci patientis dolor. Similiter de colica passione, de egritudine melancolica. de omnibus speciebus lepre et ipsarum differentiarum. de febribus compositis siue sunt terciane/quotidiane/vel quartane/vel sint continue simpliciter vel interpolate. duplicate vel triplicate. et sic de similibus. Similiter est de genere gutte et speciebus eius. Nunquam veraciter dicitur quod aliter sit in artetica quam in sciatica aut ciragra vel podagra: et aliquid iudicatur a sanguine: aliquid a colera. et ut plurimum secundum Auicennam. a legmate et tu cognoscere potes differentias causarum morbi et accidentium. et totum non potes facere per urinam. Similiter de apostematibus epatis melancolicarum et stomachi vel splenis et de ipsorum ventositatibus et oppilationibus. et de malis complexionibus illis membris aduenientibus. Etiam de pestilentia cum urina in ea apparet sana: ut supra dictum est de signis pestilentie. De apoplexia subeth. aut litargia: ut ab aliquibus diebus certis vidimus de una muliere quae dormiuit per quatuor dies: deinde obdormiuit in domino. Et de omnibus fluxibus ventris speciebus et de ipsorum differentiarum. atque etiam de tussis et reumate: et de suis differentiarum. de retentionibus menstruum et eorum abundantia. de eorum speciebus. et de suis qualitatibus. Et maxime de pulsu omnium istorum/et egestionum/ de sudore/de

vomitu/et de sōno et vigiliis. de hora vt dictū est in principio egritū
 tudinis. de diebus creticis: dt dietis et cibariis et de eozū vlu. Etā
 de porisimis et circumstantiis. de complexionibus / regionibus / et
 etatibus. de tēporibus anni: sub quo signo incepit egritudo/et ad q̄
 loca applicat cretici dies. ad fortunū vel infortunū. Et sic de ali
 is simili bus que oī die ad practicantes ad manū paratā requirūtur
 sine quibus boni nec mali medici sine infirmoz p̄sīa et eoz inter
 rogatione nō possunt verū iudiciū habere/nec medicinā recte egritū
 tudini ordinare. Quare nō me mordeāt inuidi: si rei veritatē dico.
 Fui ei plixus: sed materia est tā ardua cū tangit corpus et aiām ge
 neris hūani: q̄ oia req̄sita ad istud p̄ns negociū in mēse tibi scribere
 nequirē. Et certe tot et tāta mala exinde sequūtur/q̄ patiētes nesci
 unt ad quos debeāt ire. Igitur medici docti videāt suos infirmos
 et si pauperes sint: faciāt dei amore qui oim est retributor. Et si fue
 rint diuites: ipsos faciāt rōnabiliter soluere. At dicit consiliator.
 Si fuerit gratis: nil confert vtilitatis. Atq̄ etiā infirmi dimittant
 illam stultissimā consuetudinē et inutilem vrinās deportando de
 loco ad locum: et de medico ad empiricum vt faciunt. Est autē res
 inutilis et nullius valoris. Quid tibi prodest q̄ truffator ex vrina
 tua magnum tibi faciat mendacium? Nunquid melius / conuenien
 tius et vtilius esset egro medicamen recte ordinatum habere prele
 tando seipsum medico fideli et experto: q̄ vrinam suam stultū igna
 ris et truffatoribus mittere. et forte cōsiliū sue mortis habere. q̄a
 a stulto sapientia non procedit. Sicut dicitur ecclesiasti. xxi Labia
 imprudentum stulta narrabūt. Et puerbiorum. xxvi. Lingua fa
 lax non amat veritatem et cetera. Dicit autem Buerroys: q̄ multi an
 tiquozum hyspanie vanagloria moti fuerunt in ordinando diuer
 sa capitula: querendoq̄ extranea vocabula. huius autem rei diam
 nec iter querere volumus. Sed clarius et vtilius q̄ potuimus scri
 psimus / lotinogq̄ cōmunitiori et faciliiori. vt pauperes omnes legere
 intelligere et cōprehendere possint. Tamen forte aliqui empirici ī
 uidia moti / nobis inimicabūtur. Sed nobiscum in adiutorium sit
 ille cuius amore et honore pauperibus egētibus istū p̄ntem tracta
 tulū benigne cōposuimus. Quare dictos pauperes rogamus: q̄ in
 stulticia malicia / aut superbia nō taliter inuoluātur aut sepeliātur
 nec q̄ medicos post istud tempus amplius velint tētare: vrinās su
 as mittendo / nec receptas suas requirendo. Sed sic faciāt: demor
 strēt vrinās suas in priā die egritudinis si possint: et seipos p̄ntēt
 g. ii.

medico vt cognoscat etatē; cōplexionē et cōsuetudinē. et q̄ cōiē dūret
 t̄p̄a morbi cām ipsius et fortitudinē nature p̄ ipsi⁹ pulsū: vt possit
 egritudini medicinā rectā ordinare; cām remouere; et accidētia mi-
 tigare iuuatā administrādo. ⁊ nocētia remouēdo. Et p̄ ista media
 habebis meli⁹ cōsiliū; vtilius remediū et queniētius regimē ī breui
 t̄p̄e a viro docto ⁊ exp̄to in vna hora plus q̄ h̄c posses in decē diebz
 ab empico et ignaro: p̄ vrinā sic de vno ad aliū corēdo et stultissime
 currēdo vel deportādo. Tñ forte aliq̄ q̄rere vellent a nobis q̄ fuit
 causa hui⁹ tractatuli cōpositiōis. ad hoc dicim⁹ q̄ caritas. Itē forte
 vllēt dicere q̄ nobiles/docti et illustrissimi viri fuerūt añ nos qui
 talia nō scripserūt: maiorē cōcedim⁹; et minorē negam⁹. qz plures do-
 cti viri substantiā hui⁹ p̄ntis scripserūt sep̄atim in diuersis volumibus
 vt patet p̄ auctoritates p̄allegatas. nō tñ tñ in vniū reduerūt actū
 ab vno solo cōpilatū. Igit̄ paupes teneāt rectā viā sapiētis ⁊ doctos
 viros imitādo. et trūcatores et deceptores tanq̄ inimicos interficiē-
 tes fugiēdo. Et cū patiēs a lōge fuerit distās ita q̄ medic⁹ nō possit
 eum visitare: mittat vrinā receptā t̄p̄e queniēti vt dictū est in auro-
 ra; et in vase mīdo reseruatā cū bono regimē phabito die p̄cedēti.
 Et hoc p̄ discretū officīū cognoscentē patiētis et egritudis et accidēt-
 iū p̄ntia ac p̄terita medico enarrare valēt: cū liētis scripti ⁊ vere
 declarātībz diē et horā accubitus egritudinis. etatē cōsuetudinē ⁊ cō-
 plexionē. regimē siue dietā; loca dolorosa; vigiliās et sōnū egestiōis
 vētris bñficiū; et sputi facilitatē; tussim vel inflationē et appetitū/
 sincopin. singultū et sāguinis fluxū nariū aut mēstruoz; vel ip̄oz
 restrictiōē aut emorroiday sicut ⁊c. et sic oia ista cū discretōe scripta
 medico fideli debes accōmodare post visionē vrine: vt securi⁹; me-
 lius et p̄fecti⁹ in salutē egroti possit queniētia ordinare: et nocentia
 cū medici cōpotētissimi auxilio diligētē expellere ⁊ remouere. De
 empicis ydroq̄ et domicellis medic⁹ festināter factis dicta sufficiant

Ca. xii. de apothecariis fidelibz quibus in
 firmi et pauperes in suis necessitatibz; suas receptas debēt offerre .

ꝛ rebz aut melioribz et queniētioribz mediā ī curatiōe suoz
 egrotātū: est bonos; fideles et doctos apothecarios habere
 q̄ in sua arte cū diligētia et discretōe sollicite et curiose sint
 attendētes et vigilātes: nō vniū; p̄ alio de se ponētēs. nec scripta aut

aut ordinatiões medicorū doctorū nullomō sint augmētātes aut mi-
 nuētes. sed multi faciūt hīri. Quā recepte ad illos veniunt: infir-
 mis medicinas et medicamina a doctoribz porbiata xpīnāt et admini-
 strāt. et postq̄ bonū et laudabilē vidēt ilēq̄ effectū: tūc vt glientur i-
 firmis vadūt dicē: dragmā vnā medicīe doctorū addidisse. Sed cū
 patiēs ex medicīa debilitat: tūc facta fuit medicīa vt i recepta ḡtine-
 tur. Sūt et alii apothecariū q̄ sua noia dēciare nescirēt: tñ oī die vti-
 nas respiciūt et medicīas de se cōponūt: vt plures nrō tpe vidimus
 qd̄ est incōueniēs et illicitū. Sūt itē alii apothē. q̄ ex insido corde
 tā male disponūtur: q̄ qñ recepte ad illos bñ, canonicē, et recte ordi-
 nate veniūt: tūc ppter cautelā subtilē et maledictā cōsciam imedia-
 te garrulare/detrahēre, et falsiter mētiri incipiūt: vt patiētes a docto-
 ro et fideli medico extrahāt et remoueant. Et hoc ē vt ad alii em-
 pericū, stultū, aut forte latrūculū: istos pauperes i firmos casū non
 cognoscētes re faciāt. Et ideo ab istis sicut a latronibz fugiendū ē.
 nec patiētes cū illis debēt querere. Cōtra quos dē luce. 6. Anaq̄qz
 arbor de fructu suo cognoscitur. neq̄ ei de spinis colligūt ficus. Bo-
 nus hō de bono thesauro cordis sui pfert bonū. et malus hō de malo
 thesauro pfert malū. Tūc bñ et fideliter sic pūt facere: qñ vidēt re-
 ceptas a truffat/empiricis/et mulieribz et ppli deceptoribz veniētes
 in q̄bus vt de^o scit nō est ordo/rō/nec mēsurā: imo vt plurimū egri-
 tudinibus/cōplexiōibus/et patiētibz ille ordinatiōes sūt irōnabiles
 nociue, male: et forte venenose. Tūc oibus his visis et fideliter ac
 recte masticat: apothecariū docti et fideles debēt bono et plano mo-
 do illis i firmis patiētibz/aut nfcis veritatē calus et recepte dicere
 et ex periculo insequeti bono animo illos fideliter informare. atqz eti-
 am debent predictos pauperes ad alios medicos fideles et expertos
 sine malicia aut fauore cōducere et dirigere: vt ipsi tanq̄ dei mēbra
 existētes nō expoliātur aut decipiātur. Quācūqz fecerit hīri: i sine
 punietur. Et habetur eccl. xxxiii. Qui offert sacrificiū ex substātia
 pauperū: quasi q̄ victimat filiū in cōspectu prīs sui sc. Igitur apo-
 thecariū bene et recte agant. et nullomodo deceptores ppli aut istos
 truffatores sustineāt. Et cū hoc fecerint: exinde bona et laudabilis
 surget illis fama lucrū, et glia. Sicut dicit iohānes in epistolis sur-
 is. Qui diligit frēm suū: in lumine manet/et scādalsi in eo nō est. Et
 q̄ nō diligit manet in morte. Ite apothē. suos frēs diligāt: et illis
 medicinas a doctis veraciter ordinat sine deceptōe aut colore mini-
 strent. Et q̄ hīri fecerit: imerito apothecarius noīabitur. imo debe-

ret dici consentiēs in malicia/adiuuās in deceptiōe. vel forte latro-
cinii pascificus/dñi suple errozē aut maliciā dignouerit Sed sūt ali
qui q̄ se excusare volūt: sic dicētes/q̄ illi pauperes + infirmi ista me
dicamina petunt et desiderāt habere: cōcedimus q̄ illa petūt. qz cre-
dunt per hoc iuari: et q̄ sint medicine bene et recte ordinate illos
in suis egritudinibz sanare valētes. Quod nichil in talibus pauperēti
hoīes cognoscūt: vt dicit ypoctas. Vultus nō cognoscit peritū ab ī
perito/nec doctū ab indocto. Et sic a malis et nequissimis personis
faciliter possunt decipi. Sed debes scire q̄ qm̄ illi pauperes maliciā
et deceptiōē istoz stultoz empiricoy et talis apothecarioy mate-
riam adiuuantū recte intelligerent et cognoscerent: et q̄ ille medi-
cine essent male ordinate et contra canones scripte: in vero iudicio
conscientie credimus q̄ tales medicinas non vellent emere/soluere
aut recipere. Ergo quomodo posset aliquis (salua cōscientia) nega-
re quin agentes, consentiētes, et participantē: in pena deberēt par-
ticipare. Igitur qui talia agunt et faciunt: ab illis tanq̄ a peccato
mortali abstinēant et declinent. quia ad restitutionem tenentur.
Sūt inq̄ alii apothec̄ q̄ mirabiliter exteri⁹ suas apothecas ordinate
et depingūt. et cū recepte ad illos veniūt: de meliori ciuitate habebūt
Sed in re veritate credo q̄ medicinā aliquā ex plurib⁹ faciūt vnam
verbaliter. qz si fuerint plura ingrediētia i recepta scripta/et vni so-
lū habuerit: nulli dubiū si fuerit pecunia totū captū erit i olla. Si
cut vidim⁹ in vna ciuitate de quodā frustra apothec̄ q̄ faciebat oēs
medicinas laxatiuas p̄ oībus veniētibz: et tāmō ponebat electua-
rifi de succo rosar. et sua malicia detecta: expulsus ē a ciuitate. Tū
supra ollas et fialas noia electuarioy, cordialitū, et laxatiuoy oīum/
atqz aquay vsualitū notabiliter + ordinate erāt scripta. nichilomin⁹
parū aut nichil erat infra. Et cū argentū veniebat: nichil ei deficiebat
Et certe nescio si de numero istius posses aliquos inuenire. Et vlti-
ma qd̄ melius est: defectu medicoy/apothecarij plurimi eoy vices vo-
lunt suplere et vrinās videre/magnāqz grauitatē tenere/et medici-
nas cōponere. Et sic nichil deest qm̄ apothec̄ talis adest. De quo ad-
positū refert philonū q̄ de distind. li. 4. Scio ei hoiem q̄ adhuc vi-
uebat dñi hoc scribebatur: q̄ duas vncias diaturbitū assūpsit p̄ fatu-
m famulū apothecarij illas requirentē loco duay dragmar. No-
ui etiā alii cui per fatum apothecarij ministrata fuit medicina: cū
qua tantū asselauit q̄ vltqz ad mortē prexit. Quare ab istis apothec̄
tunenibz nō parū elatis/nullomodo pūsis: sed satis supbis totū fa-

cere volentibus: medici cauere debent. qz semp octm habere debent
 ad eoz cōpositiones et cōfectiōes; ppter eoz fallitates/stulticias aut
 errores. qz multotiēs nō cognoscūt libros cōueniētes, nec ipsos in-
 telligit. et forte nescirēt dicere ad nos: quid significat, ad romanos
 Quare dicit sauonozolla. Et ideo oportet medicū sp habere notici-
 am gr̄itaz p̄p̄ cōpositaz. Cū cū primū ad aliquā apotecā puenit
 in qua praticare sperat: debet excutere modos cōpositōnis medica-
 minū. Nā diuersi diuersa agūt: ad qd pauci mōdici, suple respiciūt
 quos nō velis imitari. Nunq̄d plures medici tpe lapsū inuenerūt
 apothecarios ponētes lilifagū p eupatozio. + reupōticū p renbarba-
 ro. et radicē briome vel genestae p ambobus p subtiles sophisticati-
 ones. Quare cauendū est sp a talibz. Etia sunt modi variū + diuersi
 cōpositionū medicinarū: ex quibus longū esset recitare. Et clare vi-
 dere potes p nicholaū mesue: et antidota alioz doctorū Et qū medi-
 ci scribunt bñi scdm suā intentionē/ aliud longe ab intentiōi ordi-
 nantis apothecarij infirmo admistrat. vide ergo cui pderit: medi-
 co aut infirmo. dico tibi medico non honore, nec infirmo salutem.
 Igit̄ esset valde cōueniēs qz medici frequētārēt cū apothē. et viderēt
 ordinationes et cōpositiones que in vsu cōponūtur et cōficiūt-
 tur scdm apothecā: vt suas intētōes pfectius et securius possent ad
 implere. Qu nullus ē adeo pfectus in aliqua arte qn aliquū deficiat.
 Vidim⁹ ei alias apothecā doctū lōdoniis/ et bñ dispositū: in cuius co-
 mo superuenit quidā curialis desiderans semina cartapu. confecta
 ad quantitātē triū vnciaz. et apothecarius nichil mali cogitās tra-
 didit ei: et cū ipsi recessit. ex infra tridū ex illis factū dedit cuidā
 generoso qz quasi vsqz ad mortē assellauit: et ille bonus apothecari-
 us ex hoc in magno fuit periculo. Itē vidimus aliū apothecariū
 qui dedit rē nō p p̄nti noinatā famulo cuiusdā generosi: quē gene-
 rosi habuimus in cura ex febre terciāna. Et cū aliqui de domo sua
 ipm viderēt sanū: in suis bzodialibz posuerūt illā rē maledictā: et
 subito ipm interfecerūt. Tūc captus fuit famulus: q dixit qz domi-
 na vroz generosi illius hoc fecit. Fuit adducta corā rege henrico: q
 dedit eam alteri marito. et sic transiuit materia. Quare boni et fi-
 deles apothecari nunq̄ deberent aliqua medicamina naturā vene-
 nosam habentia alicui petenti tradere/ nec accōmodare. quia p hoc
 possent esse causa homicidii per suā ignozantiā: cū maliuoli animi
 in malicia vt plurimū sint vigilātes. Sūt inq̄ alii apothē. q susti-
 nēt p̄dicē empicos et in sua malicia p̄cipāt: et eis admistrāt re-

ceptas et scripta medicorum doctorum. Et per hoc decipiunt populum ad eos venientem. quia ordinant et depingunt illas receptas: et pauperes credunt quod ab illis ordinantur aut scribantur. et si ex illis bonus eueniat effectus, hoc erit a casu aut fortuna. Etiam illi apothecarii aliqui componunt medicinas truffatozias per preceptum illorum empiricorum et stultorum: cum quibus abo maliciose pauperes decipiunt. Sicut alias vidimus de duobus quod ex vno consensu faciebant de puluere zinziber zuccara et foliis auri vnam medicinam cordialem. et vendebant vnicuique per corona. Vide quanta erat deceptio. Sunt itaque tot et tante alie deceptiones in talibus empiricis et apothecariis oculis: quod dies non sufficeret ad diuindiam partem ipsarum deceptorum declarandam. Tamen aduertendum est quod iusticia ad hoc oculos deberet habere. et manus apponere. sicut in pluribus locis faciunt: in quibus omni anno duo medici et duo apothecarii iurati. cum aliquo a iusticia ordinato omnes opellas et apothecas visitant. Et omnes aque sirupi aut electuaria. olea. pulueres. et composita atque omnia vsui apothecariorum conuenientia visitantur et probantur. Et quodquid mali. corrupti. aut male compositi inuenti fuerint ab opella picitur aut comburitur: et non iurati. Quid enim nobilius et corpore humano? Nihil quid circa omnes artes mecanicas ponitur custodes et iurati: et tamen omnes possunt videre et clare cognoscere ad oculum quando calige. tunice. aut panni bene et recte fiunt. Et sic de omnibus aliis artibus mechanicis. Sed in arte apothecariorum non potest sic fieri. quia pauci in hoc sunt cognoscentes aut intelligentes: ex quo maior sequitur periculum. Quia multi sunt iuuenes apothecarii pecuniis carentes: totum facere permittentes. et per suam superbiam medicos laudant et aliqui vituperant. ac etiam suos magistrorum apothecarios. et nichil sciunt. nec aliquam bonam medicinam in suis apothecis habent: nisi in parua quantitate. Et quando recepte ad illos veniunt: tam rethorice loquuntur et poetice sua verba pronuntiant: quod pauperes in illis maiorem sciam credunt esse quam in doctorum. et forte per illos multoties decipiuntur. Et si fuerint in receptis aliquae medicine quas in suis apothecis non habent: creditis quod ad alios bonos apothecarios vel suos magistrorum vel sent ire: non. Quia forte totam receptam ex vna olla terre optime scient componere. sed hoc erit male. Et credimus quod ex hoc in vniuerso omni anno multa et peruersa mala contingunt. Quod vidimus a triduo. Annis in diuersis locis et regionibus testamur: quod impossibile nobis sit omnia narrare. nec volumus. sed caritative ista dicimus: ut pauperes ab istis tanquam a latronibus homicidis et interficientibus caueant.

Et sic paupes discrete eligant apothecarios fideles et clericos scientes itelligere receptas et sua synonyma. et quod sint assueti: pauca loquentes et veraciter operantes. non vniuersi medicorum glorificando: et alium deprimendo. sed amicitiam iter eos tenendo/bona verba transferendo et veritatem medicamentorum et receptarum dicendo. et quod sustineant predictos paupes: non excedendo in precibus suarum medicinarum. sed rationem omnibus beneficiis cum mediocri lucro spectant. et recipientes medicinas dulciter et benigne aliquando videant. Ipsi sunt apothecarii quibus paupes consulantur et suas receptas offerre: ut iuste et recte vendicant a medicis ordinata possint habere et fideles obtinere. ut per ea sanitate consequi valeant cum auxilio medicorum altissimi omnium debitorum almi siderum.

Quod piissimum et misericors deus in conspectu libere ac omnium creaturarum conditor immutabilis et mansuetus omnium bonorum largitor optimus et ineffabilis sua gratia suorum condore lucis eterne: ad ipsorum cultum ac honorem meum pauperum lumen tenueque ingenium ad scripta paginam adduxit et direxit: cum quibus non merito humilissime animas affectat ipsorum largitorum felicitatem eternam: quam consequi non valeo nisi bonis fructuosissimisque operibus cum caritate fiat. Igitur cum ocio vacare cunctaque huius mundi redam intentione mecum reuoluerem et fragilitatem nature et errorum in mente huius lacrimabili: cernens et considerans deceptores latrocinia et scelerates cum quibus nobiles diuites: et precipue paupes a tempore longo sub umbra et umbrilla nostre facultatis medicarie optime pessime decipiunt. multique sunt confessione mortui per quosdam ignaros forte empiricos: non medicos: sed verum medicos cum apothecariis predictos sustinentibus et suas receptas truffatozias faciunt. atque etiam non minus vetulas sortile gas forte vel domicellas agere candentes et regas purissime puellas facultati medicarie nuncupate. Et quibus rebus pua aut nulla sit estimatio sine iustitio: quis in mei gloria ad penam sit res cum quod propter ledit decipit et ex poliat per cautelas deceptores et subtilia media predictorum truffat. Et ratione ipsorum medici docti et experti canonice operantes. atque apothecarii fideles: quos ad bonum finem propter dei honorem tendunt: sibi causa diffamant. Quare omnes quibus bonum reipublice et utilitatem per totam christianitatem vult habere regem et sub principibus gubernare: per sua gloria de veri iudicis honore debeat in hoc recte et fide liter puidere: ne in prolo tanta abusus et deceptio fieret. Quod omni die latrones et deceptores maliciose agentes per iustitiam capiunt examinant et puniunt: Et aliquando pro solo malo et furto manifesto suspensus et per legem mortuus. Quid ergo dicendum erit de illis quod omni die decipiunt paupes et diuites per cautelas. atque etiam per huiusmodi cop adiutores nichil in arte itelligentes. Et per hoc forte mulieres abortifit infirmi mortui. quod bibunt hoc quod creditur esse verum egritudine remedium: et res sanam venenum et forte

mortiferū vel laetocinū . et viderit medicinas tiriacā et siles de^o scit
q̄les . Ob quā cām i iesu noie ⁊ paupū pietate oim medicop monar
cha i eos deceptores ppli iurgat: et adberā iusticiā voce exclamet in
cessabili . et q̄ recte ⁊ iuste examinet abiqz vlla malicia aut inuidia p
vitos dotos ⁊ exptos . et q̄ dodū iueient: p talibz recipiāt . Decepto
res autē ppli q̄ falsitate ⁊ malicia vtiūt: iusticia puniāt ⁊ a gregatōe
gētū expellāt: cū sit vbi scriptū de male agētibz . Deleant de libro
vitiētū: et cū iustis n̄ scribāt . q̄re os p̄dicatores q̄ sūmi existūt phi ⁊
vitate hui⁹ re i p̄phiam naturalē itelligē p̄nt ⁊ q̄ toti⁹ boni i veritate
dicēda sūt p̄motores: ex talibz rebz i suis p̄dicatōibz rogam⁹ pietate
paupibz vritatā demonstrare . Q̄ta res existit admittē ymaginē ad
dei similitudinē creatē p tales empiricos deceptor . Et de istis nō curam⁹
quis gnōsi diuini et paupū rectores vt plurimū a talibz decipiāt .
sed n̄ dubitam⁹ si post mortē reuerterēt qn ex talibz deceptoribz iusti
ciā vellēt hēre . Ideo tā ex talibz q̄ ex apothec p̄dicti ordiet p vniuer
sū bon⁹ et fidel⁹ ordo: sicut rei necessitas expostulat . Et si me morde
ant iudi / emuli / aut supbi ex taliū declaratōe aut p̄lixitate: cum sit
res de q̄ n̄cīa n̄ valeo declarare: sicut a plibz ātiquoz sapiētū sp̄sim
colligi pōt: quoz nō sū dign⁹ corrigiā calciamētōz solue . Et si q̄s di
xerit me fore p̄lixitate firū: p me dicit seneca . Nūq̄ vū dē qd̄ lat nō
dē . Et si i aliqz errauero: qd̄ dur⁹ ⁊ r̄tū pbare: sic refert Gal et Plo
cū dicē: q̄ nō saluat aliq̄s liber a vitupatōe vitupāq̄ . sū in fauorabili
correctōe repono sapiētū ad veritatē et sciam tēdētū . Et si emul sup
bis aut sophistā p̄ns tractatū nō scribat: s̄ solū fidelibz ⁊ paupibz
q̄bz mortalibz n̄cīa existit medicie vera cognitio . et diuini nāqz po
tius q̄ h̄iani viderē occultas rez p̄prietates ac varias h̄iani corporū i
telligē dispōnes . cū altissim⁹ de terra creauerit medicinā: et vir pru
dēs nō dz illā abhorre . Applicādo igit medicinas a deo creatas ad in
firmū: medic⁹ ver⁹ sic curat egrosū vt instrumētū dei siue nature . iō
diuina ip̄i medicū videt opatio . vel certe diuie opationi similia . Quis
sciam⁹ certissime neminē vltra terminū sibi a deo p̄fixū eē victurū:
tū egrotātibz nō icōgrue medemur . Ab imortali nāqz deo vitā acci
pim⁹: et hec eadē medici artificio p̄leuat sanitatē quozqz fauore di
uino ḡlemur: et hec eadē medici auxilio ḡpat . Hec sūt q̄ i sūma mi
chi visa fuerūt meliora . tu autē clemētissime doctor p̄legēs diminue
et p̄muta ⁊ ip̄i supadde s̄m multitudinē tue sapie ⁊ p̄fiditatē acutis
sime tue scie . Neqz ei ista scripsi vt te doctū docerē: s̄ vt paupes in
struerē ne a falsis hoibz deciperent: vt oi die i pluribz regioibz ciuita

tibz et locis accidit. cui rei magna pietas existit q̄ firmi et paupes sic decipiunt. q̄re nr̄os supiores reip̄ rectores et gubernatores p̄ p̄ns scriptū veracit̄ et caritate iiformam? vt i talibz ordinē ponere velit. Rogam? q̄z ōs i hac arte doctos vt t̄pe futuro i talibz s̄adiu n̄ obdormiāt: s̄ q̄tinue ad iusticiā clamēt/ scribātq̄z p̄ pauper pietate: i illi? altissimi medici nr̄i q̄ditor̄ honore incessāter bellicēt? tales p̄l̄ deceptores. nō rethorizādo: s̄ cōiozi: leuiozi latio q̄ potēt scribāt vt ōs legē itelligē et mltiplicare valeāt: vt fātī errores q̄ omī die subvmbra istī? natural̄ et purissime scie p̄ p̄dicos deceptores q̄mittit et p̄petratur: clare et plane possint sciri et declarari. vt p̄p̄ares vulgares in posterū p̄ talia media: nō ita furtiue et maliciose decipiāt. Et q̄cūq̄z hoc fecerit pauper pietate et s̄m̄i medici honore absq̄z inuidia/malicia/aut via obliq̄: nulli dubiū q̄n iferi? aut supi? a deo remune retur. et cū hoc bona i surget fama: eritq̄z cā plurimay gētifi vite p̄ speritā et salutē. Sicut enī faber cū ferrū ignitū supra incudē suo magrō a fornace p̄ntat vt op? p̄ suā artē adimplere valeat: sicq̄z d̄nati omi et discretōi i hac arte p̄top? facio. vt scia et veritas augmētetur: falsitasq̄z et deceptio adnichilet. ¶ Ideo vt a me pauperes acciperēt q̄tū ingenii meū breuiter erga quosdā morbos pestiferos q̄donare potuit: et inq̄tū cōsideratōe mea a floribz studii leuē colligē p̄tuit/ et his p̄dici administratū nō neglecti: sed bñ et mature masticatū i clinatōe diuine mie: poterūt multi a morbis pestilētiālibz atq̄z ab aliis diuersis accidētibz p̄uari et restaurari. medicorū t̄n̄ expertorū nō neglecto cōsilio. Sēp̄ huilissime te rogās sicut p̄ pietate et caritate tui i altissimi medici honore istū p̄ntē tractatū cōscribē voluit: ita p̄ me illū solū cōditore largisū et sp̄ gliosū digner̄ exorare. In cui? laude: v̄: lut a fonte suo emanās perpetue referat. de q̄bz oibz i mēsas grās ago sue magnificētie diuine: q̄ michi cōdonauit hec ita me diocriter itelligē. cōcedatq̄z michi indigno petēti suam piissimā miam/grām/et vitā btām: q̄ cūda sēper felicitat/regulat et p̄p̄tue viuūt per s̄clā b̄ndict̄ et excelsus oim honoz cā et finis optim? saluator et misericors ad perpetuas laudes. Amen.

¶ Regimē pauper contra pestilentia/fluxum vētris/dissintericū/et thenasmonē: editū et cōpilatū in ciuitate rothomagēsi: quē cōfuet altissimus/atq̄z cōpletū anno d̄ni M. cccc. lxxx. die. xviii. mensis decēbris per magistrū Tho. Foresterii medicine doctore discipulo q̄ ipsius facultatē discipulū Abzinceū diocef oriuudū.

